

Josephi Quarin, ... Animadversiones practicae in diversos morbos.

Contributors

Quarin, Joseph, Freiherr von, 1733-1814.
University of Glasgow. Library

Publication/Creation

Bruxellis : Typis Matthaei Lemaire, M. DCC. LXXXVII. [1787]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cskt2zty>

Provider

University of Glasgow

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The University of Glasgow Library. The original may be consulted at The University of Glasgow Library. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

610 - i . 1
Glasg. college Liby.

D.B. 2. 22.

Glasgow
University Library

Hunterian
Add. 316

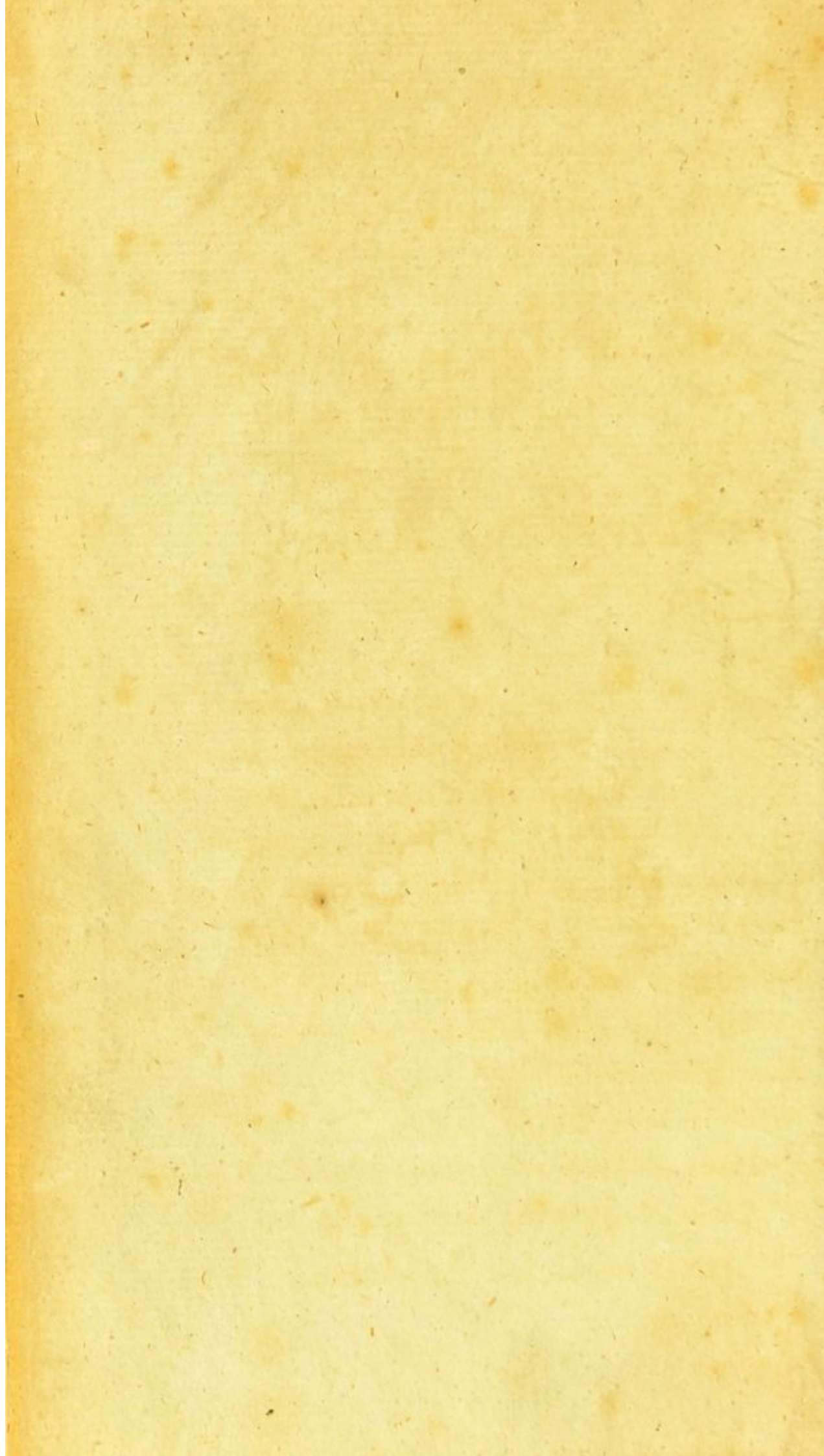

Digitized by the Internet Archive
in 2016

<https://archive.org/details/b24935633>

JOSEPHI QUARIN,

SACRÆ CÆS. REG. APOST. MAJEST. CONSIL.

AULIC. ET ARCHIAT. IN NOSOCOM.

GENERAL. VINDOBON. DIRECTORIS

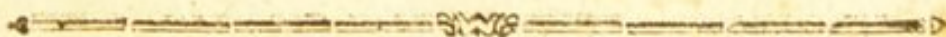
SUPREMI

ANIMADVERSIONES

PRACTICÆ

IN

DIVERSOS MORBOS.

V I E N N Æ,

APUD RUDOLPHUM GRÆFFERUM, 1786.

Nec deerat materiae pompa , si quidquam
alivd intveri liberet , quam fidem operis.
C. Plin. Natvr. Hist. L. XXIX. C. I.

IMPERATORI. CAES.

JOSEPHO II.

P. F. AVG. P. P.

QVOD. INTER. GRAVISSIMAS. IM-
MENSI. IMPERII. CVRAS. AEGRORVM
QVOQVE. CIVIVM. SORTEM. BENIGNE
RESPEXIT. MISERTVSQVE. EORVM. ET
CALAMITATIS. ET. INOPIAE. VT. COM-
MVNE. QVODDAM. ADVERSVS. QVOTI-
DIANAS. PESTES. AC. MORBOS. PERFU-
GIVM. MISERIS. PATERET. PVBLICVM
VIENNAE. MAXIMVMQVE. NOSODOCHI-
VM. SVA. IMPENSA. DVCTV. SVO. CON-
STITVIT. QVOD. VTI. AMPLITVDINE
SVA. DESCRIPTIONE. CONCINNITATE
ET. MVNDITIE. PLERISQVE. FERE. OR-
BIS. TERRARVM. NOSOCOMIIS. ANTE-
CELLIT. ITA. OB. COPIAM. SVBSIDIO-
RVM. DELECTVM. APPARATVVM. COM-
MODORVM. OMNIS. GENERIS. VARIE-
TATEM. TVM. MEDENTIVM. AEGRIS
AVT. INSERVIENTIVM. PERITIAM. AC

SOLER-

SOLERTIAM. PLVRIMVM. HACTENVS
OPIS. ATQVE. AVXILII. QVOCVNQVE
MORBORVM. GENERE. AFFLICTIS. AT-
TVLIT

QVOD. ITEM. VT. LVCVLENTISSI-
MVM. BENEFICIUM. LABORANTI. HO-
MINVM. NATVRAE. IMPENSVM. AD
QVAM. PLVRIMOS. PERTINERET. ALIA
QVOQVE. AD. HVIVS. NORMAM. EX-
CITARE. PER. PROVINCIAS. NOSO-
DOCHIA. DECREVIT. SICQVE. CIVIBVS
SERVANDIS. ET. MEDICIS. UTILISSI-
MIS. IN. HAC. AEGROTATIONVM. AC
MORBORVM. PALAESTRA. FINGEN-
DIS. DE. VNIVERSO. HOMINVM. GE-
NERE. OPTIME. MERITVS. EST

HASCE. OBSERVATIONES. PRAC-
TICAS. VT. EIDEM. MAXIMO. NOSO-
COMIO. VSVI. ESSENT. SCRIPTAS. A
SE. VVLGATASQVE

D. D.
IOSEPHVS QVARIN.

PRÆFATIO.

Equidem ante complures annos receperam , editurum me propediem quasdam in morbos chronicos observationes ; verum , ne præstare , quæ promiseram , illico possem , cum alia multa , tum morbi etiam , in quos identidem incideram , in causa fuere. Huc accedit , quod adversaria , in quæ observata mea conjeceram , mutando forte domicilio , magnam partem aut distracta , aut dilapsa perierint ; verebar deinde , ea , quæ hic , illic nova ac pene singularia animadverteram , continuo in lucem prodere , cum probe scirem , ut aphorismum condas , non uno alterove facto , sed plurium annorum certa ac luculenta experientia opus esse ; denique prop-

P R Æ F A T I O.

terea quoque diu anceps hærebam, num observationes hasce meas publici juris facerem, quod tam multa eorum, quæ olim vidissem, notassemque, nunc apud alios quoque auctores hinc inde sparsa reperirentur.

At postquam Augustus supremam generalis Nosodochii Vindobonensis præfecturam mihi demandasset, junioribus, & in arte minus exercitatis prodesse me posse arbitrabar, si, quæ apud præstantissimos scriptores dispersa inveniuntur, in unum aliquod opusculum congererem, eaque novis nonnullis usus mei monitis vel augerem, vel confirmarem. Id quod mihi jam antea quoque feliciter sane evenit, cum privatis prælectionibus ac clinicis, quas vocant, demonstrationibus in Fratrum Misericordiæ nosocomio habitis, & medicos effinxissem, qui per vastissimas austriaci imperii ditiones distributi, cum laude ac fructu in ægris

PRÆFATIO.

ægris curandis versantur, & ipse apud
exteros complures, artis peritos, qui
tum forte Viennæ aderant, meque au-
diebant, non minimam existimationem
mihi comparassem.

Ceterum in hoc opere non de chro-
nicis solum, sed de aliis quoque mor-
bis, qui occurrere quam frequentissi-
me solent, agere constitui; multa
nihilominus, quæ ad theoriam spec-
tant, omnino non attigi, quod ea fu-
sius pertractata apud Ill. van Swieten,
aliosque inveniuntur. Nonnunquam
tamen de morborum causis prolixius
differui, cum teste Celso (a) nescire
vulgo credantur, quomodo tractare
morbos oporteat, qui, unde ii orti
sint, ignorant.

Ad

(a) L. I. p. 2.

P R Æ F A T I O.

Ad morbos venereos quod attinet, quædam solum velut fragmenta concinnavi; nonnulla etiam admiscui, ad alios morbos spectantia, quorum singula sua sibi capita vendicarent; neque enim de illis fusius, neque de his singillatim agere placuit, ne aut libri moles nimium cresceret, aut quamplurima, quæ vulgo apud auctores reperias, denuo pertractanda essent.

Nonnulla, quæ olim laudabantur, nunc vero ab aliis improbantur, in medium attuli, quamvis ipse quoque damnarem; cum fieri possit, ut quæ hodie rejicimus, laudentur imposte-
rum, eademque forte medicaminum sit ratio, quæ vocabulorum, quorum

Multa renascentur, quæ jam ceci-
dere; cadentque
Quæ nunc sunt in honore.

Non

P R Æ F A T I O.

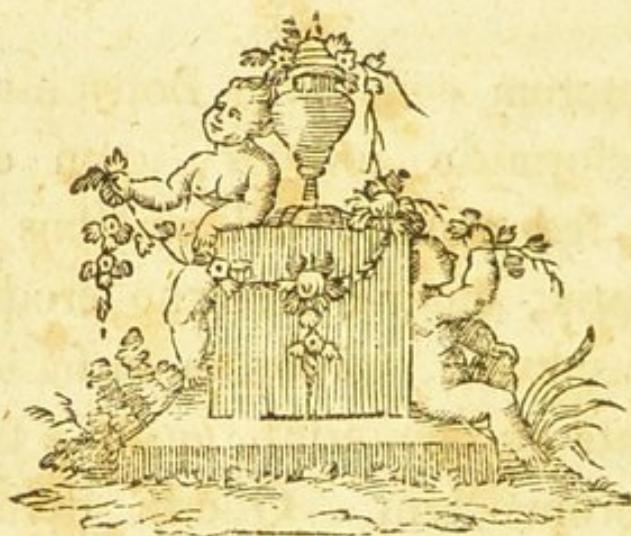
Non pauca, quæ nuper commendata fuere, medicamenta tentavi, quod, uti Hippocrates ait, inventa absque ratione calumniari, vel ignominiose rejicere aut maligni fit, aut ignorantis; multa tamen in usum non adhibui, cum, (quæ Mortoni sententia est, de cortice peruviano agentis) minime deceat, experiundi causa, probata remedia incertis, minusque exploratis posthabere.

Ceterum cum Olao Borrichio (b) non reformido judices, quin etiam opto; sed æquos, sed omnibus artis præceptis, usuque diuturno eruditos; sed ejusmodi, qui locum in subselliis diu ante occupaverint, quam e tribunali pronuncient. Quodsi deinceps quædam aliter se habere in numerosissima generalis Nosodochii turba ægrorum deprehendero; nova quæpiam,
&

(b) In præfat. de med. hermet.

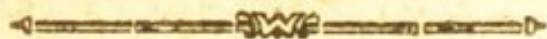
P R Æ F A T I O.

& memoratu digna occurrerint, candidè fatebor, candideque impertiar; quippe qui in frequentissima hac amplissimaque urbe triginta & amplius annos ingenui nomen medici, & ab omni fūco longe remoti obtinuerim.

INDEX

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.	
<i>De Apoplexia.</i>	Pag. 1
CAPUT II.	
<i>De Epilepsia.</i>	19
CAPUT III.	
<i>De Tussi.</i>	33
CAPUT IV.	
<i>De Hæmoptysi.</i>	51
CAPUT V.	
<i>De Phthisi.</i>	68
CAPUT VI.	
<i>De Asthmate.</i>	105
CAPUT VII.	
<i>De Hydrope Pectoris.</i>	122
CAPUT VIII.	
<i>De Ascita.</i>	144
CAPUT IX.	
<i>De Vomitu cruento.</i>	193
CAPUT X.	
<i>De Cholera.</i>	204

CA.

Aq. salviæ ℥ β.

Spiritu cochl. dr. vi.

Mista stent per noctem, mane cola ; &
adde

Mell. unc. β.

Exhibe.

℞. Rad. imperator. dr. iij.

Sem. sinap. dr. j.

pulverata excipe melle rosato , ut fiat
massa solidior, ex qua formentur pastil-
li rite exsiccandi.

Egregiam in paralyfi curanda vim
habent herba anthos & arnica, jam a
Junkero in hoc morbo laudata, cujus
flores efficaciores herba deprehendun-
tur. Ewers in hemiplegia serosa bel-
ladonnam cum successu adhibuit, &
quandoque a x granis ad xx ascendit.
Mirabar equidem, rem ei semper e sen-
tentia cessisse, cum sciam, magna in
præbendo hoc remedio circumspectio-
ne opus esse propterea, quod sæpius
ab ejus usu mentis obtenebratio, & bal-
buties linguæ enata sit.

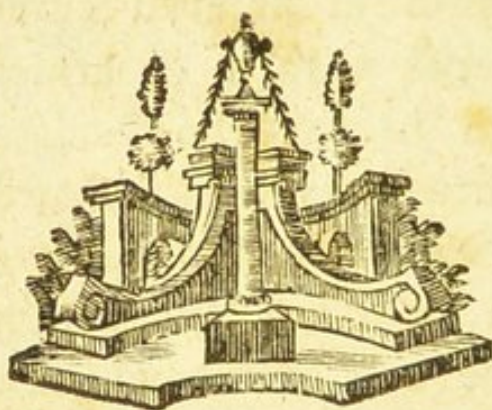
Frigidis, qui pastaceo erant habitu,
quandoque sequens pulvis, præter alia
remedia, profuit.

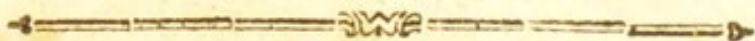
R. Colocynth. gr. j.

Sacch. unc. β . Divide in octo doses.

Sumat tertia, aut quarta quavis hora
ejusmodi pulverem.

Hisce ægris quandoque & fonticuli,
& setacea conducunt.

C A P U T II.
D E
E P I L E P S I A.

Viris, quam fæminis familiarior hic morbus est, junioribus item præ adultis infestus.

Quin & hæreditarius nonnunquam, ab avo ad nepotem transit, filens in filio.

Multiplices sunt epilepsiæ causæ: vermes, terror, nimia nervorum irritabilitas, exostoses, caries ossium cranii &c.

Duæ hoc anno fæminæ sub insultu epileptico ad nosocomium deportabantur, quæ omnibus frustra adhibitis in paroxysmo periere, una harum tophum, altera exostosim in cranio ex lue venerea neglecta exhibuit.

Sæpe in cadaveribus eorum, qui ex epilepsia decessere, nihil detectum fuit, quod culpari posset. Ill. van Swieten

mulierem norat, quæ cum marem utero gereret, epilepticis insultibus vexabatur: minime vero dum fæminam gestaret.

Inde patet, quam vana sit specifico-
rum deprædicatio, cum causa mali sæpe incognita sit, neque cognita semper tolli possit.

Epilepsia, quæ absque signo præmonente ingruit, fere incurabilis est.

Morbus hic, ut apud quosdam auctores legitur, quartana interdum, hæmorrhoidibus, diarrhæa, ulceribus, mutatione denique cæli sublatuſ est: at mihi hujusmodi felices eventus nondum observare contigit.

Quandoque in puellis circa pubertatis tempus solvitur, sed hoc de plethoricis solum valet.

Raro paroxysmo sæviente pereunt epileptici, sæpius apoplexia enecantur. Hinc si oculi rubeant, major calor, & tensivus capitis dolor animadvertatur, vena secanda est.

Inter paroxysmum ægros liberiores in aere, & capite elevato collocare oportet,

ret, cavereque ne lapsu, aut morfu lædantur.

Neque acriora sunt eorum naribus admovenda, ne sternutatione excitata rumpantur vasa encephali, sanguine distenta.

Opium a veterano Practico in ipso epilepsiæ æstu propinatum non modo nihil levamenti adtulit, sed soporem apoplecticum, me spectante, induxit.

Extra paroxysmum abstinendum ab omnibus, quibus eum accelerari compertum est; præcipue a venere, in quam proniores epileptici sunt.

Quandoque in externis corporis partibus paroxysmi orientis vestigia apparent. Tum eæ fascia tortili ligari, aut cauteriis, vesicantibus, opiatis urgeri poterunt, quamquam hæc omnia incassum tentata vidi.

Infantes quandoque epilepsia propterea corripuntur, quod manantia capitis ulcera arte ficcata fuere. Hinc recte Dolæus & Kleinius animadvertunt, a choreis, & tineas salutis pueris esse, cum gravioribus eos malis liberent; neque

facile epilepsia laborare eos, quibus scabiosæ in capite crustæ nascuntur.

Hæc cum fiunt, flores sulphuris, spiritum fuliginis, æthiopem antimoniam, decoctum antimonii cum sarsaparilla, interpositis purgantibus tentare licuerit. Semel in malo recenti emplastrum meliloti profuit cum quinta parte vesicatorii capiti adplicitum.

Quandoque etsi rarius ex obstructiōne viscerum, & dispositione atrabiliaria epilepsia nascitur, uti jam Hippocrates observavit.

Tum decoctum solvens e saponaria & taraxaco, addito quandoque helleboro nigro profuerit; debilioribus pilulæ tonicæ Beccheri conducere possunt. Prosper Alpinus auctor est, sacerdotes quosdam helleboro, sub specie olei sancti cum fructu usos esse ad morbos, qui pro dæmoniacis haberi solent, abigendos, inter quos epilepsia numeranda est. Cavendum ne pro radice hellebori nigri rad. adonid. vernalis L. substituatur.

Diversa epilepsiæ remedia a diversis laudantur: veluti phosphorus, viscum quercinum, folia aurantiorum, hyosciamus,

mus, stramonium, belladonna, sulphur venereum.

Phosphorus a gr. j. ad iij. ter, quaterve per diem, vel in quodam solutus liquido, vel cum conserva datur, dum circulatio augenda est. Verum anceps remedium esse, & circumspeditione egere ex observatis Cl. Weikardi (a) constat. Generaliter omnia stimulantia & roborantia sanguineis epilepticis nocua deprehenduntur.

Viscum quercinum, cujus vis atque efficacia in cortice maxime residere creditur, vel in infuso, vel in pulvere ad ℥ ij, vel dr. j. omni sexta hora propinatum aliquoties profuit, oportet autem, ut lente exsiccetur.

Ante complures annos pulvis quidam ex Hollandia, ut specificum antiepilepticum Viennam allatus est, qui e foliis aurantiorum pulverisatis constare videbatur. Eo remedio ægrum gravissimis paroxysmis, sæpiusque per diem redeuntibus affectum sanavi. Decoctum,

B 4

(N.

(a) Vermischte medizinische Schriften. IV.
St. 105. S.

(N. 9.) vel pulverem nostratium aurantium ad dr. β . sæpe per diem, sed incassum præbui, etsi quandoque symptomata e majori nervorum irritabilitate profecta mitigata viderim.

Cel. Cullen nihil a bile tauri inspissata emolumenti sperat; tametsi nonnullos epilepticos, habitus pallescentis ac tumiduli nulla morbi causa cognita hujus remedii ope per plures septimanas continuati penitus sanavi. Idem vir Celeberrimus (b) ait, spem esse, fore, ut arsenicum forte prodesse possit, cum in febribus intermittentibus non sine fructu adhibeatur, sed in Tractatu de febribus monui remedium hoc infidum & periculo plenissimum esse.

Nec hyosciami neque stramonii extracto epilepticum curatum vidi, illud interne tuto adhiberi posse negat Cl. Greding, (c) hoc, parva & repetita dosi sumtum, quandoque epilepsiam tollit quidem, uti videtur, sed specie mitigata-

(b) Tom. III. p. 85.

(c) Ludwig Advers. med. pract. T. I, P. II. p. 347.

igationis revera fallit, & rem in perniciem vertit.

Belladonna teste auctore supralaudato neminem quidem epilepsiæ eripuit, aberrationem tamen mentis imminuendo levamen attulit.

Sulphur venereum seu parva, seu auctiori dosi exhibitum, neque ad fugandam, neque ad sublevandam epilepsiam quidquam valere, usu didici, imo cum Cel. Baldinger medicamenta e cupro parata vix unquam administranda cenfeo.

Moscho mentis stupor, & alienatio, quæ post paroxysmum persæpe diutius remanent, multo citius tolluntur, faciliusque ad se redeunt ægri.

Oleum animale Dippelii a Springfield pro inefficaci habitum, malo recenti, eoque a menstruis vel non prodeuntibus vel suppressis orto bis, ter per diem ad x. & xx. guttas propinatum profuit.

Præstantissimum longe remedium, cujus ope plures epilepticos sanavi, radix est valerianæ sylvestris ad dr. ij — v. per diem longiori tempore exhibita.

Forte sæpius epilepticis nullam opem attulit propterea, quod ii vel in victu, vel aliis in rebus delinquant.

Præferenda est substantia extracto, aut decocto : radix vero legenda ante, quam folia erumpant.

Duos infantes pharmaca respuentes epilepsia liberavi, nutricibus eorum radicem largiter præbendo.

Nunquam ex interno valerianæ usu febrim urticatam exstitisse memini, ut in Transactionibus anglicanis refertur. Sæpius solam, quandoque aliis pharmacis mistam propinavi. Ubi vermium suspicio erat latentium, anthelmintica: ubi bilis iners, aut abdomen tumidum, fel taurinum inspissatum : ubi nervi faciles irritatu, castoreum, asam fœtidam, aut moschum, si odorem ægri ferebant: in nimia debilitate martialia addidi.

Ubi corpus glutinosis humoribus abundat, egregium tinctura martis helleborata usum habet a guttis xx—l. de die propinata.

Cum alio loco de morbis a vermi-
bus agere animus sit, sufficiat hic no-
tare, quod debiliori, aut facile irritabi-
bili

bili ægro vermibus laboranti mercurialia propinanda non videantur, præcipue cum Cl. Scopoli referat, nusquam frequentiores intestinorum lumbricos deprehendi, quam iis in locis, ubi argentum vivum e terra effoditur, hominesque aerem hauriunt mercurio inquinatum, qui igne redditus volatilis male sæpe eosdem afficit. Semen fabæ, quod sæpius exhibui, ægros torquet ac vomitiones ciet, & cum vermes excernuntur, id potius virtuti purganti tribuendum videtur.

Spigeliæ anthelmiam nondum adeptus sum, qua Cel. Bergius (d) violentas convulsiones curavit, etsi nulli vermes in conspectum venerint.

In doloribus tantum non convulsivis, qui a vermibus creantur, mitigandis, cataplasma e farina, felle taurino, summitatibus absynthii & oleo idoneum fuit.

In horrendis symptomatibus quandoque a vermibus excitatis cucurbitæ ficcæ ad regionem epigastricam vel hypochond-

(d) T. I. p. 95.

pochondria applicatae praesentissimam opem tulerunt.

Epilepsia certo tempore recurrens corticem cum Valeriana poscit.

Cum hystericae epilepticis insultibus vexantur, quandoque valeriana cum gummiferulaceis, & asa foetida (N. 10.) adjumento est; in mobilioribus tamen, ubi cephalalgia, aestus corporis major, indeque existens vertigo animadvertitur, nervina remedia, & calidiora detrimenti plus, quam emolumentum habent.

Noveram ante complures annos puellam, perquam facilem irritatu, quae cum vehementioribus animi motibus concitaretur, non raro inde epilepsia corripiebatur. Forte fortuna sub idem plane tempus, quo imminentis paroxysmi signa jam apparebant, concentus musicos, quibus mirifice alias delectabatur, audierat; neque tum paroxysmi vim ullam aut accessionem sensit.

Itaque, quoties deinceps epilepsiae redeuntis metus ingruebat, harmonici concentus in usum felici eventu vocabantur, donec firmato aptis remediis corpore

corpore ægra penitus malo liberaretur. Quantum ad spirituum motum compe-
scendum, refringendumque musica va-
leat, id quotidiana nos experientia do-
cet; nam & parvuli ejulantes cantibus
placantur, & languentes excitantur va-
riis vocum, aut fidium sonis. Quæ
forte causa fuit instituendæ musicæ mi-
litæris, neque enim priscos aut instru-
mentorum musicorum, aut cantus etiam
vim atque efficaciam ignorasse putan-
dum est, uti Ill. van Swieten observat,
quin & morborum incantamenta inde
originem traxisse propius ad verum ac-
cedit. His quoque non Homerus so-
lum, sed ipsæ etiam sacre pagine con-
sentiunt: atque divinus Plato ait: mu-
sicam non iccirco a diis concessam ho-
minibus esse, ut aures demulcerentur,
sed ut animi perturbationes hujusce vo-
luptatis lenocinio sedentur, atque in or-
dinem redigantur.

In epilepsia recenti, nec admodum
gravi, quæ e præcedente onania seque-
batur, cum mucosus humor e genitali-
bus copiosius defluens, corpus in dies
labe-

labefactaret magis, sequentes pilulæ opem tulerunt.

℞. Rad. valerian. unc. j.

Limatur. mart. non rubig. dr. iij.

Myrrh.

Oliban.

Extract. torment. aa. dr. jβ.

F. pil. gr. iij.

Sumat ter per diem vij—x. & amplius non intermissis spirituosus & aromaticis spinæ dorsi frictionibus.

Vidi epilepticos duos, quibus remedia omnia hic commendata incassum adhibui, pulvisculis ab agyrta propinatis integre sanatos, vidi quoque alios, qui iisdem pulveribus nullo prorsus emolumento usi sunt. Electricitas epilepticis adplicata hucusque in nosocomio non profuit.

Inustio calvariæ, candenti ferro facta, periculosissima habenda, imo lethalem eam de Haen expertus est.

In desperatis rebus imitandi sed cauta manu, forte essent Nigritæ, qui totam futuram coronalem longa & ampla stupa instar moxæ, nec sine maximo emo-

emolumento adurunt. (e) Etsi cum Cl. Lorry nervorum morbos, hodie frequentiores, quotidiano tabaci naribus attracti, usui adscribere nolim, eum tamen epilepticis interdicens puto, quum ex ejus abusu, & morbum & furorem augeri Cl. Greding observaverit.

Quod ad pharmaca supra laudata adtinet, nulla de iis propinandis certa lex, aut norma statui potest, cum modo hæc, modo illa profuerint.

Laudantur quoque balnea frigida, utpote roborando corpori perquam idonea, sed & hic quoque judicio est opus.

A balneis frigidis paroxysmum epilepticum exasperatum fuisse legimus. (f)

Universim balnea frigida, quæ nimium forte antea negligebantur, nimis nunc encomiis in cælum tolluntur. Cum quid prospere iis effectum est, omnium id sermone ac laudibus celebratur; at si perperam res accidit, si incommoda inde graviora, eventusque sinistri consecuti sunt, altum tacetur.

Tobias

(e) Kaempferus amoenit. exot. p. 195.

(f) Tode Mediz. chyr. Bibl. I. 2. p. 117.

Tobias Mathæius Anglus ante Flo-
yerum balnei frigidi usum Antwerpiæ
stabilire adlaboraverat, sed paullo post
ejus consilia respui cœpere, ob enata
inde detrimenta (g). Recte igitur Ill.
van Swieten asserit, martialia, & om-
nis generis roborantia balneis esse secu-
rora, cum hæc externas tantum partes
afficiant, nec longo admodum tempore
agant.

CAPUT

(g) Trallés de tuenda p. 232.

C A P U T I.
D E
A P O P L E X I A.

Apoplexiæ rure quam in urbibus rariores, viros crebrius, quam fæminas corripunt. An ob menstrua, an ob vitam istarum magis sobriam? Fossores metallorum non adeo frequenter apoplexiæ obnoxii sunt, ut Ramazzini notat.

Plures maniacos apoplexia interiisse novi.

Hæreditarius hic quibusdam in familiis est morbus; passim circa æquinoctia & solstitia crebrior observatur. Unde natæ fortassis majales curæ, & venæ sectiones. Immortali vir memo-

A

ria

ria dignus Morgagnius juvenum apoplexias cito lethales evadere ait, senum in diuturnas resolutiones abire. Quæ nullis antegressis signis, veluti gravedine capitis, vertigine &c. apoplexia ingruit, ea periculi plurimum habet, cum aut polypum internum, aut vasa rupta indicet; illa vero lethalis, cum uno corporis latere paralyfi correpto alterum vehementius convellitur.

Neminem unquam vidi, qui, si manum eidem capitis parti crebrius admo-
veret, mortem effugisset, etsi cetera symptomata non ita gravia viderentur.

Laudant quidam largum urinæ profluvium, sed e reliquis symptomatibus intelligendum, an non ex resolutione hæc evacuatio orta sit.

Sudorem copiosum ac validum e toto corpore manantem multi salutarem esse censent: ego eum lethalem rep-
eri, ubi in principio morbi absque febris imminutione animadvertitur.

Superveniens apoplexiæ frigidæ febris eam quandoque solvit, si respira-
tio levetur; ast ubi hæc gravior evadit pessimum denotat.

Hinc

Hinc recte Piquerius regis hispaniarum archiater monet : solvi apoplexiam feбри, illico superveniēte ; nequaquam vero, ubi aliquanto post, & confirmato jam morbo accesserit. (a)

Quidam nullis functionibus corporis læsis per complures annos pulsum habent perpetuo intermittentem ; hi frequenter repente extinguuntur, uti illi quoque secundum Hippocratem qui sæpe absque manifesta causâ animo relinquuntur. Horum cadavera aut polypos aut vas ruptum in præcordiis exhibent.

In apoplecticis post annosas cæphalalgias, & vertigines in capite potissimum tumores, aut excreſcentiæ reperiuntur.

Ubi a vi externa apoplexia orta est, etiamsi symptomata emendentur, si rigor accedat, cita mors sequitur.

Omnia, quæ cerebrum comprimere possunt, in causis apoplexiæ numeranda esse censet van Swieten : sed & vulnera cerebelli sanata fuisse accepimus, & puerum quemdam, qui scirrhum ce-

A 2

rebelli

(a) Prax. med. T. I. p. 46.

rebelli diuturnum circumferret, vidit Hallerus, (b)

Interdum ex ingluvie apoplexia oritur. Sæpe in cadaveribus nihil reperi-
tum est, quod afferre mortem potuisset, uti Willisius, Morgagnius, & Bal-
lonius (c) observarunt, velut si cum
anima causa quoque mortis fugisset. Vi-
detur in apoplexia quandoque adesse
spasmus, qui ad totum systema nervo-
rum se extendit, & congestiones in en-
cephalo creat; ut ex apoplexia a ter-
rore nata patet.

Nonnunquam in aere quidquam in-
esse probabile est, quo fons & princi-
pium vitæ deleri possit. Hinc animad-
vertente Weikardo (d) certis tempori-
bus apoplexiæ & paralyseis grassantur,
quarum nulla satis certa causa appareat.

Inter apoplexiæ causas referenda
quoque est salivatio mercurialis frigore
interrupta. A dormitoriis recenti calce
illitis,

(b) Physiol. corp. hum. T. I. p. 477.

(c) Conf. med. L. III. Conf. 71. T. III.
p. 339.

(d) Vermischte mediz. Schriften.

illitis, ac præcipue plus æquo calefactis Lancisius apoplexias, van Swieten hemiplegias ortas vidit, prorsus insanabiles. Refert quoque Plinius lege apud romanos cautum fuisse, ne quis intra triennium in ædificiis recens exstructis habitaret. Cum senes, tum alii quoque ex nimia venere ob virium vitalium defectum apoplexia pereunt.

Divisio in sanguineam, & serosam, quæ tamen rarissime occurrit, ad praxim sufficit, nam quæ a polypis, aut atra bile mota nascitur, immedicabilis est.

In apoplexia sanguinea æger erecto trunco, declivibus cruribus, nudo capite, tecto parum reliquo corpore collocandus est, arcenda turba hominum a conclavi, cavendum item a frictione corporis, ab odoriferis, & spirituosis.

Hic venæ sectiones institui, & repeti debent, sed uti Lieutaud præcipit, (e) ne athleticis quidem tantum sanguinis detrahendum, ut calor nativus solvendo morbo necessarius extinguatur.

A 3

E ju-

(e) Synopf. univ. prax. med. p. 132.

E jugularibus nonnisi post prævias phlebotomias sanguis mittendus, ne collo fascia constricto vasorum encephali plenitudo augeatur.

Hirudines pone aures, si vero hæmorrhoides tumeant, ano applicandæ sunt. Quæ si nil proficiant, Aræteus cucurbitulas occipiti affigi, sanguinemque largiter educi jubet, unde præsens auxilium natum esse vidit Sennertus.

Si inter sanguinis missiones pulsus fortior evadat, & intermittat nonnunquam, quin symptomata imminuantur, mors imminet.

Sinapismi pedibus applicari possunt, vesicantia nocent; nisi sanguine quantum opus est detracto, & humorum orgasmo minuto.

Clysmata solum antiphlogistica injicere convenit.

Tres item quatuorve unciae aceti aqua diluti ano injici possunt. Absint purgantia drastica. Sed nimis meticulosi sunt, qui leniora timent. Hinc propinare licet mixturam e sale medio & roob sambuci (N. 1.) ut corpus sæpius purgetur, facta purgatione eidem mixturæ

turæ extractum arnicæ ad gr. viii — xii. & amplius addendum est. Ubi sanguine misso æger levatus est, & pulsu in debilem mutato facies pallidior evadit, spiritus Mindereri, camphora cum nitro locum habet. (N. 2.)

Suadent nonnulli ut frigida capiti fomenta applicentur, quod sperant fore, ut lacerum hinc vas contrahatur, effususque sanguis infugatur, cum hic aliquando sponte dissipari videatur teste Wepfero, (f) sed si consideremus ex aspersa improvise ad nucham & caput frigida cæcitatem & immedicabiles paralytes exstitisse, facile patet, quam infidum hoc remedium sit, quamque inimicum famæ medicorum vix alia re, quam Celsi effato excusabile: melius est anceps remedium experiri, quam nullum.

Commendantur emetica, præcipue si ventriculi repletio præcessit. Neque successu hæc methodus interdum caruit; verum cum vomentibus fere omnibus facies turgeat, oculi cum tumore rube-

A 4

ant,

(f) Hist. apop. observ. illustr.

ant, encephali vasa inflentur, & nonnunquam in fanguineis sumpto emetico apoplexia successerit, facile intelligi potest, quam periculi plenum hocce remedium sit.

Pessime errant, qui ob solum materiæ biliosæ vomitum propinant emeticum, cum e plethora caput obturbante nausea & vomitus biliosus oriri possit.

Cel. Murray (g) minus favet emeticis, dum clysmata ex decocto foliorum tabaci parata improbat propterea, quod vomitum cient.

Emeticum, uti Nicolai (h) monet, incertum est remedium, nec profuturum, nisi malum in ventriculo hæreat.

Vix cienda emesis videtur, nisi constet, ægrum paullo ante morbum nimis replevisse ventriculum. A pluribus vitriolum album a granis XV—XXX & ultra exhibetur ad vomitum cito movendum, sed nativum præsertim Goslariense non omnino tutum remedium esse vide-

(g) Mat. med. T. I. p. 472.

(h) Recept und Kurarten.

detur, cum de zinco, ferro, cupro, & plumbo participare soleat.

Præstat penna fauces irritare, quam emetica violenta propinare.

Neque tepido aut mellito potu promovenda vomitio est, ne ventriculus magis distendatur.

Ne in malum recidat sanatus æger, juverit interdum sanguinem mittere, quamquam id solum non sufficiat, cum phlebotomia corpus ad novam generandam plethoram disponat. Itaque lenia purgantia; ut: aquam angelicæ, sal mirabile, amarum quandoque exhibere oportet, & diæta tenuior observanda est, quæ tamen raro obtinetur, cum hi ægri duplum ejus, quod sani solebant, & comedant, & digerant.

Abstinendum pomeridiano somno, qui plethoram auget. Cavendum a nimia collaris adstrictione, cum ex ea & in recte valentibus hæmorrhagia narium, & pertinax cæphalalgia sæpius nascatur.

In apoplexia serosa clysmata acriora e sale amaro (N. 3.) aut tartaro emetico (N. 4.) injicienda sunt.

A decocto tabaci in clystere exhibito præcordiorum anxietates lipothymias, & frigidum circa frontem sudorem exitisse practici observarunt.

Purgantia validiora in apoplexia frigida minori volumine præscribenda sunt, ut eo facilius deglutiantur.

℞. Resin. jalapp. ℥ j.

tere cum jv, nucleis pini, adde

Syr. rosar. solut. dr. vj. Sumat omni quarta horæ parte gr. jβ. donec purgetur.

℞. Extract. jalapp. aquos. dr. jβ.

Aquæ scenic. unc. jjβ.

Syrup. de duab. unc. β.

Sumat omni quarta horæ parte unciam dimidiam.

Odorifera e spiritu cornu cervi aut salis ammoniaci naribus admoventur. Sed vix quidquam proderunt: nisi purgantibus, & clysmatis acrioribus causa comprimens derivata fuerit.

Cucuphæ ex herbis cephalicis; velut: rore marino, lavendula &c. compositæ conveniunt.

Vesicantia artubus ipsique capiti apponenda sunt.

Ten.

Tentari item sialagoga possunt, quæ humores educunt, & ad externarum carotidum ramos determinant.

Sternutatoria haud omni periculo vacant.

Sæpe, multumque quæsitum est, an venæ sectio in apoplexia serosa locum habeat.

Ill. van Swieten levem sanguinis de tractionem concedit, ut medici famæ consulatur, & stimulantia tutius adhiberi possint. Morgagnius eam necessariam esse judicat, ubi & in apoplexia serosa sanguis vasa distendit.

Hac in re pulsus, vires & vitæ ratio ante actæ lucem præbebunt; nam qui male nutriti, aut mœrore diuturno confecti sunt; aut intentis meditationibus adsveti, damnum inde acciperent.

Depletionibus factis ad stimulantia & incidentia fortiora confugere licet; hinc pro diversitate symptomatum & causæ camphora, spiritus cornu cervi succinatus, sapo Starkeianus, pilulæ ex extracto enulæ, myrrhæ, galbano & aloe, vel infusum ex ruta cum helleboro conveniunt,

veniunt, nonnunquam etiam ad fetacea confugere oportet.

Ubi ulcera diuturniora citius consolidata fuerunt, ad fonticulos, aut fetacea recurrendum est.

Quandoque apoplexiæ tussis accedit cum sibilo, & difficili materiæ crassæ ac pituitosæ excretionem, suffocationem minitante. Tum vero incidentibus, & expectorantibus opus est, ut kermes minerali, mixtura ex gummi ammoniaco, extracto enulæ, & oxymelle scillitico, (N. 5.) sed sæpe malum, quod paralyfi nervorum in pectore ortum debet, non levatur.

Haud assentior Cl. Sauvages afferenti, apoplexiam ex arthritide ortam eodem, quo sanguineam, modo tractandam esse.

Si enim inflammatoriæ morbus naturæ est, venæ sectionibus, leniter revellentibus, enematis antiphlogisticis, sinapismis quidem &c. impugnandus est; si vero languida humorum circulatio, pallida facies, pulsusque mollior, tum vesicantia partibus affectis applicita, campho-

phora, moschus, enula, sulphur, antimonium locum habent.

Est & febris apoplectica. Sic vetustissimi medici Diocles, & Asclepiades febrium periodicarum cum accessibus lethargicis meminerunt.

De his in tractatu de febribus egi.

Nonnunquam veræ apoplexiæ jungitur febris biliosa remittens. In similibus ut plurimum contra diætæ regulas antea peccatum est. Ægri sub initium paroxysmi vomunt, certis temporibus levantur, nunquam tamen ad se redeunt (unde hæc a febre apoplectica distinguitur) urinam, si qua colligi potest, jumentosam mittunt, dum exacerbatione redeunte in pejus ruunt; plerumque oscitant, pulsus est celerior, quandoque inæqualis, aut intermittens, qui accessu finito magis naturalis evadit. Hic clysmata antiphlogistica injicienda sunt, & alvus mixtura salina (N. 6.) egregie ducenda: tum brevi intervallo ad corticem peruvianam confugiendum, isque per os & anum (N. 7.), cum æger remissius habet, ingerendus, non intermissis vesicantibus, moscho aut camphora,

phora, (N. 8.) dum pulsus debilis, aut inæqualis tangitur.

Convalescentibus ex apoplexia ægris cavenda est ani obstructio; nam multi in sella pertusa, dum nimio opere niterentur, apoplexia extincti sunt.

In sanguineis vitanda quævis major seu animi, seu corporis commotio, cum primis ira.

Aquæ minerales iis; qui apoplexia levati sunt, vix concedendæ, etsi antea iis usi fuerint, cum teste Willisio eæ largius haustæ nec per urinas satis ejectæ lethargum inducant.

Bergius potum coffee apoplecticis & lethargicis noxium esse declarat, idem tamen (i) asserit, vim quamdam coffeæ inesse excitantem, quod apud arabes quosdam evidentissime compertum fuit, qui, cum opio abusi sunt, potu coffee iterum eriguntur.

Tabaci usus apoplecticis minus conducit; sed si post longiorem usum ab eo repente abstinentes temulenti evadant

(i) p. 113. Mat. med.

dant, redire ad consuetudinem debent, coque moderate uti.

Constat apoplexiam sæpe in hemiplegiam aut paralyfim definere; remedia cum calida, tum stimulantia, quæ nullo discrimine à multis propinantur, sanguineis nocent, rectissimeque Trallianus ait: calidioribus, ac ficcioribus curandis refrigerantia & humectantia convenire.

Hinc ea in memoriam revocanda sunt, quæ superius de diversa calidæ & frigidæ apoplexiæ curatione præcepi.

Nec senibus paralyticis purgantia aut clysmata acriora, nec ficcis atque exhaustis sudorifera conveniunt.

Qui ex apoplexia sanguinea hemiplectici evasere, iis electrificatio perniciofa est, namque & pulsum celeriores reddit, & hæmorrhagias movet, & humores majore impetu versus caput agit.

De Haen exemplum adfert paralytici inter electricos ictus apoplexia correpti, & quarta post hora extincti.

Neque balnea sulphurea ejusmodi ægris profunt, quæ tamen in frigidioribus juvandis magnam vim habent.

Quare

Quare Mead minus recte asserit, immersiones calidas omnibus omnino paralyticis obesse, quin imo diuturnus eorum usus quandoque necessarius est. Nec bene Duretus pronuntiavit, paralyticos, nisi brevi sanentur, balneis sulphureis insanabiles reddi. Si vero inter balnei usum vertigo, temulentia, aut tensio capitis major percipiatur, vel vires deficient, aut somnus arceatur, cibive appetentia langueat, ab ulteriore usu cessandum est.

Malo prorsus consilio debilioribus, antequam balneo uti cœperint, vena tunditur, aut purgantia exhibentur, nisi certa plethoræ aut saburræ, in primis viis latentis signa deprehendantur. Sæpe vesicantia profunt, paralyticis illi spinæ dorsi loco apposita, unde nervi ad partem affectam egrediuntur. In frigida paralyfi linguæ collutoria ex radice pyrethri cum sale ammoniaco, vel pastilli masticatorii ex radice imperatoriæ, aliisque acrioribus tentari possunt.

℞. Pulv. rad. pyreth. dr. i. β.

Salis ammon. dr. ij.

Aq.

C A P U T III.

D E

T U S S I.

Multiplex est natura tussium ac pro earum diversitate curatio multiplex.

Convulsiva utplurimum infantes aggredditur, adultis minus infesta.

Sæpius epidemica est, nec caret suspitione infectionis.

Putat Lieutaud eam non solum a spasmodica contractione glottidis, sed etiam a repletionem bronchiorum provenire, cum in cadaveribus bronchia muco viscidiorum referta, aerique prorsus impervia observaverit.

Quidam causam mali in ventriculo & intestinis quærunt.

Probabilius & in his, & in pectore hæret; cum neque purgantibus solum, aut stomachicis, nec solis pectoralibus morbus depellatur.

C

Durat

Durat 7—14. hebdomades : morbus nonnunquam, sed mitior redit.

Diutius protractus hernias, gibbos & quandoque phthisin generat ; nam tussis vehementia expressus sanguis, & e naribus stillat, & e pulmonibus ejicitur.

Cum ad tussim convulsivam hæmorrhagia accedit, morbus plerumque levatur ; ubi vero hæc abundantior, aut frequentior est, ægritudo diuturnior evadit, corpusque exhaurit.

Quo diutius respiratio quiescit, quo facies magis vel rubet, vel livet, eo pejus cum ægro agitur, tum vero pessime, cum sopor, & convulsio supervenit.

Puillis vena vix secanda : majoribus natu tum solum, cum pulsus plenus ac durus, pectorisque dolor, nonnunquam remittens, observabitur.

Vidi in nobilissima ægra vomitam a neglecta sanguinis detractione enatam. Emetico haud opus est, cum nulla in primis viis saburra hæret, ob vomitum convulsivæ tussi frequenter junctum ; namque hic e mechanica faucium irritatione nascitur.

Multo

Multo minus convenit ægris debilioribus, & iis, quibus livida est, aut rubicundior facies: quibus venæ tument, vel cor vehementius palpitat.

Principio morbi noxia sunt opiata, præcipue cum viscida excreantur, etsi enim tussim ad tempus sedant, ea tamen mox redit acerbior, & suffocationem minatur.

Neque ab oleosis, aut dulcibus, quibus ventriculus læditur, curatio auspicanda est.

Rejiciendum sperma ceti, tussientibus olim familiare remedium, cum fere semper rancescat.

Felicissime curatio cessit, ubi mixtura salina cum manna repetitis vicibus in morbi exordio propinata fuit.

℞. Sal. mirab. Glaub. dr. ij—iv.

Mann.

Syr. althææ \overline{aa} . unc. j.

Aq. fœnicul. unc. iv.

Sumat sæpius cochlear majus. Pro diversitate ætatis, aut temperiei dosis salium vel augenda, vel minuenda est.

Manna amica est pectori, & alvum movet. A quibusdam, absente feбри,

potus coffee cum manna commendatur; cavendum autem, ne fabis nimium tostis oleum in iis contentum, empyreumaticum reddatur.

Corpore per aliquot dies leniter purgato, decoctum ex taraxaco, floribus verbasci, & liquiritia prodest, addito, si alvus tardior persistat, sale medio.

Ubi post evacuantia tussis admodum sicca animadvertitur, oleosa conveniunt; a quibus tamen abstinendum, si sputa viscida & glutinosa excernuntur; tum enim unciam dimidiam aut drachmas sex oxymellis scillitici priori decocto addere oportet.

Cum res magis urget, kermes minerale poscitur.

Egregiam in tussi convulsiva opem sequens pulvis præstitit.

℞. Flor. sulph. dr. j.

Gum. arab.

— tragacanth. aa. dr. j. β.

Extract. liquirit.

Sacchar. aa. dr. ij.

Kermes min. gr. ij—iv.

F. Pulvis.

Sumat tertia, aut quarta quavis hora scrupulum unum, aut drachmam semis,

mis, bibatque insuper infusum ex radice fœniculi, floribus verbasci, & liquiritia.

Si sputo prodeunte tussis non minuatur, vesicantia, nisi valde tenelli, facilesque irritatu ægri sint, inter omoplatas feliciter admoventur, id quod Willisius in gravissima tussi quoque expertus est, quæ sputo crasso, & copioso exaggerata nullis remediis cesserat.

Propinatur a quibusdam in tussi convulsiva tinctura cantharidum, sed huius remedii usum quandoque periculosum esse experientia constat; forte notante Cl. Tode levamen inde secutum magis a cortice simul exhibito repetendum erat.

Ubi corpus quidem infirmum, ac imbecille est, at sputa facile succedunt, cortex peruvianus, in decocto cum floribus verbasci, & liquiritia (N. II.) plurimum utilitatis habet; namque & lapsas vires restaurat, & mali reditum prohibet. Ut infantum nausæ occurratur, aliquot fabæ coffee addi possunt.

Si sub corticis usum sputa difficiliter egeruntur, bis, terve per diem pulvis

supradictus e floribus sulphuris, extracto liquiritiæ &c. sumtus profuevit. Atsi respirationis difficultas, pectorisque oppressio augesceret, abstinendum a cortice foret.

Ubi sputa purulenta ejiciuntur, decoctum corticis peruviani, modico lacte temperatum, præbere omnino opus est, neque lichen islandicus negligi debet.

Laudat Rosenstein muscum arboreum, ac præcipue illum, qui quercubus adnascitur, cum minus, quam cortex infantibus displiceat, jubetque drachmam ejus unam, in lacte sufficienti coctam mane ac vesperi bibi, vel

℞. Lichen. plicat. Linn.

Sacchar. aa. dr. ij.

F. Pulvis.

Sumat mane & vespere in lacte vel jusculeo tantum, quantum cultelli apex capit.

Commendantur a Gaubio flores zinci, qui, etsi sæpius eos præbuissem, semel tantum prodesse videbantur.

Damnando prorsus ac inhumano consilio Sauvages duo, triave sacchari saturni grana suadet.

Ill. de Haen in tussi convulsiva frequens remedium auxilio fuisse testatur: xx. aut xxv. Helices pomat. Linn. conrundebantur, & per horam in pinta cerevisiæ, aut lactis coquebantur; tum colatura per duas, tresve hebdomades quotidie exhibebatur. In tussi ferina, aut cum acrimonia irritans demulcenda est, non incongrua hæc medicina fuerit, ut gummi arabicum, tragacanthæ; ast in exordio morbi, vel ubi multa glutinosa ejiciunt ægri, præcipue vero stomacho minus recte habente, non conveniunt.

Curatione absoluta ægri leniter vel mixtura salina (N. 6.) vel tinctura rhei aquosa purgandi sunt, quoniam sæpe sputa sua deglutiunt. Idem locum habet curationis tempore, si appetitus deficit, & pondus ad scrobiculum cordis sentitur.

Cum melius ægri valent, mutandum conclave est; sic namque & sanitas citius recuperatur, & morbus rarius revertitur.

Tussim, quæ in stomacho sedem habet, plerumque vitiata digestio antecedit, neque nausea abest; pondus item

circa regionem ventriculi, tum sæpe vomitus, atque irritatio ad tussim, seu circa scrobiculum cordis, sive circa sinistrum hypochondrium observantur. Accedunt quoque ructus, at nullus in pectore renifus animadvertitur: ducto profundius spiritu non læduntur ægri, neque tussis inde augetur, nisi pectus una affectum sit: plerumque exscreando magis, quam tussiendo lentum gluten educitur.

Quandoque ficca, aut humida, quandoque periodica, vel pectorali conjuncta est. Exasperatur pectoralibus, dulcibus, mucilaginosi, & oleosis, & pectoralibus. Digestiva & salia præmitti debent, post quæ aut vomitorium, aut si contra indicetur, purgans ex rheo cum salibus porrigendum.

Ubi glutinosum peccat, tartarus emeticus ipecacuanhæ ad vomitum excitandum anteponendus est.

Pro diversitate item temperamentorum varia requiruntur medicamenta. Siccioribus decocta ex taraxaco & cichoreo: addito, si alvus filet, sale medio; in iis, qui habitu sunt pastaceo magis, pilulæ

pilulæ ex extractis amaris gummiferulaceis, cum rheo (N. 12.) conveniunt.

Redeunte appetitu, oppressionē ad scrobiculum cordis cessante, fugataque tussī sæpe roborantibus opus est. Multis sequens remedium profuit.

℞. Elixir stomach. temp.

Liquor. viscer. D. V. $\overline{\text{aa}}$. dr. ij.

Sumat bis de die guttas xxx—xl. ex aqua.

Potus quidem gelidus in tussī stomachali commendandus non est, nimis tamen anxie Sauvages omnem potum frigidum damnavit.

Tusses senibus familiares sunt, propterea forte quod, ut Hippocrates notavit, raucedines ac gravedines in valde senibus non concoquuntur. Si humida sit tussis, at recte ceteroquin valeant, nihil mutandum, ne tussī suppressæ asthma, & alii morbi succedant.

Ceterum ad symptomata attendendum. Sanguineis venam aperire decet, ne inflammatio, aut apoplexia sequatur; non enim viribus ætas, sed annis æstimanda est. Imo ætate provec̃ti qui multum appetunt, neque corpus exercent,

recte tamen ceterum valent, crebriores
venæ sectiones & ferunt, & postulant.

In tussi senum, ubi corpus stricti ha-
bitus, & sputa crassa sunt, decoctum
ex althæa cum larga dosi oxymellis scil-
litici prodest.

Nonnulli iterato siccissime tussunt,
donec crassa tandem & glutinosa sputa
excernant. Iis sequens mixtura adju-
mento fuit.

℞. Oxymell. scill.

Olei amygd. recent.

Syr. alth. aa. dr. x.

Gumm. ammon. dr. j.

Vitell. ovi. q. s.

Diu simul tritis adde

Aq. Hyssop. unc. vj.

Sumat tertia, aut quarta quavis ho-
ra unciam unam.

In sibilo & stertore cum tenacibus
vix exscreandis sputis, pulveres cum
kermes minerali (N. 13.) vel mixtura
ex gummi ammoniaco (N. 14.) aut se-
quentes pilulæ indicantur.

℞. Flor. sulph.

Extract. enul.

— liquirit. aa. dr. j.

Gummi

Gummi ammon. dr. ij.

Rad. irid. florent. dr. β .

F. pilulæ gr. iij. iis sumtis bibatur infusum hyssopi & liquiritiæ, aut stiptum dulcamaræ.

Attendendum, ne radix iridis nimis exsiccata, aut vermibus erosa sit.

Quandoque sine fructu ista tentantur, & respirationis difficultas eo usque ingravescit, ut suffocatio metuenda sit. Hoc rerum statu sequentes pulveres levamento senibus fuere:

℞. Sacchar. \mathfrak{D} β .

Flor. sulph.

Extr. liquirit. \overline{aa} . gr. jv.

Kermes min.

Extr. scill. \overline{aa} . gr. β —j.

Dosin prædictorum medicaminum definiunt vehementia tussis, respirationis difficultas, & tenacitas sputorum.

Tussim senilem, sæpius quidem profligatam, sed denuo redeuntem, nonnunquam fonticuli levant.

Cum calor, & febris absunt, senibus, assuetis vino interdicens non est.

Ab oedemate pedum, medicamentis, fasciis, aut tibialibus coriaceis retroacto,

troacto, nonnunquam tussis nascitur, e qua, timendum, ne hydrops pectoris consequatur. Tum vis externa comprimens illico avellenda, & ad extractum scillæ confugiendum est.

Tussis, quæ statis temporibus redit, evacuato corpore, peruvianum corticem petit.

Eo, quo hæc scribo, tempore plures febre anomala affectos tractandos habui, qui sub accessibus vehementissima tussi sicca cum notabili pectoris oppressione laborabant, solventia, demulcentia, melita incassum propinabantur, demum dato cortice tussis cum febre evanuit.

Lapicidæ, molitores, statuarii sæpius tussi corripuntur, quam asthma, aut phthisis excipit.

His talis situs suadendus, ut arenulæ, & lapilli a vento auferantur, eorumque inhalatio impediatur. Convenit præterea decoctum graminis multo melle saturatum, aut pilulæ e sapone veneto, gummi ammoniaco & extracto liquiritiæ,

℞. Sapon. venet. unc. j.

Extr. liquir. dr. ij.

Gumm. ammon. dr. j.

F. pilulæ gr. iij.

Sumat

Sumat ter per diem vj—viij.

Tussis rheumatica tempestate grassatur humida, simul ac frigida. Sub initio morbi horripilationes, dolores aliarum partium animadvertuntur, sub vespere symptomata ingravescent; pulsus ut plurimum celer ac durus: tussis modo sicca, modo humida est: plerumque plures eodem tempore hoc morbo laborant.

Vena fere semper, ac pro ratione virium & symptomatum iterato secanda est.

Ubi pulsus initio morbi debilis est, aut venæ sectione facta concidit, camphora cum modico nitro, & infusum ex floribus sambuci, verbasci, & liquiritiæ indicantur, queis nil proficientibus, vesicantia pedibus admoveantur.

Sputis prodeuntibus prodest pulvis ex floribus sulphuris, gummi arabico, tragacanthæ, & liquiritia (N. 15.), crassiora oxymel scilliticum aut kermes minerale postulant.

Eadem fere methodo tractari tussis catarrhalis debet, quæ non semper a suppressa transpiratione, sed a materia
etiam

etiam heterogenea in athmosphæra latente oriri videtur, cum quandoque ardente firio catarrhi grassentur, eosque etiam opprimant, qui calido conclavi perpetuo inclusi, nullis aeris mutationibus obnoxii sunt.

In multorum animis infedit præjudicata ea opinio, calefactis maturius hypocaustis, nasci catarrhos; qui potius hoc modo prohibentur, cum transpiratio æquabilior fervetur.

Vitandæ fornaces ferreæ, quæ cum & celeriter incalescant, nec segnius frigeant, easdem injurias, quas subitæ aeris vicissitudines inferunt.

Præmissa venæ sectione, si ea necessaria sit, de Moneta in catarrho laudat, pedum in aquam frigidissimam immersionem, sequentemque pulverem.

℞. Nitr. crystall. unc. j.

Cremor. tartar. unc. β.

Sal. ammon. dr. ij.

Sumat quarta quavis hora dr. j. ex aqua frigida, si adultus sit, sed sanguineis, aut ubi major inter tussendum dolor observatur, vix suadendum est, ut in frigidam pedes immergantur; sed

bat

balnea pedum tepida addito pauco sale tutiora videntur. Post tussim catarrhalem sub rudiore cælo pectus lanea subucula muniendum est.

Nonnunquam in catarrho simplici sputa excernuntur fœtidissima, quæque, cum aquæ injiciuntur, fundum petunt. Tum decoctum corticis, & lichen islandicus convenit.

Legi meretur Nicolai, & Eberhardi de Rosen dissertatio de tussi ab Hallero (a) edita.

Quandoque in hæmoptecticis a vitio nervorum, pulmonum tussis occurrit cum stertore. His enula, oxymel scilliticum, flores benzoës, kermes mineralis, gummi ammoniacum, asa fœtida, olibanum, camphora, & spiritus salis ammoniaci anisatus pro diversitate subjecti, & symptomatum propinanda sunt.

Quodsi stertor, aut sibilus perseveraret, posset prunis piper nigrum inspergi, ut torpentes inhalatis vaporibus

(a) Tom. II. p. 53.

bus ad fortiorem tussim pulmones excitentur.

Hypochondriacorum tussis his indicibus proditur. Hypochondria sæpe intorta sunt, ægri gravius anhelant, nullum in pectore renixum sentiunt, vexantur flatibus, urinam mittunt limpidam, & quandoque mucum viscidum cinerei coloris nullo molestiarum levamine eji-
ciunt.

Ejusmodi ægris dulcia & oleosa majus damnum creant.

Nec opiata ex usu esse possunt, nisi viscera abdominalia omnino libera sint, vel tussis adeo valida, ut gravius inde malum timeatur.

Inflato abdomine rhabarbarina cum terra foliata tartari congruunt. Inquirendum quoque sedulo, nullæne in visceribus obstructions lateant; quæ si absint, pilulæ ex radice valerianæ, gummiferulaceis, castoreo, aut asa fœtida usui erunt. Ubi corpus laxius, nulla plethora, nullus inflammationis metus, martialia addere oportet. Cum vero obstructions in visceribus abditæ delitescunt, tum frigidioribus sapo venetus,

netus, extracta amaricantia, cum gummiferulaceis; addita, si alvus fileat, massa pilularum Beccheri aut extracto rhei accommodata erunt; qui vero calidiores sunt natura, quorum fœtet urina, & excrementa quid putridum redolent, ii nec saponem, nec gummiferulacea, aut extracta ferunt, sed decoctis ex saponaria, & taraxaco, addito sale medio, juvandi sunt. Profunt interdum firmo adhuc corpore, & ventriculo hypochondriacis aquæ minerales.

Tussis, qua gravidæ, uterum altius ferentes, afficiuntur, plerumque non nisi partu edito solvitur; quandoque anodynus levatur, sed videndum, an nulla plenitudo adsit, tum enim pægorica obessent, sed sanguis mittendus est.

Nimia trachæ angustia & glandularum bronchialium scirrhi tussim generant catarrho suffocativo similem, prorsusque immedicabilem. Gargarismata enim & emollientia, ore detenta mitigant quidem, at non tollunt malum.

Ubi peregrinum corpus, in asperam arteriam illapsum, tussim ciet, venæ

D

sectio

sectio primum instituenda, tum sternutatio, aut injecto prunis pipere nigro ejusque vaporibus ore attractis tussis vehementior concitanda est ad corpus peregrinum excutiendum.

Quæ ab arthritide, podagra aut scabie nata est tussis, non nisi revertente priore morbo fugari solet.

C A P U T IV.

D E

H Æ M O P T Y S I.

Frequentior Viennæ hæmoptysis occurrit, fortasse, ob ascensus præaltarum ædium difficiliores, & crebras aeris vicissitudines. Parum ad ejus curationem refert, ex arteriisne pulmonalibus, an vero e bronchialibus sanguis erumpat, ibi copiosus, floridus & tenuior excernitur cruor; hic densior, pituita remistus, & obscuro magis colore sanguis ejicitur. Fusius hæc omnia apud van Swieten reperias.

Inter causas hæmoptysmi merito abusus mercurii recensetur; novi ipse teneriore corporis fabrica homines, qui sumto sublimato, hæmoptoe correpti sunt. In summo frigore, quod per aliquot hyemes nunc sensimus, vidi plures sputo sanguinis correptos, quin corpus ad hunc morbum dispositum videretur,

aut alia causa erui potuerit. Caveant feminae, quae cum infantibus, quos brachiis gestant, saltare persaepe soleant, ne manum molliori pusionum ster-
no fortius apprimant, inde enim dispositio ad haemoptysim & phthisim enascitur. Feminae plethoricae, quibus in-
tempestive emenagoga propinantur, spu-
to sanguinis corripuntur.

Forte non incongruum erit, hoc loco notare, quod primi quandoque menses puellis accurate, & statis temporibus fluant, aliquanto post jam praev-
ertant consuetum reditum, jam per aliquot spatium temporis omnino non revertantur; haec si caeteroquin recte valeant, neque ulla pectoris oppressio, aut tensio molesta in lumbis, epigastrio, & ad os sacrum percipiatur, haud vexandae sunt medicamentis, sed totum id negotium naturae permittendum.

Qui saepius haemoptysi laborant, cum oppressione pectoris atque anxietate ad quemvis levio-
rem motum aucta: quorumque pulsus etiam extra paroxysmum vacillat, & inaequalis est, ii secundo post
mortem

mortem cadavere , polyposas in vasis majoribus concretiones exhibent.

Periculum haud sola ejecti sanguinis copia metiendum est ; facilius enim , si cætera paria sint , malo levatur æger in larga hæmoptysi , quæ ab hæmorrhagiis consuetis suppressis , vel illata vi externa orta est , quam cum vasis erosio , minore copia sanguis , sed sæpius ejicitur.

In morbis acutis sputum sanguinis summum periculum portendit. Difficilis eorum curatio est , qui collo oblongo , angusto pectore , scapulisque sunt prominentibus , & pterygoidei vocantur.

Cura in plerisque a venæ sectione auspicanda.

Soli pulsui hic neutiquam fidere oportet , qui , quamvis plenus sit , in multis tamen vel ex terrore , vel spasmis , hunc morbum frequenter comitantibus vacillans , parvus ac debilis tangitur , & sanguine emissio infurgit.

Quandoque post phlebotomiam symptomata placantur , sed brevi vehementiora redeunt , pulsu , & humorum or-

gafmo crescente ; tum venæ fectione iteranda eft. Ubi vero malum ex hæmorrhoidibus fuppreffis exftitit, hirudines ano applicare decet. Vidi venam ejusmodi ægris frequentius, at frustra fectionem fuiſſe, neque morbus, niſi admotis ſanguifugis conquievit.

Tum quoque, cum morbus ex obſtructione menſium periodice rediret, cum Cl. Schmucker ſimili hirudinum uſu ſublato vidi.

In feminis tamen ceterum recte habentibus, cum catameniorum vice ſanguinem ore exſcreant, nihil moliendum, neque medicamentiſ natura conturbanda eſt.

Cum æger animo deficitur, ſolo aceti odore reficere collapsas vires convenit, cavendumque a ſpirituofis, ac ſtimulantibus.

Quandoque ex ſubita moeſtitia hæmoptiſis naſcitur. Ariſtobulus perempto fratre adeo percuſſus mærore fuerat, ut ſputum cruentum rejiceret. Similes caſus mihi ſubinde cernere licuit. Tales ægri vix largiorem ferunt venæ ſectionem.

Ubi

Ubi æger debilior est; cum extrema frigent, vel corpus onania fractum esse constat; aut cum malum sæpius rediens, suspicionem movet sanguinis ex erosio vasis emanantis, abstinendum a phlebotomia: prudenter monuit Prosper Alpinus, quod in hæmoptysi, ubi nulla febris, inflammatio, aut plethora adest, locum habere non possit phlebotomia: procul dubio exitialis, ubi ingenti copia sanguinis ejecta, vires profligatae sunt; neque cum æger jam eo in statu versetur, in quem venæ sectionibus adducere eum cupimus.

Animadvertente Hallero venæsectio minus lege hydraulica, sed potius corpus animale debile reddendo, hæmorrhagiam minuit.

Quidam artus ligandos esse omnino putant, sed jam Erisistratus persæpe crura, femora, & brachia incassum ligavit, præcipue in hominibus longo collo, angusto pectore, scapulisque eminentibus.

Quandoque cucurbitæ cum scarificatione suris, & pedibus adhibitæ, cum neque venam secuisse, nec crura colli-

gasse, quidquam profuisset, opem attulere. Magnum inter pectus, & extremos artus consensum esse, docuit Baglivius.

Adversus narium hæmorrhagias vesicantia, inter scapulas applicanda, celebrat Cullen, qua re forte motus Cl. Mertens ea cum fructu in sanguinis sputo adhibuit. Id solum hic providendum puto, ne phlebotomiæ, quæ antecedere debent, prætereantur, neve morbus a dissoluto sanguine aut vasis erosione originem ducat.

Vix pediluviiis quidquam proficitur, cum frigidiora malum exasperent, calidiora humorum orgasmum intendunt.

Vena secta, decoctum e radice consolidæ majoris, agrimonia & urtica minore. N. 16. prodest. Si vero malum ab hæmorrhoidibus, vel menstruis suppressis natum est, prospero successu millefolium additur.

Perquam salutares sunt emulsiones tenues, quibus passim additur nitrum, quod tum conveniet, cum sanguis crassus excernitur: cum æger magis incaluit,

luit, aut spirituosus ante abusus est; ubi vero fractæ sunt vires; ubi tenuis cruor, ac solutus ex erosus vasis excernitur, minime opportunum est.

Nonnullos hujus generis ægros ex imprudenti usu nitri in extremum discrimen adductos animadverti.

In hæmoptysi graviore, quæ æstuante syrio, vel post abusum spirituosorum, aut vehementiorem corporis commotionem ingruit: si æger cacochymia, oppressione pectoris, ac dolore vacet, spiritum vitrioli dilutissimum propinare ex re erit, modo debitæ venæ sectiones antecesserint.

In robustis, laute viventibus, præcipue si hypochondria inflata fuerint, alvus decocto tamarindorum, aut aqua angelicæ movenda est, ut & plenitudo minuatur, & revulsione facta, alvi constipatio infesta ac noxia impediatur.

Observatis certe constat, hæmoptysim habitualement longo alvi profluvio quandoque sublatam fuisse. Optimum foret monente Prospero Alpino ante morbum nosse in ægrotis, qualia sint hypochondria, siquidem sæpe in bene valentibus

inæqualia & non recte mollia observantur.

Cum a materia acri sanguinis sputum excitatur, gummi arabicum, tragacanthæ, & decoctum salep exhibendum est. Laudatur quoque in simili affectione oleum lini, sed nostris sæpe nauseam, & vomitum ciet, idque eo facilius, quod sæpissime rancidum est.

Nonnulli hæmoptyci levabantur, cum decocto vel jure cochlearum uterentur a Zaffio (a) & Boecklero (b) commendato. Hic tamen malo consilio cochleariam, & nasturtium addit.

Demum ubi prædictis remediis, & evacuationibus sufficientibus levatus æger nulla oppressione pectoris angitur, pulsus plenus, & durus non amplius tangitur, cortex supradicto decocto (N. 16.) feliciter additur.

Incipiendum a minori dosi. Recte enim Ill. Murray (c) ait, corticem non tam obturando præsentis sanguinis rivo, quam

(a) Synops, observ. med. p. 21.

(b) Part. III. p. 588.

(c) Mat. med. p. 600.

quam pulmonibus roborandis, febrique, & spasmodicis, quibus hi ægri obnoxii sunt, coercendis affectionibus idoneum ac parem esse.

Ubi pulmones pituita obfiti sunt, majori circumspeditione in exhibendo cortice opus erit; si vero sub ejus usum respiratio difficilior evadat, desistendum est.

In debilioribus, qui ob laxiores pulmones sæpius exspuerunt sanguinem, mox ad corticem confugere oportet, cui vel herbæ leviter adstringentes, ut agrimonia &c. vel demulcentia, ut gummi arabicum addenda sunt.

Similibus & succus urticæ expressus, si anni tempus admittat, prodest.

His venæ sectio exitiosa foret,

Si morbus nimis validus sit, id quod ejecti copia sanguinis, vires, & pulsus ægri docent, adstringentia fortiora adhibenda sunt.

Inefficax est bolus armena. Ego certe cum Cl. Spielmann (d) nihil ab omnibus terris argillaceis, quæ aqua solvi nequeunt,

(d) Mat. med. p. 437.

nequeunt, emolumentum exspecto; et si
eæ, extrinsecus adplicitæ, hæmorrhagias eo pacto sistant, ut vulnere impositæ pastam obdurantem efficiant.

Nec lapidem hæmatitem prodesse vidi.

Præstans remedium, quodque spem medici rarius fallat, alumen est, quod jam in mictu cruento Archigenes utebatur. Id vel in pulveribus N. 17. vel in mixtura addito gummi arabico N. 18. præbitum convenit.

Alumen draconisatum haud multo majorem vim ac efficaciam, quam alumen crudum habere videtur; quare eo medicamento, tanti præcipue pretii, facile carere nosocomia possunt. Etenim libra medica aluminis crudi quatuor grossis, aluminis vero draconisati tribus florenis, grossisque quatuor hic venditur.

Quod si debilitas urgeat, corticem peruvianum negligere minime consultum foret. Dosis determinant vires, pulsus, & sanguinis ejecti copia.

Præhabendi sunt pulveres sero lactis cum alumine a Whytt commendato; præter-

præterquam enim, quod ingratum medicamentum est, illud quoque sapore suo declarat, partem aluminis majorem multo in caseosis partibus remanere, quam fero communicari.

Rarius a pulveribus, quam a fero lactis aluminoso ructus acidi, aut soda gignuntur.

Ubi alumen non sufficit, vitriolum martis ad gr. β —j. pulveribus dictis N. 17. addendum, & altera, vel quarta quavis hora exhibendum est.

Multi adstringentibus parum confidunt, quod medicamentum ante, quam parti affectæ medicinam facere possit, sanguinem coagulando, & vasis pulmonum minimis constringendis mortem adferat.

Sed alia longe eventus docuit, multosque hac methodo jam pro desperatis habitos integræ valetudini restitui.

Ingens Hallerus monet, quod ipsa ferri terra, quam crederes esse adstringentem, abunde in sanguinem transeat, ut accuratis experimentis constitit; triplo enim plus ferri dedit calcinatus sanguis

guis cum ægrota ferrum in medicina recepisset. (e)

Commendantur a quibusdam aqua gelida, potusque glaciati, at Ill. van Swieten (f) ait, neminem prudentem in sputo cruento ad haustum frigidum confugere & Neifeld (g) observavit, facile inde phthisin oriri, si aqua nimium frigida hæmoptycis largiter administretur. Certe omnes fere, quibus gelida propinabatur, phthisi periisse vidi, tametsi ancipiti in casu, anceps tentare remedium præstet, quam nullum.

Plurimi in hæmoptysi paregorica propinant, id quod tum solum facere expedit, cum spasmodica partium remotarum strictura, aut summa asperæ arteriæ irritabilitas, aut denique titillatio, a stillante sanguine orta observatur.

Ubi ad phthisim hæreditariam dispositi tussi titillatoria, vesperi hora somni redeunte, corripuntur; Cl. de Meza

(e) Phys. T. VII. p. 60.

(f) T. IV. p. 40.

(g) Rat. medend. p. 354.

za (h) opium per duas, tresve septimanas exhibuit, quo tussis sopiebatur, & eruptio phthiferos subinde præcavebatur, venæ sectione simul instituta, dum pectoris molestus dolor urgebat.

Ceterum hoc remedium in plethora, ac cum debitæ evacuationes suppressæ sunt, noxium foret, quia Freindio teste opium omnem expansum sanguinem ad fluxum concitat, uti fusius hæc Cl. Tralles docet. Concedendum tamen diacodium est, quod jam Boerhaavius non pro opiato sed demulcente habuisse videtur, dum unciam dimidiam quavis hora sumendam suadet.

Ut curatio optato exitu non frustretur, in causam mali sollicitè inquirendum est. Viri cujusdam, in paucis amici, conjux, quæ dum rectè valeret, faciem lividam, sanguine turgentem præseferbat, gravissima olim hæmoptisi correpta fuit. Sanguis e brachii, pedisque venis sæpius emissus crusta tam spissa obductus erat, ut cultri apici resisteret.

Nihil

(h) Soc. med. hafn, coll. T. II. p. 309.
& seq.

Nihil derivantia, nihil nitrata, nihil demulcentia, aut adstringentia demum profuere, augeſcebat perpetuo respirandi difficultas ita, ut ſuffocanda propediem videretur. Ex his conjiciebam malum a denſo nimis ſanguine proficiſci, ut anguſta pulmonum vaſa tranſire vix valeat; itaque mutato conſilio decoctum ſaturatum e radice graminis, taraxaco cum nitro, & roob ſambuci, tum ſuccum taraxaci largiſſima manu propinavi, quibus remediis ægra ſanitati penitus reddita fuit.

Viginti abhinc annis femina, catarrho laborans, ſanguinem floridum, copioſum, magnis grumis mixtum rejecerat. Vena ſecta, nullis adhibitis adſtringentibus, acceſſit ſibilus ac ſtertor, ægraque magno niſu, ac pene ſuffocanda, grumofum ſanguinem ejecit. In ſummo discrimine, dum has anguſtias a grumis latentibus repeterem, juvenili audacia dimidium granum kermes mineralis ſæpius propinavi. Inde grumis, facilius educ-tis, ſputum cruentum minuebatur, & ægra duodeviginti ab hoc morbo annis ſuperfuit.

Sæpe

Sæpe ac præcipue in sanguineis aliquot ab imminuta hæmoptysi diebus, veluti vulneraria exsurgit febricula, quæ cum nimis exorbitat, e vena pauculæ sanguinis uncia educendæ sunt, ne tussi aucta denuo sputum cruentum succedat.

Cessandum ab adstringentibus, si soli grumi egeruntur; ab his enim non exscreatis, febris lenta cum phthysi oritur.

Ubi adstringentium usu expectoratio supprimitur, & pectus angitur, vapores tepidi ore hauriri, & emollientia, sed moderate præberi debent.

Sputa purulenta brevi post hæmoptysin exorta, bonum omen præbent, cum vomicæ metum tollant. Si vero nimium augeantur, viresque minuant, decocto corticis peruviani, & vulnerariarum herbarum coercenda sunt.

Ubi febris abest, pilulæ e cortice peruviano, gummi arabico, olibano, & mastiche profunt.

Victus in hæmoptysi ex endivia, lactuca, hordeo, & oryza parandus est, alimenta vero pene insulsa, & tepida sumenda sunt.

Morbo depulso, flatulenta, aut difficulter digerenda, item aromatica & spirituosa fugienda sunt.

A largiore asparagi esu hæmoptyses cum Burggraffio (i) revertentes observavi.

Quidam medici multum ab herbarum succis expectant, eosque indiscriminatum ægris commendant. Cavendum a nasturtio & chærophyllo; illud acre est: hoc sæpe tussim excitat; neque remedium, interne mammarum indurationibus solvendis: externe discutiendis varicibus opportunum, hæmoptycis suadendum est.

Plethorici vigentes, ab hæmoptycis parentibus nati, vel collo oblongo, & angustiore pectore præditi modicis venæ sectionibus prophylactice tuendi adversus hæmoptisin erunt.

Cavendum, ne pedes refrigerentur, quodsi fiat, sanguinis sputum teste Bonneto redit.

Balneum frigidum anceps est roborandorum pulmonum remedium, cum
ex

(i) p. 77.

ex antiquissimis observationibus constet, nonnullos, dum frigida lavabantur, sanguinis sputo correptos fuisse.

Demum iis, qui iterato hoc morbo corripiuntur, sæpe conducit loci, atque cœli mutatio; iisque per hyemem locis maritimis, mediterraneis per æstatem opus esse Celsus contendit. (k)

E 2

CAPUT

(k) de Med. L. IV. C. IV. p. 204.

C A P U T V.

D E

P H T H I S I.

Phthisis magis infesta feminis, raro senes petit, at iis, quos petiit, lethalis est.

Quamvis haud ita facile, ut vulgo in Italia creditur, contagione propagetur, non tamen contaminationis metu caret. Noverat Ill. van Swieten virum, qui, postquam moribundæ conjugii phthisicæ oscula præbuisset, ea menti parte, quam ægræ adpresserat, prorsus glaber evasit, etsi densa circum undique barba pullularet.

Ego quoque mulieres aliquot, quæ diu noctuque cum phthisicis maritis in eodem conclavi versabantur, eodem morbo demum correptas fuisse memini. Phthisis alia acuta est, alia lenta, humida item alia, aut sicca.

Quan-

Quandoque a parentibus in proles propagatur; sæpius ab hæmoptysi: morbo inflammatorio pectoris antegresso; tussi humida pertinacior & catarrhis neglectis oritur. Plurimi namque e vulgo homines, graviore quamvis catarrho affecti, intempestivo cælo temere se credunt, corpus vehementius exercent, nec non venæ sectiones, & opportuna remedia negligunt propterea, quod eorum animis noxia sane hæc opinio infederit, detracto sanguine catarrhofum virus in massam humorum ferri, morbumque inde exasperari.

Nascitur quoque hic morbus a febribus, perperam tractatis, crisibus imperfectis, & pulmonum calculis, qui leves quandoque, cretacei, aut topiacei sunt; alias etiam filicum duritiem referunt.

Cel. Baldinger observavit complures milites, quorum terga verberibus cædebantur, phthisi correptos fuisse. (a)

E 3

Non-

(a) p. 181. Von den Krankheiten einer Armee.

Nonnunquam feminæ debiliore corporis habitudine, lactandis prolibus phthificæ evadunt.

Sæpius materies purulenta, quæ in aliis corporis partibus delitescit, viam sibi ad pulmones parat. Refert van der Monde, pus, quod in tumore glandulæ parotidis hæserat, via ad tracheæ latus sibi facta, in pectoris cavum sese exonerasse. Constat item ex ephemeridibus naturæ curiosorum empyema, quod pleuritidi successerat, ulcere brachii sanatum fuisse. Ante, complures etiam annos juvenis quidam in nosocomium fratrum misericordiæ deportatus erat, qui gravi pleuro-peripneumonia, hucusque penitus neglecta, laborabat. Adhibitis omnibus, quæ idonea fore viderentur, remediis, febris insuper valida, eaque depascens continuo augebatur: eam oedema pedum, & spiritus angustię tantæ comitabantur, ut, nisi erecto corpore, reciprocare animam non posset: præterea sputa purulenta pessimi generis, sed minore copia excernebat.

Hoc

Hoc rerum statu ancipiti, dolor inter scapulas nascebatur, sane notabilis, qui tamen respirandi molestias aliquantum levabat; quare cataplasmata maxime emollientia applicari jussi, affulserat enim velut e longinquo spes quædam secundi exitus, quod sciebam, ejusmodi dolorem, uti Trillerus observaverat, in acerba pleuritide salutarem fuisse. Nec spem fefellit eventus; namque brevi multum puris per urinam & alvum deposuit æger eodemque tempore copiosa sputa purulenta, eaque melioris notæ tanta facilitate, eoque cum successu ejecit, ut integra ei ac constans valetudo redierit.

Haud absona videtur opinio Cl. de Haen, existimantis, cacochymiam purulentam, sanguini inhærentem ad pulmones ferri, tussique rejici.

Vidi aliquoties tumores in externis thoracis partibus subito, & absque manifesta causâ natos, neque cum inflammatione, aut feбри conjunctos, qui secundo, aut tertio die aperti pus fetidissimum exhibebant; id quod argumento esse potest, simile

nis pectoris partibus quandoque accidere.

Phthisis haud facilis cognitu est sub initium, quod parum tum ægri marcescunt, parum etiam tussunt, nisi pectus male conformatum sit. Præterea calor principio mitis est & pulsus languidus: tum febricula matutino tempore fere evanescit lotiumque vix quidquam ab eo differt, quod sani mittere solent.

Neque sputa in aqua falsa, quam utpote graviolem & experimento capiendū magis idoneam Hippocrates commendat, fundum petentia certum phthisis indicium præbent, cum fieri possit, ut &, purulenta quæ sunt, sputa ob bullas aereas glutine involutas, aquæ innatent & quæ pure carent, ob gluten crassum admixtum, subsideant. Rectissime experimentum fit tempore matutino, post somnum, cum sputa commodius ejiciuntur, neque tam multo muco mixta sunt.

Ex observationibus quoque fide dignissimis constat, quosdam e febre hectica præsentē, sputisque & purulentis & diuturnis phthiseos conjecturam cepisse,
at,

at, cum cadaver sectum esset, pulmones plane integros repertos fuisse. (b)

In aliis a morte pus inventum est, quod cavo thoracis infederat, quin ulla ejus signa præcesserint. Sic Cl. Portal juvenis meminit leucophlegmatici, subita morte extincti, qui thoracem sinistrum puris plenum exhibuit nullis fere pulmonis relictis vestigiis, neque tamen, cum viveret, ullum unquam morbi pectoris indicium præbuerat.

Difficilis sane curatu hic morbus est, testante Forti ob flaccidam pulmonum naturam, motumque eorum perpetuum. Multi omnino phthisin insanabilem esse credunt, sed uti Schenkius (c) contra præjudicatam hætenus medicorum & scholarum opinionem asserit, minime in desperatis morbis habenda est. Aurelianus quoque, etsi pulmonum ulcera difficillime consolidari dicat, non tamen insanabilia ea putat.

Curavi inter alios virum, qui viginti & amplius abhinc annis gravi phthisi

E 5

labo-

(b) de Haen T, I. p. 118.

(c) p. 283.

laborabat, unde pedes ei, & abdomen valide intumuerant; copiam etiam non mediocrem sputorum ejecerat, adeo foetentium, ut nemo adstantium ferre eorum odorem posset. Tamen ope medicaminum ita convaluit, ut in hanc usque diem vegetus ac torosus superfit.

Illa periculosior phthisis habenda est, quam febris acutior comitatur; at quæ ab hæmoptysi oritur, per vim externam illata, ea ceteris paribus facillime sanatur.

Quæ a parentibus in sobolem derivatur, aut ab ischiade, vel arthritide nata est, fere omnem opem eludit.

Quæ improvise vires frangit, & extremas corporis partes, inprimis pedes ineluctabili frigore corripit, ea plurimum periculi habet.

Nullum unquam vidi, qui si calculos tussiendo ejecisset, mortem effugerit, etsi Morgagnius contrarium animadverterit. Gravidæ, quæ phthisi affectæ sunt, sæpe brevi a partu tempore intereunt, licet sanum ac torosum foetum ediderint.

Cum

Cum corpus subita macie extenuatur, malum. Qui cibum avide appetunt, neque tamen inde reficiuntur, de iis conclamatum.

Ubi in phthisi confirmata desinit expectoratio, viresque indies magis collabuntur, brevi tempore extinguuntur ægroti. Hinc recte Langius (d) pronuntiavit phthificum pectus absque tussi propinquam mortem prænuntiat.

Malum omen præbent genæ roseo colore suffusæ, prurigo corporis, pustulæ rubræ, miliaribus similes: pessimum sudores, dejectiones colliquæfactæ, & fluentes capilli.

Vidi equidem sanatos quosdam, qui sputa gravissima, omnino purulenta, ac viridescencia excreaverant, sed nullum morti ereptum vidi, qui sputa copiosa aquosa & spumescencia, queis purulentæ velut insulæ innatabant, ejecisset.

Quidam magnam sputorum copiam excernunt, quin male admodum se habeant; unde Cl. Vogel autumat, foveas quasdam formari sæpe, quæ in pulmo-

(d) Misc. nat. cur. med. obs. 9. p. 20.

pulmones quidem sese insinuent, at callosis undique parietibus ita obductæ sint, ut collectum ibi pus neque penetrare parenchyma, nec contaminare ullo modo possit.

Nunc quæ in curanda phthisi notanda mihi occurrent, recensebo.

Angli modicas, at repetitas venæ sectiones commendant, quo febris & inquinatus cacochymia purulenta sanguis minuatur; id præcipue illis convenire ajunt, qui plethorici ante & calidior natura fuere; ne vero jactura sanguinis cruditatem, aut hydropem accersat, fricari corpus, & leniter exerceri volunt.

Profunt quidem interdum phlebotomiæ ad iij—iv. uncias iterato susceptæ; id quod jam Fortis, & Bonnetus insinuavit, cum pulsus durus tangitur, cum corpus calet, & cruor eductus densus est, aut dolor, tensiove pectoris percipitur: ast ubi pulsus debilis, viresque fractæ animadvertuntur: vel cum corpus sudoribus diffluit, pedes in humore sunt, venæ sectio mortem accelerat,

rat, etſi ſanguis inſulæ inſtar ſero innatans, denſa lardacea tegatur cruſta.

Cavendum, ne ſanguis tamdiu extrahatur, donec nulla cruſta conſpicitur,

De Haen xx. guttas & ultra elixir vitrioli anglicani bis, terve per diem pluribus menſibus, & annis quandoque cum fructu præbuit; ſed hæc in phthiſi ſolum remedio eſſe videntur, quæ poſt febres diuturnas ſequitur, ubi prava cruoris materies, in integros pulmones translata congregatur, ſputorumque ſpecie ejicitur: præcipue cum vires prolapſæ ſunt, & ſudores, atque diarrhæa urgent. Cum vero inflammationis ſigna apparent, pernicioſum id remedium foret.

Triginta abhinc annis acida mineralia, diacodio aut demulcentibus, ne tuſſim exaſperent, mitigata, phthiſicis præbui, ſed nullo prorſus emolumento; quin odor ſputorum adeo teter reddebatur, ut vix tolerare eum circumſtantes poſſent.

Schulzius ſucco cucumerum, bis die, duarum unciarum pondere dato, hæcticos & tabidos fanatos vidit. Borellus
vero

vero cujusdam meminit peponum esu curati.

Cl. Muzel phthificum cucumeribus cortice exutis, & pane bis cocto, medicamenti loco exhibitis ad sanitatem perduxit.

Hæc ferme tentari possunt morbo ingruente, cum febris validior est, cum vires constant, ægrique sitim, & æstum queruntur: at ubi corpus languet, humores solvuntur, & alvus liquidior fluit, locum non habent.

Aerem fixum, respiratu attractum magis noxium, quam proficuum fuisse, certis experimentis comprobatum mihi est.

Neque oleum asphalti bis, quaterve per diem a guttis x—xiv. cum saccharo propinatum prodest.

Nonnulli aquam calcis, lacte temperatam, ulceri exsiccando, & lactis coagulo impediendo adhibuerunt.

Ego quoque idem ante complures annos tentavi; sed qui inde levare videbantur, paullo post de appetentia cibi suppressa, ac quodam ventriculi pondere querebantur: sputa cum labore edu-

educebantur, anxietas, & macies augebantur, & omnia in deterius ruebant. Plus etiam detrimenti affert aqua calcis, recens parata, quæ & acrior, & magis caustica est.

Quidam fonticulos commendant, alii fetacea, quorum ope feminam phthisi affectam Hildanus sanatam fuisse refert. Sed hæc emolumento esse vix poterunt, nisi morbus a scabie repulsa, sudoribus v. g. pedum nimis cito fugatis, aut ulceribus consolidatis ortum trahat; imo ne tum quidem ex re fuerint, si febris major urgeat, aut æger macie confectus sit, cum his remediis corpus magis attenuetur.

Pessimo consilio nostri, ac inprimis pauperes oleosa, veluti unguentum mendicorum aut axungiam devorant.

Laudatur a nonnullis in phthisi polygala senega.

Duplex in Austria nascitur polygala, vulgaris, & amara; hæc efficacior est, & senegæ non absimilis a Cel. Jacquino creditur, quam ejus sententiam sapor & odor herbæ balsamicus confirmare videtur.

Du Hamel factis experimentis virtutem polygalæ tribuit bechicam, incidentem, expectorantem, & sanguinis attenuandi vi præditam.

De Haen eam nec spissitudini inflammatoriæ, nec diathesi humorum purulentæ corrigendæ aptam esse docet, quod post diuturnum ejus usum sanguis emissus densa crusta coopertus fuerit. Neque ego phthificum ullum, solius usu polygalæ, sanatum vidi, sed ubi materies purulenta mucosiori tenaciori juncta difficiliter excerneretur, aut ventriculus langueret, eam vel in decocto N. 19. vel in electuario cum aliis remediis adhibui.

℞. Rad. polygal. amar. unc. β.

Syr. liquirit. unc. j.

Sumat tertia vel quarta quavis hora dr. j.

Nunquam inde aut vomitum extitisse, aut largius urinæ profluvium, diarrhæamque observavi.

Commendatur & in phthisi lichen islandicus, qui secundum Cel. Professore de Well, a quo in ejus naturam ante plures annos me rogante indagatum

tum est, oleo, sale acido, multo phlegmate, & paucissimis terræ particulis constat; cujusque amaritiem partes gum-miresinosæ efficiunt.

Olaus Borrichius eum anno 1674. (e) musci islandici nomine prodidit, atque inter pectoralia locum mereri docuit.

Viennæ primus lichenem islandicum, cujus virtutem e Cl. Scopoli commentariis didiceram auspicato exhibui, maxime tum, cum corticem ægri non ferebant. Sed neque, cum cortex juvaret, lichene abstinui, quin unum cum altero persæpe conjunctum exhibui.

Nuper illum etiam in inveteratis ac pertinacibus tussibus, phthisique incipiente salutarem Cl. Herz (f) expertus est.

Etsi eum sæpius inefficacem fuisse non negaverim, nunquam tamen majori in suppuratione, ut Cl. Cullen (g) asserit, nocuisse observavi.

Egre-

(e) Act. Hassn.

(f) Briefe an Nerzte.

(g) Mat. med. p. 205.

Egregium certe lichen islandicus nutrimentum præbet, efficitque, ut lac a debili ventriculo facilius, ac commodius digeratur.

Principio decoctum N. 20. aquosum lacti mixtum, dein lichenem lacti decoctum propinavi.

Infusum theiforme non magnam vim habet, sed si lichen nimium diu coquatur, perit amarities, & vappida redditur decoctio.

Neque etiam nimis mucilaginosum esse decoctum convenit, ut eo facilius minora vasa pervadere possit.

Commendat Cl. Bergius (h) pulmentum, e lichene islandico, frigida macerato confectum, quo amarities extrahatur; cum concoqui facillime possit, & ægri etiam, frequentiore vomitu chronico afflicti, qui omne nutrimentum rejecerant, illud retinere potuerint.

Nunquam, ut quidam voluere, ex usu lichenis islandici diarrhæam secutam fuisse memini.

At

(h) Mat. med. p. 856.

At cortex peruvianus est præstantissimum phthiſeos remedium, & ejus præcipue, quæ vomicam apertam conſequitur, aut in tenerioribus feminis proles lactantibus contracta fuit. Tum etiam, cum vel e remittente feбри vel intermittente natus est morbus, unica salutis spes in cortice collocanda est.

Lewis quidem noxium esse corticem dicit, nec ei venerabilis Tralles favere videtur; aſt ego cum Mortono, Löſſe-ke & Werlhoff, triginta & amplius annorum uſu vim ejus præſtantiffimam ſane & peculiarem expertus ſum. Legi meretur Cl. Chriſtiani Jäger de corticis peruviani in phthiſi uſu, quam Cel. Baldinger denuo edidit. (i)

Nonnulla tamen, antequam cortice utaris, præmittenda, aut cum eo conjungenda erunt.

Ubi pulſus durus, dolor pectoris, aut calor corporis major animadvertitur: cum tuſſis ſicca eſt, aut ſputa ægre admodum exſcreantur, vena ferienda eſt.

F 2

San-

(i) Tubingæ ann. 1779.

Sanguinis detrahendi copiam, e viribus, ætate, & iis, quæ præcesserunt, metiri decet. Ejusmodi ægris emollientia propinari debent, ut infusum florum verbasci & liquiritiæ.

Tum enim obest cortex, nec decocta conveniunt, ex herbis pectoralibus confecta, quod iis sæpe sputa supprimuntur.

Postquam prædicta symptomata emendantur, decoctum ex agrimonia, urtica, vinca pervinca &c. in rem faciet. Ubi vero, expectoratione satis commode procedente, vires dejiciuntur, aut febris observatur, statim temporibus magis infesta, ad corticem confugiendum est; sæpius enim, uti Ill. van Swieten observavit, febris lentæ remittens, aut quotidiana, aut tertiana duplex accedit. Hæc cortice impugnanda est, ne duplici morbo opprimatur æger.

Tum quoque, cum ægri magnam vim sputorum expectorant, pulsuque sunt debili, & viribus deficiuntur, cortice utendum erit; continenda namque intra certos limites expectoratio est, quod, pure non satis excreto, ejus acrimonia

monia una cum ulcere augeatur, &, si nimia sit, pus quoque bonum, quod ad sanandum ulcus requiritur, hac ratione abstergatur, ac corpus exhaustur.

Oportet autem a leviori corticis dosi inchoare.

Decoctum substantiæ præferendum est; hæc enim non raro auget calorem, angustias ægris creat, & expectorationem inhibet.

Majorem quoque vim decoctum habet, si cortex per plures horas ante infunditur. v. g.

℞. Cort. peruv. selectiss. unc. j.

infunde in aqua fervente;

stet per 16 horas in infusione leni.

coque per horam; adde

Rad. salep. dr. j.

Coque per $\frac{1}{4}$ horæ partem

Colaturæ unc. xiv. adde

Syr. de symphyt. unc. j. β.

Sumat tertia, vel quarta quavis hora dimidium vasculum.

Infusum corticis peruviani frigidum nunquam, quod sciam, optatum successum habuit, recte enim Cl. Strack

(k) nuper asseruit, frustra esse eos, qui vino, aut aquæ corticem infundi jubent, cum vix aliquid hoc modo extrahatur, ut uberius per experimenta a supralaudato Cel. Professore de Well instituta elucescit. (l)

Pro diversitate symptomatum varia quoque cortici jungenda sunt. Si æger strictiore est habitu, & sputa difficiliter emergant, emollientia, uti flores verbasci: si tussis vehementior a materia acri proficiatur, id quod præcedentia, & sputum tenuius docent, demulcentia, ut radix salep: si habitudo ægri cachectica sit, & sputa crassiora, polygala amara, si corpus macie confectum, imbecillusque ventriculus, lichen islandicus cum cortice exhiberi debent. His omnibus commode liquiritia additur, partim ad ingratum corticis saporem emendandum, partim ad expectorationem faciliorem conservandam.

Ubi

(k) de Feb. intermitt. p. 77.

(l) vide Tractatum de febribus a me editum.

Ubi inter decocti corticis peruviani usum calor imminuitur, sputa emendantur, nec tanta copia ejiciuntur, quin tamen respiratio impeditior evadat, cortex in substantia, vel in mixtura aut bolis ad iij—iv. drachmas per diem præbitus sane prædest.

Eadem ratione ac dosi quandoque absque aliis præmissis medicamentis, mox exhibendus est, cum febris intermittens urget, aut corpus valde deficitur viribus, si expectoratio satis expedita, sputa purulenta sincera, calor mitior, & pulsus debilis animadvertuntur.

Nonnunquam mox a sumto cortice, quandoque sub diuturniori ejus usu, præcipue cum frigidiori se aeri objiciunt, ægri oppressione pectoris corripiuntur, sputa reprimuntur, & anxietas accedit. Ejusmodi ægris, cum symptomata ingravescent, cum pulsus durior tangitur, aliquantum sanguinis extrahendum est, lenia item emollientia, & expectorantia adhibenda, ut decoctum ex malva cum pauca polygala, & liquiritia, aut pulveres ex gummi arabico, tragacanthæ, cum extracto li-

quiritiæ. Ubi vero melius fit ægris, denuo ad corticem redeundum, si vero rursus lædantur, ab ulteriore ejus usu abstinendum est.

Quorum febris, postquam cortice per longius tempus cum prædictis cautelis sunt usi, non modo non decrescit, sed potius augetur, de iis nihil fere sperandum, nam a morte vel ulcera exhibent sinuosa, vel tubercula, aut scrophulas.

At ubi sub remedium supradictorum exhibitione nulla febris, nec calor animadvertitur, pulsus mollior, facilius respiratus, & expectoratio liberior est, sequentes pilulæ proficiuæ erunt.

℞. Cort. peruv. select. dr. vj.

Extr. agrimon.

Mastich.

G. arab. aa. dr. ij.

Extr. liquirit. dr. j.

Fiant cum syrupo balsamico pilulæ gr. iij.

Sumat ter de die v—viij.

Cum

Cum æger pallet, nec febris, aut orgasmus adest, præter pilulas jam descriptas extractum myrrhæ aquosum tentari potest.

℞. Sacch. lactis unc. jβ.

Extr. myrrh. aquos. unc. β.

Cautius tamen myrrha utendum, ubi ægri hæmoptysi antea laborarunt.

Balsama phthificis non conveniunt, quod calorem & febrim augeant; etsi ea veteribus, propterea fortassis commendata fuerint, quia ad tuenda adversus putredinem cadavera iis utebantur.

Cl. Spielmann balsamum de mecha ceteris ob gratiam, & vim calefaciendi minorem præferebat, sed raro sincerum invenitur. Mihi quidem ante complures annos ejus copiam fecerat patruelis meus Comes a Schwachheim, quondam Imperatoris Cæsaris ad Turcarum Imperatorem legatus, a quo id muneris loco acceperat; sed non majorem ejus vim expertus sum, quam illa, quæ in terebinthina cocta inest, quæ, cum oleo minus abundet, minus calefacit.

Supereſt , ut quædam de ſymptomatibus vel curandis , vel palliandis dicam.

Tuſſi phthiſicorum mitigandæ , opiata idonea prædicantur ; quæ quidem initio morbi prodeſſe poſſunt , cum febris nondum magnopere invaluit , ut noctu pulmonibus quies concilietur , ægrique frequentibus concuſſionibus , non adeo lædantur ; ſecus nocent , cum febrim augeant , & corpus ad ſudandum magis diſponant.

Nonnulli ſumto opio , cibi appetitum amittunt , alii univerſi corporis prurigne corripuntur.

Præſtat paregorica , ubi ob vehementiam tuſſis indicantur , altero , aut tertio quovis die præbere , ne corpus iis ita aſſueſcat , ut doſis augenda ſit , & ſymptomata , ſupra memorata , ingraveſcant.

Opium in ſubſtantia præferendum eſt tincturis ſpirituofis , quæ ob crocum & aromata , calorem , febrim , & ſudores augent.

Si tuſſis nimium ſicca eſt , pulvis e ſpeciebus diatragacanthæ , & extracto liqui-

liquiritiæ convenit; cum vero sputa nimis tenacia sunt, vel levis oxymellis scillitici dosis, vel infusum hyssopi tentandum est, aut kermes mineralis quidpiam, addi prioribus pulveribus potest.

Sputis provocandis minus tuto emetica adhibentur.

Nonnunquam ægri, tussis vehementia irritati, vomunt, bilemque, quæ etiam in sano ventriculo libere fluctuat, mechanico hoc motu rejiciunt. His certe inauspicatissime vomitorium propinaretur; memini enim, aliquos citius propterea periisse, quod medicus, malum ratus in ventriculo hæerere, febrem lentam pro gastrica habuerit, & emeticum propinaverit.

Adversus sudorem colliquefacientem phthificorum, nonnulli agaricum, duorum granorum pondere sumendum prædicant; sed tantum abest, ut eum nunquam salutarem repererim, ut oppressionem pectoris potius auctam ab eo fuisse sciam.

Salvia, quæ quidem sudorem, post febres exortum, comprimit, in phthificis

ficis nocet, cum calorem, & siccitatem majorem inducat.

Decoctum corticis peruviani, cum exigua elixir vitrioli dosi, longe ceteris ad hunc scopum præstat.

Exitiosa phthificis diarrhæa est, quam colliquativam appellant, sed non omnis pro hac habenda. Quandoque in iis oritur, qui lacte utuntur, & tum ejus coagulo originem debet; his potius rhabarbarina, & clysmata ex infuso chamomillæ conveniunt; nam si diarrhæa sistatur, anguntur ægri, inflatur abdomen, & spiritus multo ægrius ducitur.

E sententia Cl. Rosenstein quamdam ad diarrhæam phthificorum comprimentam, vim habet cortex melle rosarum mixtus, si horis a febre vacuis sumatur; sed vel ex his patet, non esse hic de febris colliquativa sermonem, cum, qui ea laborent, vix unquam ab ejusmodi febre immunes sint. Ad hanc diarrhæam impugnandam, & perniciosam ejus periodum prolongandam decoctum salep, pulvis salicariæ, & pægorica dari possunt.

Lauda.

Laudatur a Boerhaave & van Swieten clyσμα e theriaca & terebinthina conformatum; sed enema, ex opio cum gummi arabico paratum, præferendum esse videtur; cum calida illa, ut theriaca & terebinthina febrim, æstum, & sudorem augeant.

Ad phthisin sanandam non solum ejusmodi remedia requiruntur, quibus febris fugetur, cacochymia purulenta corrigatur, & via ad ulcus consolidandum fiat, sed necesse est, ut corpus nutriatur, & chylus probus generetur; cui proposito, præ ceteris, lac opportunum est, quod illud animalis nostri liquidi naturam facilius induat, nec tot mutationibus egeat ante, quam in chylum abeat.

Præstat ceteris lac muliebre, quod non tam facile ab acido, ac vaccinum coagulatur. E papillis optimo eventu fugitur, nisi ab hoc opere abhorreant ægri, vel jam ad extrema deducti sint. Vidi nonnullos, quibus fugendi conatus adeo pectus oppressit, ut ob spiritus angustias desistendum iis fuerit.

Lac humanum, uti van Swieten observavit, optimum, quatuor, aut quinque a refectione horis, ducitur, nam quod mox a cibis sumtis emulgetur, crudum est: quod autem duodecim ab ultimo pastu horis exsugitur, subflavescit, & ad urinæ odorem accedit.

Cum ægri viribus magnopere deficerentur, nutricibus decoctum corticis peruviani non sine fructu propinavi.

Neque illud hic prætereundum videtur, quod mihi, cum plures phthificas, uterum gestantes, tractarem, non semel accidit, videlicet, ut, postquam illis corticis decoctum larga manu præbuissem, proles ediderint sanas & torosas.

Laudatur quoque lac asininum, & caprinum, hoc Ill. van Swieten tum adhiberi jubet, cum ulcus detergendum: vaccinum vero, cum consolidandum est.

Lac asininum alvum persæpe crebrius movet, forte ob nimiam tenuitatem: plerumque, quod pluris constat, parce hic nimis propinatur. Unde miror, cur ei nondum equinum subrogatum

tum fit, quod proxime ad alinum accedit.

Lactis caprini virtus ob diversum hujus animalis pastum dubia est, cum modo alvum laxet, modo constingat.

Celsus Aurelianus olim ad levandum celiacum morbum, lac commendavit caprae, sed adstringentibus & balsamicis herbis nutritae. Quae ratio pascendi animalis, cum ejus lactis tantus sit usus, universim adoptanda foret.

Dolendum, hic Viennae saepius in usum vocari lac debere animalium pravo pabulo vescentium, nam teste Galeno (m) pascua animalium ad lactis eorum naturam constituendam maximam vim habent.

Et sane quotidiano usu docemur, odorem, colorem imo & saporem lactis, pro diversitate alimentorum diversum esse, vaccas aquis fetentibus, & palustribus utentes lac, & butyrum ingrati odoris praebere.

Ubi

(m) de sanitate tuenda L. V.

Ubi febris intensior est, lac non convenit; quod, quæ partes ejus in cremorem abeunt, facile acres, & rancidæ evadant: quæ vero caseosæ sunt, eæ brevi putrescunt. Itaque aut serum lactis, aut lac ebutyratum substitui debet. Consultum est, lac initio præbere, aqua dilutum, ne infirmiores pulmones a bono etiam nutrimento nimium opprimantur.

Cum ægri, dum lacte utuntur, acidi sensum percipiunt, absorbentibus utendum est, sed abstinendum a sapone, humores nimium solvente, & febrim quandoque exasperante.

Si appetitus ciborum minuitur, vel pondus in regione ventriculi animadvertitur, nec alvus solvitur, magnesia natri cum rheo præbenda est.

Ubi vero alvus nimium fluida dejectur, myrobalani, vel flores rosarum siccati, lactique infusi conveniunt.

Si inter lactis usum macies augefcit, glandulæ mesenterii tum infarctæ sunt, nec quicquam lacte proficitur.

Cum phthisis ex ictero orta fuit, lactis usus damnandus est.

Austria-

Auftriaci curationem, quæ solo lacte peragitur, non ferunt, etsi absorbentia, corticem, aut rhabarbarina pro symptomatum diversitate exhibeas; itaque jus carniū, aut, si febris id finat, carnes teneras præbere illis oportet; teste enim Hallero (n) lac adultos debilitat, neque adeo convenit vino utentibus, aut iis, quibus laxa, & debilis fibra est.

Præcipue vero iis, qui vinum immoderatus ante morbum hausere, lac oneri esse solet, uti multis quoque aliis, quin causa appareat, quemadmodum Tissot animadvertit.

Nonnulli sub lactis usum, etiam si cortex &c. iis adhibeantur, sputa nimium copiosa ejiciunt, tunc a lacte omnino abstinendum est.

Nuper in phthisi laudabantur glandes quercus tostæ, præcipue cum obstructio glandularum una notatur.

Recte Ill. Murray animadvertit ea, quæ de esu glandium quercus apud veteres

(n) T. VII. P. II. p. 43.

teres leguntur, ad alias potius species sapidiore illas, & saniores pertinere; nam, quæ apud nos nascuntur, glandes adeo insipidæ sunt, ut credi vix possit, quemquam hominum, nisi extrema fame urgente, vesci illis aut velle, aut posse. Certe panis, e quercum glandibus, dum annonæ magna caritas esset, confectus, alvum obstipavit, & funestum cholerae malum vescentibus attulit.

Decoctum præterea illarum multis phthificis nullo prorsus commodo propinatum fuit.

Quibusdam aquæ medicatæ, veluti selterana cum lacte profunt. At ubi corporis vires admodum fractæ, aut phthisis in nutricibus per nimium infantis lactatum contracta est, spadanae, nisi febris prohibeat, cum lacte præferendæ sunt: hæ enim corpus magis roborant, & ventriculum lacti ferendo magis aptum efficiunt.

Damnabili sane instituto plures aquarum medicatarum libræ matutino tempore ingurgitantur; cum ventriculus & intestina hoc modo nimium distendantur, ac debilitentur, flatusque
gene-

generentur. Quamobrem etiam a prandiis, postquam digestio perfecta est, aquarum medicatarum quidquam hauriendum est.

Univerſim, quod attinet ad aquas medicatas, illud Spielmanni tenendum præceptum est, ne major earum copia nimis brevibus intervallis ingurgitetur: ne ventriculo cibis repleto ingerantur: neve a non assuetis frigidaë potentur, hinc vas, ſelteranis repletum, quandoque calidaë inferendum est. Nonnulli lac tepidum non ferunt, ſed frigidiusculum adpetunt. Cavendum tamen a frigido, ne ſputa cohibeantur.

Incipiendum a minori doſi. Conſultum quoque, principio lac, aquis medicatis magis dilutum propinare; tum ſi ægri ferant, minore aquaë copia temperatum præbere.

Inter aquarum uſum mineralium naſcitur quandoque plethora ita, ut ad le- vem venæ ſectionem recurrendum ſit.

Nonnulli feliciter ſaccharo lactis uſi ſunt, quod ſal eſt eſſentiale, ſapona- ceum, gratum, & ob virtutem oleoſo- ſalinam, abſtergens, incidens, ſimul-

que demulcens. Curandum, ut recens paratum sit, ne ranceat.

Concedi possunt jura e testudinibus aut ranis confecta.

Ostreæ crudæ multum & bene nutriunt, hinc phthificis concedi possunt, si absque succo citri comedantur; neque ventriculus inde gravetur.

Lycoperdon tuber Linnei ab Hispanis laudatum, nostris nimios calores creat.

Insalubres tamen a Cl. Zückert habentur ranæ, quæ in limosis aquis degunt, quod & ventriculo molestæ sunt, & febrim generant. (o)

Minus tuto canceri fluviatiles adduntur, quæ interdum calor & febris augentur. Damnandæ gelatinæ, quæ a debili ventriculo, pulmoneque imbecillo non superantur; quare aut respirationis difficultas increscit, aut hydrops accedit.

Alimenta phthificis sæpe, sed parca manu præbenda sunt, ne a turgente cibis ventriculo descensus diaphragmatis, & libera ea propter pulmonum dilatatio
impe-

(o) Mat. aliment. p. 98.

impediatur, vel a bono etiam chylo pulmo debilis obruatur.

Vina phthificis haud conveniunt, sub finem tamen ægritudinis, si febris absit, dulcia, & vix spirituosæ; ut Rifosco & Mazzimino concedi possunt. Si vero cerevisiam in eodem statu appetant, quæ sequitur, cum sit grata, tum salubris erit.

℞. Herb. endiv.

— urtic.

— portul. aa. unc. j.

Rad. fymph. unc. β.

Infunde cerevisiæ bene fermentatæ & defæcatæ mensur. ij.

Stent vase clauso; ubi frigent, cola & exhibe.

Non immerito cælum ruris amœnum, salubri herbarum spiritu refertum, nec impuris, quibus scatent urbes, vaporibus inquinatum phthificis commendatur.

Vitandus est aer montibus vicinorum ob subitas, quæ obnoxius est, vicissitudines, tum propterea etiam, quod ægri commodius ferunt aerem gravio-rem, quam levio-rem. Eandem ob causam in summis montium cacuminibus & celerius homines, & difficilius respirant. Bartholomæus quoque Paschettus refert,

Genuæ complures tabidos, & phthificos, ob aerem nimis tenuem, evadere.

Absint phthifici, ut Ramazzini monet, a locis sepulturæ; item a coriariis, pellionibus, fullonibus, saponariis, quorum fœtor ventriculo, & pulmonibus inimicus est. Fugienda aura vespertina asperior, quæ teste Mortonô, phthisiâ deteriorem reddit.

Videndum, ne phthifici in conclavibus degant, paludes spectantibus, vel solo nihilum altioribus; præcipue cum uvidis in locis domus sitæ sunt.

Paucis abhinc annis stabula vaccarum habitare phthifici jubebantur, at sinistro prorsus eventu. Murray feminam vidit, fere suffocatam, etsi unica in bubili vacca stabularetur.

Aer humidus suffitu olibani, mastichis aut styracis corrigendus est.

Commendabantur quoque suffitus balsamici, tanquam tussi profligandæ opportuni, sed & tussis inde, & febris majus incrementum cepere, in quibusdam sputum sanguinis successisse vidi. Suffimigia plus asthmati humido, laxis pulmo-

pulmonibus, & catarrhalibus affectionibus convenire videntur.

Aliquot phthificos in urbem Baaden paucis miliaribus distantem misi, non eo quidem consilio, ut thermis uterentur, sed ut auram illam, sulphureis exhalationibus imbutam, caperent; quæ res illis levamento fuit, sed pluribus experimentis, imposterum capiendis, confirmari debet.

Cl. Roux refert, phthificum, variis remediis incassum adhibitis, lithantra cum fodinam ingressum, cujus aere sulphureo & expectoratio promota est, & sanitas demum consequuta.

Vix commendandam phthificis equitationem censeo, cum inde sanguinis per pulmones trajectio augeatur, ulcerique consolidando quies potius necessaria sit. Hinc Hales pulmonum debilitate laborantibus etiam modicas corporis exercitationes dissuadet. Morgagnius exempla affert phthificorum, quibus celebrata a Sydenhamo equitatio mortem acceleravit.

Clarissimus olim in hac Universitate Professor Joannes Melchior Störck, cui,

fiqua est in me artis medendi peritia, eam plurimum debere me plane confiteor, ex hæmoptysi in phthisin inciderrat. Hic cum equo aliquando insideret, graviore hæmoptoe correptus est, ac demum e phthisi periit.

Plus emolumenti equitatio habet in febre, & tabe, quæ e viscerum obstructionibus nata est. Et fortasse nonnulli ejusmodi ægri, qui sanati sunt, pro phthificis habebantur.

Veteres navigationem hanc in rem commendarunt. Hinc Plinius ait: neque enim Aegyptus propter se petitur, sed propter longævitatē navigandi.

Demum phthificis animi quies concilianda est, namque recte Ovidius: (p)

Attenuant vigiles corpus miserabile
curæ.

CAPUT

(p) Metamorph. v. 396.

CAPUT VI.

DE

ASTHMATE.

Asthma jam humidum est, jam siccum: modo continenter urget, modo more febrilium paroxysmorum certis aut incertis temporibus revertitur.

Plurimæ sunt asthmatis causæ; velut: scabies, & arthritidis repulsa, fumi arsenico gravidi, ulcera intempestive consolidata, tumores scirrhusi atque oedematosi thoracis, spasmi hypochondriaci, muco obstiti pulmones, aut nimia pinguedine elisi, sudor denique axillarum frigidis, aut adstringentibus cohibitus, &c.

Gibbosi quoque frequentius hoc malo laborant ob pectoris angustias, & nervorum spinalium, qui cum intercostalibus committuntur, pressionem. Nonnunquam causa asthmatis abdomini insi-

det : sæpe testante Floyero nihil in dis-
sectis asthmaticorum cadaveribus vitii
detectum fuit.

Melius, & rectius sub dio asthmati-
ci valent, quam in lecto ; facilius quo-
que, & liberius sub aere urbium crasso,
omnisque generis sordibus inquinato
spirant, quam rure, cælo sereno, &
sicco. Causam hujus rei affert Halle-
rus, (a) cum ait : densiori aere pulmo-
nes melius repleri, sicque faciliorem
reddi sanguinis transitum.

Per somnum paroxysmi ingraves-
cunt : exasperatur item morbus, cum
cæli temperies vehementiores patitur
velut vere & autumnio mutationes.

Matura, aut provecta ætate homi-
nes gravius, quam juvenes afficiuntur.

Aegre ab asthmate juniores, nun-
quam senes Kleinio teste liberantur.

Si tussis sicca in humidam mutatur,
indeque levatur æger, faustum id omen
fuerit : sin secus infaustum.

Oede-

(a) Phys. T. III. p. 196.

Oedemate manus vel brachii accedente, ut plurimum hydrops pectoris jam adest. Verum a tumore pedum oedematoso subito orto, observante van Swieten sæpe miro modo levantur asthmatici.

Fufius de cura, & signis asthmatis differit Sauvages. (b)

Defectio animi crebrior lethalem portendit eventum.

Frequenter infanabile est asthma.

Ipse Floyerus, qui egregium de eo librum scripsit, triginta annis hoc morbo laborabat, neque tamen omnibus tentatis remediis convaluit.

Si pulsus fortis, & plenus metum afferat vasorum disrumpendorum, venæsectio moderata opportune instituitur, præcipue, cum menstrua, aut hæmorrhoides suppressæ erunt. Neque tamen imitandus Mead (c) videtur, dum ait: multiplex asthma multiplicem postulat medicinam; cujusunque vero generis

(b) T. II. P. II. Nosol. meth. p. 168

(c) Monita, & præcepta med. p. 61.

neris sit, semper profuerit, venam incidere, nisi quid obstet.

Momentaneam quidem opem sæpe sanguinis eductio præstat, sed brevi omnia in pejus ruunt, hydropsque frequenter accersitur, præcipue si ægri in paroxysmo plus palleſcant.

Leviore, & recente malo, cum febris abest, & nausea, atque anxietas circum præcordia, vel aliquot post partum horis consequens exacerbatio observatur, tentari emetica poterunt; ast malo inveterato, & comitante febre, morbus post emesim impetu fortiore redire solet, id quod omnibus fere accidisse narrat Wintringham, (d) quibus paucis post vomitum momentis notabilis spirandi difficultas rediit.

Obſunt, quæ exſcreationem promouent, medicamenta, ubi vix anhelitus ducitur; nihil enim hoc rerum ſtatu exſpuere ægri poſſunt.

Neque in vapore aceti, ſeu ſimplicis, ſeu ſcillitici ope ſpongiæ attracti
multum

(d) Richardi Mead monit. & præc. med. obſervationibus illustrata p. 93.

multum spei est, quum omnes illi, qui tali respirandi angustia premuntur, ab huiusmodi vaporibus, testante Wintringham, enixe abhorreant, quamvis ii, maxime in asthma te pituitoso, salutare esse possint.

In asthma te sicco ex purgantium & diureticorum abusu hydropem pectoris cum Cl. Kleinio enatum vidi. Observatis constat, quod paroxysmum asthmaticorum ingruentem subinde alvi fluxus liberior præcedat.

Opiata, si convulsivum excipias, vix idonea sunt, cum ægri, præcipue pituitoso in asthma te, dum materia intus cohibetur, eo adduci possint, ut ferre suffocentur.

Cum res urget, opium aqua dilutum rectius, quam in pilulam conformatum præscribitur; cum hæc in ventriculo difficiliter, & non nisi post longius tempus solvatur.

Si hysterica asthma te correptæ multum flatibus non secedentibus torqueantur, quæ alias iis prorumpentibus levabantur, cucurbita scrobiculo cordis imposita sæpe juvat; ubi vero causa in
visce-

visceribus abdominalibus obstructis; ut: hepate hæret: ad solventia &c. recurrendum est, ut uberius ex capite de ictero patebit.

In asthma humido, interpositis purgantibus, & clysmatibus acrioribus, kermes minerale, gummi ammoniacum, oxymel scilliticum, infusum hyssopi, & stipitem dulcamaræ N. 21. conveniunt.

Stipites dulcamaræ longiore tempore haud decoquendæ sunt; cum ejusmodi decoctum amaritiem contrahat, pluribus ingratam.

Etsi pulvis ipecacuanhæ inhalatus inimicus sit pectori, cum in transactionibus anglicanis referatur, feminas duas violentis asthmaticis symptomatibus correptas fuisse, dum ipecacuanha contunderetur, eam tamen Wedelius (e) jam olim in affectionibus pectoris, pulmonibus nondum exulceratis, interne exhibuit. Nuper restricta dosi ita, ut tertia aut quarta quavis hora dimidia grani pars ægro præbeatur, iterum com-

men-

(e) Diff. de ipecacuanha p. 37.

mendata est. Profuit quandoque , at sæpius spem fefellit.

In asthmate pituitoso kermes minérale , gummi ammoniacum &c. multo plus præstiterè.

In nonnullis tamen , præcipue in pallidioribus , & inflati habitus ægris nec hæc juverant , verum extractum scillæ aquosum prioribus additum levamini fuit.

Idem remedium cum successu exhibui in gibbosis , asthmate leviori affectis , ubi pulsus vacillabat , aut pedes tumere incipiebant , ita hydropem pectoris , qui in similibus brevi sequitur , sæpe præverti.

Stimulantium , velut kermes mineralis dosis sensim augenda est , ne , dum materies nimis crassa , nec adhuc expectorationi apta est , ægri majori dosi lædantur.

Nullam ab extracto tabaci in asthmate laudato opem allatam ægris observavi.

In asthmate , ex ulceribus citius consolidatis , æthiops antimonialis , interpositis , si corpus succi plenum sit , purgan-

gantibus , nonnunquam prodest , non neglectis pro diversitate subiecti , & symptomatum balneis sulphureis , vesicatoriis , fonticulis , aut setaceis.

Quandoque emplastrum semiveficans , latius extensum , commode inter scapulas applicatur ; observatum quippe fuit , nonnullos , ingruente paroxysmo , dolorem in scapulis , jam remittentem , jam intermittentem passos esse.

Vesicantia sæpius renovata , aut diutius suppurantia æquæ , vel majoris sunt efficaciae , ac cortex mezerei , qui ægris majus tædium , & irritabilioribus majorem dolorem parit.

Tractaveram aliquando asthmaticos duos , qui sub paroxysmi principium viscidissimam materiam tanto nisu exscrearunt , ut anima interclusa suffocandi , prope viderentur. Ii pulvere ex floribus sulphuris , extracto liquiritiæ , & kermes minerali levabantur primum , tum febricula lenta accessit : sputa copiosa ac purulenta pessimæ notæ ejiciebantur , viresque diffluebant. Hausto decocto corticis , lichenis islandici , & liquiritiæ tolerabili ad tempus valetudine

ne utebantur ; verum decurrens eodem tenore paroxysmus absque manifesta causa sæpius rediit.

Horum alter , qui ex animi pathemate malum contraxerat , impatiens curæ exteras provincias adiit , quæsiturus medicinam morbo ; verum accidente universi pene corporis herpete , adhibitisque incassum variis remediis , quarto post anno reversus in patriam , miserrime obiit.

Apertum cadaver præter polypos majorum vasorum , & calculos cysticos , qui effectus potius , quam causa morbi fuisse videbantur , nihil peculiare exhibuit. Alterum , cui sublimati corrosivi usus asthma supradictum adduxit , longiori tempore , sequentibus pilulis , decocto stipitum dulcamaræ , & aere sulphureis vaporibus imbuto servavi.

℞. Cort. peruv. selectiss. unc. j.

Flor. sulph.

Extr. liquir. aa. dr. ij.

Gumm. ammon. ʒ iv.

F. pil. gr. iij.

Sumfit ter per diem vj. progrediendo ad x. usque.

H

Demum

Demum aeris injuriis cum se incautius objecisset, peripneumoniam notham contraxit, qua periit.

In asthma convulsivo vox acutior est, urina tenuis, & copiosa redditur, & paroxysmus animi motibus aut excitatur, aut exasperatur.

Non raro, uti Baglivius animadvertit, frigoris in capite sensus præcedit, quem quidam in vertice dolor comitatur.

In paroxysmo crocus, spiritus facilis ammoniaci, & opiata: extra paroxysmum frictiones spinæ dorsi aromaticæ; equitatio, pilulæ N. 10. ex radice valerianæ, cum gummi galbano & asa fœtida adjumento sunt.

Semper tamen ratio temperiei, pulsus, vitæque antea actæ habenda est.

Martialia, etsi fractum sit ac debile corpus, plerumque obsunt asthma convulsivo laborantibus.

Cum e vitio solidorum malum enatum est, pro insanabili haberi debet; animadvertit Ill. Tralles, vir ob artis peritiam, suavitatem morum, candoremque animi mihi plurimum colendus, nihil

ad

ad vitia partium solidarum tollenda opis in medicamentis esse.

Gibbosos asthmate laborantes, potissimum hydrops pectoris invadit. Hinc ubi pedes aliquantillum tumebant, & spiritus angustior ducebatur, levissimam dosim extracti scillæ cum extracto liquiritiæ propinavi, qua re & symptomata levabantur, & ægri per complures annos sustentati fuere.

Si asthma a pulmonibus pinguedine elisis ortum trahit, obesitas præcipiente Hippocrate tollenda est paucitate ciborum, exercitiis fortibus, obsoniis hortensibus, stragulis duris, curis, & vigiliis.

In asthma e scrophulis orto quandoque sequentes pilulæ levamen tulerunt.

℞. Spong. marin. combust. unc. β.

Extract. fumar.

Gumm. ammon.

Flor. sulph. aa. dr. ij.

Antim. crud. dr. j.

F. pilulæ gr. iij.

Sumat ter de die vj. progrediendo ad x—xij.

Verum cuilibet in re medica versato notum est, morbos chronicos, velut asthma, phthisim, tabem, aut hydropem, cum e scrophulosis tumoribus nati sunt, vix aut ne vix quidem sanari posse, præcipue si lapideam jam duritiem nacti sunt.

In tumoribus scrophulosis externis inchoantibus allaborare oportet, ut hi dissipentur, & impediatur, ne similes in partibus internis; ut pulmonibus, mesenterio nascantur.

Non equidem ignoro diversissimam esse scrophularum naturam, seu illæ in diversis corporis plagis, seu una eademque in parte, velut in collo, existant. Itaque de Haen non multum fudit remediis, cum quod uni quidem solvendæ par foret, ad reliquas abigendas non valeret.

Burlet scrophulosis aquam calcis exhibuit, sed nullus horum curabatur, verum macies, & appetitus dejectio inde nascebantur.

In strumis efficacissimam expertus sum spongiam marinam combustam.

*. Spong. marin. combust. dr. vj.

Elæo sacch. anis. unc. β.

Sumat bis per diem gr. xxx. progrediaturque ad l. usque.

Nunquam e spongia marina, ut alii asserunt, maciem, aut tabem secutam esse observavi, quæ, si succedunt, forte tumoribus, intra corpus latitantibus rectius, quam medicamento huic adscribendæ sunt.

Cum jam profligatus est morbus, ægrique convalescere videntur, amaricantia primum, tum cortex, & lenia martialia opportune adhibentur.

Mirum prorsus videtur, quod Lucas asserit, (e) multos Spadanorum incolarum strumis laborare.

Plurimum deinde a diæta, ratione vivendi, munditie, & corporis motu pendet.

Helmontius adversus scrophulas velut peculiare remedium digitale purpuream L. commendat, cujus radix in pulverem contrita interne sumitur, externe vero cum gummi ammoniaco &

H 3

bdellio

(e) Essay on Waters p. 257.

bdellio in emplastrum conformata applicatur.

Laudat idem remedium Burmannus.

Hermannus vero vult digitalem novellam, & prima plantæ erumpentia germina in usum adhiberi; tum succum eorum expressum in butyro coqui tamdiu, donec succus concoctus est, tum idem addito novo succo, iterari.

Oportet autem sufficientem hujus medicaminis copiam parare eo anni tempore, quo flores haberi possunt, cum integer quandoque annus, quin longius etiam tempus ad curationem absolvendam requiratur. Refert præterea Cl. auctor, ulcera primo majora fieri, sed tandem sanari, & cute obduci. Unguentum hoc in scrophulis solum humidis, & manantibus salubre esse, in ficcis vero parum valere asserit.

Cl. Lentin contrariæ sententiæ est, & theam ex digitali purpurea quosdam fere trucidasse, & symptomata enata emollientibus anodynisque mitiganda fuisse author est.

Narrantur quoque ab aliis infasti effectus succi digitalis, cum cer evisia exhibiti,

hibiti; at constat, nimis magna dosi propinatum fuisse.

Anno proxime elapso nonnulli cum scrophulosis tumoribus in nosocomio erant, qui absque ullo fructu antimonio, sulphure, æthiope minerali, amaricantibus, decocto sarsaparillæ, saponaceis, gummatibus, cortice, mercurialibus usi fuere, at succus digitalis purpureæ recenter expressus, atque externe applicitus: tum extractum interne præbitum sæpissime iis profuit.

A gran. i. extracti incepimus, dein ad v—vj, imo apud quosdam ad gr. x & xij. progressi sumus.

Inter alios juvenis erat, post scabiem externis remediis retroactam scrophulis colli correptus, cui nulla remedia seu interna, seu externa adversus scabiem retropulsam laudata, profuere. Imo alios scabiosos contrectavit, neque inde scabies proliciebatur. Demum digitali tum interne, tum externe adhibita, nulla subsequente scabie, convaluit, emollitis primum tumoribus, tum bonum ac blandum pus fundentibus.

Nonnulli titillationem, alii sensum doloris in parte affecta, adhibito ante commemorato remedio, experti sunt.

Duo a sumta leni extracti digitalis dosi iterato febricitare cœperunt; ita que ab ulteriore ejus usu desistere cogebamur.

Pauci quidam a majori dosi, dolorem capitis, offuscationem oculorum, & vertiginem querebantur: eorumque caput magis inflatum apparuit, his minuenda dosis erat, quam dein ad perfectam sanationem usque absque ullo incommodo ferebant.

Cum sub usum digitalis scrophulæ exulcerari cœpissent, utplurimum suppuratio bona sequebatur; in nonnullis vero scrophulæ clausæ in suppurationem abibant, pureque bonæ notæ exhibito consolidabantur, quamvis ulcera similia alias difficillime sanentur.

Deficiente succo recenti, emplastro ex cicuta cum extracto digitalis usi sumus, sed multo lentius vim suam hoc medicamentum exseruit.

℞. Emplast. de cicut. unc. viij.

Extract. digital. unc. iv.

Ulceribus sanatis nullum aliud incommodum successit.

Extra

Extra nosocomium etiam in quadam hydropis specie efficacem digitalem, cum aliis remediis conjunctam reperi. Sed hæc ulterioribus experimentis egent, quæ præter alias observationes super diversis etiam morbis institutas publici juris faciam.

Nuper succus lacteus *Helvellæ pineti*, f. *acaulis* L. in tumoribus scrophulosis laudabatur, cujus tamen nondum periculum fecimus. (f)

Diæta, si diversis asthmatis speciebus accomodata sit, liberque a curis animus, maximum forte præsentissimumque asthmaticis levamen adferent.

Cavendum, ne thorax, aut abdomen arctioribus vestimentis constringatur. Ex qua causâ multi morbi pectoris & abdominis originem ducunt, quare sapienter *Lycurgus* *Spartanis* præcepit, ut largis vestibus uterentur.

Moderatus quidem corporis motus, si eum tolerare ægri possunt, commendandus; sed exercitationes corporis ad lassitudinem usque suscipiendæ, quas *Mead* suadet, præcipi nequeunt, cum eæ spiritum angustiores reddant.

H 5

CAPUT

(f) Histoire des decouvertes faites par divers savans voyageurs &c. p. 110.

C A P U T VII.

D E

HYDROPE PECTORIS.

Præter causas hydropis communes, hæc quoque ad prognerandum pectoris hydropem magnam vim habent: mala pectoris confirmatio, ejusve compressio, polypus, aneurisma cordis, aut vasorum majorum; scirrhi pulmonum, & eorum violenta inflatio, unde tibicines & cantores sæpius hoc morbo tentantur; item cum vasa, valvulæque cordis naturam & duritiem ossium induunt; aut oedema pedum subito externis remediis retropellitur.

Vidi per sæpe hydropem pectoris tum ortum, cum hæmorrhoidibus nimium fluentibus, fracto corpore, & a plethora immuni vena secabatur. Idem accidit, dum phlebotomiæ, emenagoga
&c.

&c. in usum vocantur, ubi post morbos acutos inopia sanguinis menstrua non fluunt.

Denique dum sanandis annosis tumoribus, & quasi scirrhis viscerum obstructionibus, solventissima remedia, ut decoctum graminis, taraxaci, aut eorum extracta magna copia propinarentur, hydropem inde pectoris successisse comperi.

Nempe multo facilius evenit, ut humores corporis nostri nimium solvantur, quam ut inveteratæ istæ obstructiones tollantur.

In hisce diæta solum accomodata, & ea, quæ alvi obstructionem impediunt, adhibenda sunt.

Feminam tractavi, quæ tenero ceteroquin, & debili corpore durum, & ingentis molis lienem gestabat; ea, hac usâ methodo, jam ultra viginti annos satis commode degit.

Serum, quod extra vasa erupit, vel in utroque pectoris cavo; vel in pericardio, aut mediastino; vel sub sterno, aut inter binas pleuræ lamellas hæret; quan-

quandoque in pluribus locis collectum stagnat.

Potest & pulmo hydropicus evadere ; tum vero aqua vel in sacco , vel per tunicam cellulosam diffusa , aut in vomicis , vel hydatidibus congregata deprehenditur.

Multo frequentius, quam vulgo creditur, hydrops pectoris occurrit ; qui, principio quidem cognitu difficilis : in progressu sæpissime immedicabilis est.

Plerumque cum levi dispnœa orditur ; tum tussicula accedit sicca : post motum quemlibet respiratio solito plus acceleratur : humida tempestate pejus ; sicco ac frigido cœlo melius habent ægri. Sæpe per longius tempus hic status durat ; aucta dein feri copia symptomata quoque augentur , ne per quietem quidem sopienda ; commodius in unum latus cubant hydropici , & in id sæpe, in quod ante non solebant. Tum flatus accedunt, spasmi, & animi dejectiones : tument crura, & quandoque scrotum : nonnunquam e lecto surgere coguntur ægroti , lotiumque emittunt modicum cum sedimento lateritio, de
mum

num præcordiorum angustiae, sub vesperum inprimis crescunt, una raro utraque manus tumescit, inflatur vultus, corpus tabescit; quandoque frigus in pectore sentiunt, amaurosi, & brachii paralyfi corripuntur, & spumam albam, pallenti rubore infectam, ore eji-
ciunt.

Ubi in una thoracis cavitate collecta latet aqua, facilius incumbitur parti affectae: si in utraque, commodissime erecti sedent ægri, corpore paullulum flexo antrorsum. Nonnunquam, cum aqua tenuis est, fluctuatio in pectore percipitur; interdum pulsus debilis, & parvus, quandoque durus, & inæqualis deprehenditur.

Jubet Hippocrates, ægros, humeris prehenso, concuti, ac explorari, utrum strepitus aquarum discernatur; verum id fieri perraro potest, cum minimus quisque motus eis persæpe spiritum ferme præcludat, neque sonus etiam, cum aqua in sacco collecta est, percipiatur.

Nonnulli, percusso pectore, aquam præsentem velut indicio deprehendere malunt; quod latus affectum, cum pul-
satur,

ſatur, aut nullum pene, aut certe obtuſum ſonum reddat.

Inter ſigna, quæ hydropem peſtoris prodant, id quoque Ill. de Haen refert, ſi ſputum abſit cruentum; verum ſæpius in hoc morbo ejusmodi ſputa apparent.

Hydropi pericardii multa ſymptomata cum polypo cordis communia ſunt, veluti preſſio, & anguſtiarum ſenſus circa anteriorem thoracis partem; anxietas, & palpitatio cordis; tuſſis ſicca; reſpiratio expiratione difficilior.

Nonnunquam, corde palpitante, undulatio tertiam inter, & quartam coſtam, animadvertitur; quæ, pericardio admodum diſtento, vix percipitur. Pulſum frequenter reperi ſubdurum, & intermittentem; fluente alvo, levare ægri videntur, ſed revera morbus ingraveſcit.

Vieuſenius e plumbeo colore, labia, & palpebras obſidente, hydropem pericardii conjicit, ſed perſæpe hic morbus, nulla ejusmodi nota inſignis, occurrit.

In hydrope pulmonum jam ſub initium morbi ſpiritus ægre ducitur propterea,

terea, quod eum mediocris feri copia in pulmonum intervallis accumulata multo angustiores reddat, quam major aquæ copia in thoracis cavitate collecta.

Simson (a) ait, se semper oedematis pulmonum conjecturam e facie turgida, pedibus circa malleolos aliquantum tumens, difficiliore respiratione, & pulsu inprimis adeo suppresso, ut vix explorari posset, cepisse; fatetur tamen vir Cl., rarius in cadaveribus pulmonum hydropem reperiri, tum quod facilius curatu est, tum etiam, quod idem morbus, si pertinacior sit, rupta tali vomica aquea in hydropem pectoris haud difficulter abit.

Fusus de Haen signa hydropis recenset; at ea sæpe fallunt. Sic Cl. Ludwig (b) hydrope lateris sinistri laborantes vidit, dextro lateri sine molestia incumbentes & contra. Ipse de Haen (c) testatur, in hydrope pectoris quo-

(a) Medical Essays P. II. p. 627.

(b) Advers. Vol. II. P. IV. p. 636.

(c) T. VI. p. 89.

quodam gravi nocturnas anxietates vel diu filuisse, vel omnino non adfuisse. Tumor item unius, vel utriusque manus in multis non reperitur, in quibusdam, paucis solum ante mortem diebus, observatur.

Præterea hypochondriorum tumor, qui hydropem pectoris indicare dicitur, in obesiore corpore difficiliter deprehenditur. Denique membranæ pericardii in eam quandoque molem, præcipue in asthmaticis, excrescunt, ut & palpitationem & syncopem producant, quin ullum uspiam serum collectum sit.

Itaque, cum signa ante commemorata sæpe fallant; cumque hic morbus, & nulla sui præbita suspitione, adfuerit quandoque, & sæpe abfuerit, quamvis ejus indicia obversari oculis viderentur; satis fuerit, ea adduxisse, quibus rarius in fraudem impellimur.

Hydrops pectoris semper cum periculo conjunctus est, eoque vel majore, aut minore, pro diversa symptomatum, diuturnitatis, & causæ ratione.

Facilior curatio hydropis est, cum pulmones occupat, quam cum serofus latex,

latex, extra eos effusus, in cavo thoracis hæret.

Saccatus vero, vel a polypis, aut aneurismate ortus hydrops pectoris insanabilis est.

Mali ominis sunt manus oedemate affectæ, sputa cruenta, aut subcruenta. Qui hæc exscreant, etsi medicamentis interdum levare videantur, sæpe inopinato pereunt.

Nullum vidi hydrope pectoris laborantem, qui, si urinam copiosam naturali similem, aut pallidiorem emisisset, e morte evaserit.

Quodsi parum lotii profundius tincti excernatur, tum adhibitis diureticis largius fluat, mutato in melius colore, spes adest recuperandæ valetudinis. At ubi sub pharmacorum usu copia urinæ denuo decrescit, colorque ardentior evadit, quin manifesta hujus causa deprehendatur, actum est cum ægrotis.

Ad hydropem pectoris curandum varia adferuntur remedia. Nonnulli extractum nicotianæ commendant, sed inefficax hoc medicamentum reperi.

Arnicam, qua Berolinenses (d) ante 60 fere annos in hydrope pectoris cum sputis rubellis utebantur, inefficacem quoque deprehendi.

Nonnunquam, ut ex superioribus constat, pulsus in hoc morbo subdurus est; imo durus, & plenus. Hoc verò rerum statu nihil venæ sectione perniciosius fieri potest.

Occurrebant Celeberrimo de Haen ægri, qui pulsum plenum exhibuerunt, licet corpus pene exsangue esset!

Vidi, cum sanguis, improbante me, ac invito, extraheretur, ægrotos ad breve tempus levatos quidem; at iidem, ingravescente spirandi difficultate paucis post diebus extincti sunt.

Hinc præclarum Celsi effatum est: sanguinem, incisa vena, mitti, novum non est: sed nullum pene morbum esse, in quo non mittatur, id novum est.

Quandoque hydropi pectoris, ut in Tractatu de inflammationibus monui, peripneumonia accedit. Cujus rei indicium præbent genarum rubor; pulsus durus,

(d) Vol. X. p. 48.

durus, plenus, & fortis; dolor, aut oppressio pectoris; febris; fitis; tussis major, sputa glutinosa, aut purulentis similia.

Hæc cum adsunt, symptomati maxime urgenti occurrendum, & sanguis, neque tamen adeo largiter, ut in reliquis peripneumoniis educendus est; tum decoctum ex radice polygalæ amaræ, althææ, liquiritiæ cum oxymelle simplici, & modico nitro propinandum, ubi sputa coqui incipiunt, sed cum difficultate exscreantur, ad oxymel scilliticum, & refractam kermes mineralis dosin transeundum.

Lieutaud in hydrope pectoris leves kermes mineralis doses commendat, quibus sputa glutinosa, cum tussi inani occurrentia, dissolvi, & ad expectorandum apta reddi asserit, sed enim kermes minerale spiritus angustias, tussimque irritam augere solet, itaque non convenit, nisi sputa purulenta simul pectus occupent, quod interdum accidit.

Sæpe tussis adest inanis, ab aquis proveniens; tum vero infausto consilio bechica dantur & oleosa, quæ laxando,

fortasse & debilitando solida, morbum augent.

Certe hæc tussis nonnisi abactis aquis aut minuitur, aut tollitur.

Ill. de Haen minime parcendum ait purgantibus, sudoriferis, & diaphoreticis. Verum purgantia in majus discrimen adducunt ægrum; sudorifera autem & diaphoretica propterea non conveniunt, quod ea anxietatem augent. Berolinenses testantur, funestum fuisse in hydrope pectoris sudorem arte excitatum.

Insomniis, & anxietatibus averteendis, male opiata adhibentur, cum somnum debitum conciliare non possint, & inter ejusmodi somnos arte factos, adeo angatur spiritus, ut suffocationi propinqui sint ægri, &, cum evigilant, tam fracti viribus, ut præ languore pene animam agant.

Morgagnius observavit, e scabie suppressa non raro hydropem pectoris gigni. Hinc, cum in ejusmodi casu oppressio pectoris, & respirandi difficultas notatur, abstinendum est a phlebotomia, videndumque sedulo, an non

malum jam fero in pectus præternaturaliter collecto originem debeat.

Cl. Richard (e) exemplum refert hydropis pectoris, a scabie repulsa orti eademque revertente fanati. Possunt quidem hac in re prodesse camphora, flores sulphuris, antimonium, sed nihil his efficitur, nisi simul diuretica exhibeantur.

Unica fere in hydrope pectoris ad salutem via superest diuresis, ut longinqua experientia edoctus sum.

Pulveres vel mixtura e scillæ extracto confecta reliquis omnibus remediis palmam præripuere, v. g.

R. Extr. scill. gr. j—jβ.

Sacchar. ʒ j.

Sumat secunda, tertia, aut quarta quavis hora ejusmodi pulverem.

Quandoque levis hæc dosis paucis ab ea sumta horis profuit, in aliis ad ij. imo iij. extracti scillæ grana ascendendum erat.

I 3

Si

(e) Richard de Hautefierck Recueil d'Observations de Médecine des Hôpitaux Militaires. T. II. p. 319.

Si eventus voto non respondet, scillam in substantia ad ij—iij. grana pro dosi tentare licet. Ast raro juvat, ubi extractum scillæ non profuit.

Eodem, quo hæc scribo, tempore stupendum & subitum ab extracto scillæ effectum mecum vidit Spectabilis Schofulan Facultatis medicæ Decanus.

Accidit quandoque, ut extractum scillæ aquosum, uno in pharmacopolio confectum nullam prorsus vim exfere-
ret, cum id ab alio pharmacopola peti-
tum, eidem ægro copiosam urinam cie-
ret. Is, cum denuo ad priorem phar-
macopœum rediret, vix quidquam lotii
reddidit, ad alium vero denuo reversus,
iterum copiosam urinam fudit.

An extractum ex vetusta marcida
scilla paratum? an, ut facilius pulveri-
fari possit, inspissando adustum fuit?
an vero pharmacopœus aliud qualecun-
que substituit?

At cum plus scillæ, quam modo me-
mini, præbetur, vomitus & ventriculi
aut intestinorum inflammatio facile suc-
cedit.

Quod

Quod eo facilius fieri potest, cum in dissectis hydropicorum cadaveribus Listerus stomachum admodum extenuatum, ruboreque suffusum esse deprehenderit.

A purgantibus quidem hydrope pectoris laborantes læduntur, sed si alvus omnino consistat, at vires consent, terram foliatam tartari superioribus addere convenit.

℞. Extr. scill. gr. xvj.

Terr. fol. tart. dr. ij—iij.

Aquæ anis. unc. iv.

Syr. de duab. q. s.

Sumat altera, vel quarta quavis hora cochlear.

Egregiam in hoc morbo vim habet terra foliata tartari, quæ aceti communis loco, e scillitico componitur.

Nonnulli extracto scillæ sumto, magnam salivæ copiam, velut a sumto mercurio, sed absque faucium incommodo, felici eventu exscrearunt. Nec mirum, si saliva uberiore egesta, levantur ægri, cum sit apud van der Monde: asciticum plurimis incassum remediis tentatis, hausto fumo tabaci, insignem sali-

væ copiam reddidisse, quæ tamdiu manaverat, donec abdomen detumuisset.

Si, adhibitis his remediis intra paucum tempus vel urina non largius excernatur, aut si lotium quidem copiosius profluat, at spiritus ducendi labor, & anxietas non imminuatur, nihil quidquam profuturum est; nam tum hydrops saccatus est, & diuretica citius perimunt ægros.

Rara quidem felicitate ruptis his tumoribus aquæ in tracheam ferri possunt, sed sæpissime in thoracis cavum infortunato defluunt.

Cum vires sunt imbecillæ, & pulsus debilis, inæqualis, præter pulveres, supra commemoratos, sequens interdum mixtura levamen fert.

℞. Spir. C. C. dr. β.

acet. scill. q. s. ad saturationem
adde

Aq. rutæ unc. iij.

Syrup. flor. tunic. unc. β.

Sumat pro diversa natura & symptomatum ratione altera, vel quarta quavis hora unc. β.

Hac

Hac methodo nonnullos hydrope pectoris affectos sanavi; in aliis morbum palliando id consequutus sum, ut anxietatibus fugatis placide, & non raro subito occumberent.

Nullum vini scillitici effectum salutarem vidi. Plurimi male inde afficiebantur; nonnulli peribant, quorum cadavera ventriculum, & intestina inflammata exhibuerunt. Quamvis respiratio liberior evadat, lotiumque uberius fluat, tamen extractum scillae longiore tempore continuandum est ita, ut sensim dosis minuatur, & primum bis die, tum semel, dein altero, aut tertio quovis die pulvis scilliticus ægro præcipiatur.

Demum diversa remedia nonnunquam propinanda sunt ad eradicandam mali causam ut uberius ex capite de ascita patebit.

Qui pectoris hydrope affecti sunt, etiam si ita valeant, ut sanati esse videri possint, decrescente, quod ante torosum erat, corpore aut in priorem morbum recidunt, aut ex improvviso intereunt. Schusterus, ut est in actis natu-

ræ curiosorum, tribus hydropicis larga dosi scillam propinaverat, bono ut videbatur, eventu; sed omnes aliquanto post subito extincti sunt.

Nonnullos ægros tractandos habui, qui tussi inani, enormiter noctes, diesque vexabantur, nec ulla ratione utrumvis in latus cubare poterant. Pulsus erat debilis, & celer; lotium modicum; spiritus tam ægre ducebatur, ut suffocationi propinqui viderentur, nisi erecti in sedili ab adstantibus assidue tenerentur. Ex quibus hydropem pulmonum arguebam; at cum remedia supra laudata nihil proficerent, ob irritam illam, & vix silentem tussim remedium ex emollientibus, & diureticis tentavi.

℞. Tarax. cum toto unc. ij.

Rad. alth. unc. j.

coque per quartam horæ partem
in aqua; adde

Flor. chamomill. dr. iij.

Scill. dr. j—j β.

Liquirit. unc. j.

stent per sex horas in digestionem

Colaturæ unc. xv. adde

Oxymell. scill.

Syrup.

Syrup. alth. \overline{aa} . dr. vj.

Sumat altera vel tertia quavis hora dimidium vasculum.

Unus ingentem feri limpidi copiam tanta cum euphoria ejecit, ut per sex annos sanus, valensque superviveret, donec ileo ex hernia periret.

Alter anno integro dictum quotidie decoctum fumebat, eo cum levamine, ut & pedes circumire, & scalas ascendere fere absque molestia posset. Cum vero per diem abstinuisset, spirandi difficultas rediit, & urinæ profluvium diminuebatur; sumto iterum decocto mox symptomata levabantur; dein amicorum suasu ad alterius opem medici confugit, qui cum modo expectorantia, modo purgantia adhiberet, brevi omnia in pejus ruebant, nec diu æger, ad quem moribundum denuo vocabar, superfuit.

Feminæ item, hydrope pectoris, una & ulcerosis pedibus laboranti medicinam feci. Morbus erat vehementissimus; extracto scillæ dato, & largior urina excernebatur, & pedes non minus intra nycthemerum unam alteramve feri limpidi libram emittebant, quibus

quibus rebus integra sanitas perfecta fuit. Aliquot a morbo propulsato annis, gravi illa peripneumonia corripiebatur; cuius debellandæ causa bis largam sanguinis copiam educendam curavi. Neque hydrops rediit, nec sanitas illius in hunc usque diem tentata morbo fuit.

Aliam quoque ægram, eodem modo affectam, tractavi, quæ licet pedes plurima aqua manarent, periit.

Neque sequens curatio prætereunda videtur.

Vir erat annos natus 40. obeso corpore, qui ex calculo ureterum dysuria laborabat, cui, quod inflammationem metuebam, venam aliquoties incidi iussi, tum decocta præbui, maxime emollientia.

Verum inde non levabatur æger; quamvis enim calor, & humorum orgasmus deficeret, remansit nihilominus dysuria, cui pedum quoque tumor accescit.

Tertio morbi die livebat facies, pulsus vacillans & inæqualis tangebatur: frigebat corpus, & præ angustia spiritus moribundus videbatur. In tanto
discri-

discrimine pulveres ex scillæ extracto confectos, modico nitro, & dimidio camphoræ grano addito, exhibui; quibus sumtis & copiosum lotium cum viscido sedimento, & calculos exiguos reddidit; unde respirandi facultas primum, dein integra valetudo emanavit.

Cum nulla quidquam remedia profunt, & aqua in alterutro pectoris cavo stagnat, paracenthesin tentandam esse, jam Petrus Salius, & Guido Patinus censuerunt. Si in cavo pericardii aqua hæret, pertundendum illud esse docent; si sub sterno accumulata sit lymphæ, perterebrationem commendant.

Verum e superioribus constat, incertam esse diagnosin, nec raro contingit, ut paracenthesi instituta, pulmones adnati vulnerarentur, nulla educta aqua.

Sunt autem adeo frequenter pulmones adnati, ut Diemerbroeckius existimet, tertiæ id aut certe quartæ hominum parti accidere vulgo solere.

Riolanus, qui trepanationem laudat, tamen ei parum fidere censendus est, dum ait: dubia salus desperatione tutior;

tior; fatius etiam est, anceps remedium experiri, quam nullum.

Morgagnius diutius expectandum esse putat, neque tam propere ad curandum hunc morbum adhibendam esse terebrationem sterni, & pericardii perforationem, cum ars nondum eo perfectionis progressa esse videatur, ut id certissime, & evidenter dignosci queat.

Cl. Olaus Acrel nihil auxilii in paracenthesi esse credit, nisi ipse exuberantis liquoris fons obturari possit. Cum vero aliqua felicitis exitus spes affulget, tum eam non eo, quo passim solent, loco, sed intra sextam, & septimam costam, ab ima facto computu, æquali inter sternum & vertebrae intervallo instituendam esse cum Scharpio censet.

In hydropo pericardii Ill. Senac (f) frequenti methodo paracenthesin administrandam esse præcipit. Thorax in sinistro latere, inter tertiam, & quartam costam, duorum pollicum a sterni intervallo, acu cannulata ita pertundatur,

(f) *Traité de la Structure du cœur* T. II.
p. 365—66.

tur, ut apex oblique versus originem cartilaginis cruciformis, & proxime ad costas dirigatur; sic enim cavebitur, ne vel cor, vel pulmo, aut arteria lædatur.

Dum vires pene prostratæ sunt, abstinendum ab operatione.

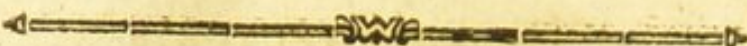
At ubi manifesta fluctuatio observatur, jamque remedia omnia, quæ huic morbo accomodata habentur, incassum cecidere, institui paracenthesis denique poterit; si modo signa mortis nulla adsint, reliquæ corporis cavitates collecto hoc præter naturam seroso latice liberæ esse videantur, id quod in similibus e sententia Mackbride, rarissime accidit.

(g) Quodsi inter paracenthesin æger non langueat, omnis uno tractu aqua educi poterit.

Scarificatio pedum, a nonnullis laudata in anasarca pulmonum plus utilitatis habere poterit, tumque præferenda videtur cortici mezereo, cum ab ejus applicatione pejora ulcera nascantur.

CAPUT

(g) Systematische Einleitung in die Arzneykunst, 2. Th. S. 942,

CAPUT VIII.

DE

ASCITA.

Ascites initio haud facile discernitur, cum vix ulla, aut levissima solum fluctuatio percipiatur, quin Duverney junior hanc ne provento quidem morbo propter nimiam integumentorum densitatem & crassitiem semper animadverti testatur.

In actis academiae Parisinae, & apud de Haen (a) casus occurrunt, e quibus intelligi possit, quam facile viri ceteroquin exercitati fallantur.

Signa diversi hydropis abdominalis, itemque notas, quibus hic ab hydrope uteri, & ovariorum, denique a gravitate

(a) T. IX.

ditate distinguitur, apud Ill. van Swieten, de Haen, & Ræderer (b) reperias.

Multi causam proximam cujuscunque hydropis in viscerum, ac totius corporis laxitate collocant. Vogel multo verosimilius in peculiari quodam vasorum arteriosorum, venosorum, aut lymphaticorum languore ponit, cum multi cachectici ab hoc morbo immunes sint, & plures hydrope saccato laborantes per longius tempus omnis cachexiæ expertes vivant.

Plurimæ sunt ascitæ causæ. Primum plethora vasis nimium resistens. Hinc feminis post quinquagesimum annum, cum menstrua fluere desinunt, familiarior hic morbus.

Frigida deinde æstuantibus visceribus ingurgitata; id quod in messoribus, & iter facientibus observatur. Apiano teste Antonii milites post longam præcipue vini inopiam, dum aqua se
affa-

(b) Elem. art. obst. p. 61.

affatim replevissent, hydropicis, cæliacisque morbis laborare cæperunt.

Hinc, si æstu invalescente sitis aqua extinguere non possit, spirituosæ admiscenda sunt. Bontius quoque auctor est, mercatores per deserta Arabiæ in Persiam aut Turciam iter agentes summis caloribus sitim hausto spiritu vini, aut vino fortissimo facile sedare, contra, si aquam bibant, in cachexiam & hydropem incidere.

Tumores item carnosæ, steatomatosi, & scirrhusi, venam cavam, aut viscera abdominalia comprimentes ascitam generant, etsi interdum gravissimi scirrhi absque eo reperti fuerint.

Multi quoque ex spirituosorum abusu hoc morbo laborant. Contra podagrici & potatores, si, cum spirituosæ antea usi essent, aquam solam deinde bibunt, hydropici evadunt.

Denique nimia solventia in inveteratis obstructionibus adhibita; intempestivus martialium usus in hypochondriacis; salivatio, sudor, purgatio intensior cum diætâ tenui in curandis venereis ascitam afferunt.

Verum

Verum inter præcipuas hydropis causas, uti Hoffmannus (c) observavit, animi est ægritudo, atque anxietas referenda, cujus tanta est vis, ut omnem visceribus, fibrisque motricibus vigorem, tonum, ac robur adimat, sanguinisque languidiorem circuitum, & excretionum suppressionem efficiat.

Hydropem & gravem esse morbum, & paucis parcentem cum Hippocrates, tum experientia quotidiana docet. Univerſim tamen eo facilius curatur, quo plures in ægro vigent corporis functiones.

Pessima signa sunt: febris lenta, oris fœtor, hæmorrhagiæ, tabes increſcens, lethargus, purpureæ aut lividæ cutis efflorescentiæ, sitis intensa; sed inquirendum, utrum ista a victu sicco, aut calidis medicamentis, an ab ipso morbo oriantur.

Ubi post purgationes ascites augetur, vel cedens medicinæ denuo revertitur, plenus periculi est.

K 2

Malus

(c) T. III, C, XIV.

Malus quoque, qui subito crescit, quoniam vasa lymphatica rupta esse demonstrat. Negat id fieri Monroo, etsi innumeris exemplis comprobatum sit, vasa multo his majora humano in corpore rupta esse.

Celsus pro secundæ valetudinis indicio habet, si plus aquæ urinis excernitur, quam potu hausta sit, verum in pessimis quoque hydropibus plus interdum ægri mingunt, quam bibant, intumescente perpetuo abdomine.

Prodest diarrhæa aquosa, sub initium morbi adveniens; sed, uti Nic. Pisso (d) notat, res in extremo sita est, cum infirmis viribus alvus fluere, ac velut concretus ex ea sanguis dejici cœpit, aut cum urina in diversis matulæ regionibus varios colores exhibet sic, ut infima rubescat, superior livida sit, aut contra.

Hippocrates periculosissimum pronuntiavit hydropem ægris, quibus alvus fluida, cum hanc cito mors subsequatur.

Ulcera

(d) Oper. med. p. 682.

Ulcera asciticorum metum præbent gangrænæ, quamvis ægri interdum sanati sint, si copiosum per ea serum eductum esset. Sed eventum tam felicem vix a diuturno morbo gravibusque symptomatibus stipato expectes.

Ubi in hydropicis causa cachexiæ detegi non potest, scirrhum in visceribus latentem suspicari licet, qui morbum prorsus insanabilem observante Aræteo efficit.

Ascites suppurationi internæ junctus fere lethalis est, neque tamen omnino desperandus. Memini ego, nec sine magna animi voluptate, viginti & amplius abhinc annis in S. Leopoldi suburbio pistoris uxorem phthificam, quæ, dum uterum gereret, ascita gravissimo laborabat, adeo feliciter a me sanitati redditam, ut editis postea aliquot partibus sana in hunc usque diem & vegeta vivat.

Hippocrates (e) salutarem censet hydropem, qui mania accedit; sed multo id frequentius nullo prospero

K 3

eventu

(e) Coac. & Aph. V. Sect. VIII.

eventu observatur, cum hydrops in maniacis facile ex purgantibus drastice, diæta tenui, & largioribus venæ sectionibus sæpius iteratis nascatur.

Baglivius auctor est, arthritidem, hydropi recenti supervenientem, eum tollere. Id forte tum accidere potest, cum ex arthritide suppressa ascites oritur.

Difficilius plerumque curantur, multoque facilius in eundem morbum recidunt excelsiore statura homines, idque ob majorem, uti Cl. Grunner (f) notavit, solidorum inertiam atque imbecillitatem.

Pessima in multorum animis infedit, eaque præjudicata opinio: ascitam morbum esse laxæ & inertis fibræ. Quare nullo discrimine facto stimulantia, spirituosâ, & calida remedia commendant, quæ tamen adhibita tristes sæpe exitus habuere.

Secundum Horstium & Sponium largo potu, fero lactis, & misso sanguine curandus quandoque est hydrops, qui aliis medicamentis exasperatur.

A

(f) Semiot. p. 540.

A nonnullis vomitoria, ab Avicenna laudata in ascita commendantur, quæ, præcipue si antimonialia sunt, suadent quoque Boerhaave & Pringle in hydrope, post febres exorto, ut omnia abdominis viscera concutiantur, & tremula gelatina fluidior, resorptionique aptior reddatur. Sed tum vires oportet esse firmas, integra viscera, & abesse dolores abdominis, ne validis concussibus labefactata viscera rumpantur. Testatur Lieutaud, ejusmodi ægros animam inter vomendum exhalasse. Hinc cum Gortero emeticum raro propinandum censeo.

Cl. Sagar asserit, plures hydropicos, tartaro emetico tertio quovis die mandato, funditus a se curatos esse, cum obstructionibus viscerum in morbo præsertim recenti, dum firmæ sunt vires, solvendis plus serviat unum emeticum centum dosibus purgantium; eadem tamen pagina (g) negat, se emeticum dedisse, ubi notabilis obstructio, aut in-

K 4

dura-

(g) Syst. morb. sympt. p. 163.

duratio , unius alteriusve visceris observabatur.

Hydrope ovariorum incipiente tentandum emeticum foret , cum is teste Percival nonnunquam sponte orto vomitu curatus fuerit. Fortasse concusso abdomine serum per tubas Fallopianas, ovario adhærentes, ad uterum delatum, indeque egestum est.

Apud Bartholinum , Burnetum , & Willisium, exempla reperias ascitæ, vel spontaneo, vel medicamentis excitato sudore curati. Comes ab Oftermann, gravissime hydropicus largo admodum sudore pedum levabatur, qui deinceps continenter fluens eum per viginti annos liberum a morbi reditu servavit. Calceis propterea utebatur ita conformatis , ut defluus humor receptaculo quodam reciperetur, in quo sine ullo incommodo per aliquot horas permanere poterat. His successibus inducti medici sudorifera, pulverem Doweri, & alia stimulantia ac spirituosâ præbuerunt. Lieutaud (h) tamen non fudit sudoribus
per

(h) p. 97.

per medicamenta interna excitatis, plusque ab iis sperat, qui aere tepido, sudatoriiis, balneis ficcis, sale, arena, furfure, folis radiis, vel furno exprimuntur.

Damnant sudoriferorum usum Raymondus Fortis, Nicolaus Pifo, Bero-
linenses (i) & Fridericus Hoffmannus, (k) cum ascitici difficulter ad sudorem disponantur, & e regimine calido, atque volatilibus remediis febris major, metastasis ad partes vitales, suffocatio denique, aut affectiones soporosaë sequantur. Præcipue vero abdomine immaniter tumente fluidum, quod per vasa adhuc circumducitur, ante expelletur, quam diaphoretica in lympham, extra vasa stagnantem, agere valeant.

Multi curam ascitæ inchoant, purgantia drastica præbendo. At Ill. van Swieten parum a fortioribus purgantibus expectat, cum provector est hydrops, aut difficiliore ejus causæ.

K 5

Vetat,

(i) Vol. XVI. p. 38.

(k) Med. syst. T. IV., Part. IV. p. 451.

Vetat nunquam satis celebrandus Sydenhamus infirmiore corporis habitu ægros, aut feminas vaporibus obnoxias validis purgantibus vexari, & latinissimus Celsus (l) perniciosas ait purgationes, quæ nimis valentibus pharmacis fiunt; hinc cibo, quam medicamentis molliri alvum maluit.

Maxime obsunt drastricta hydropi & nimis evacuationibus velut hæmorrhagiis, aut diarrhæis orto: vel ubi scirrhusæ viscerum obstructions adsunt; de his valet effatum Meadii: (m) quo plus humoris e corpore ejicitur, eo major ejus copia brevi in cavitates refluat.

Prodesse fortiora purgantia tum poterunt, cum ægri glutinosis humoribus abundant, cum farinaceis abusi sunt, aut loca inhabitant paludosa, ut nimirum aquis egestis minus ureteres comprimantur, viaque commodior diureticis remediis paretur. Sed hic cum vires ægri, tum febris ipsa consideranda; illis

(l) L. I. C. 3.

(m) Monit. med. C. VIII.

illis labefactatis sæpe cum aquis animam reddidere ægri ; hac intensiore facile e drafticis purgantibus inflammatio succedit.

Broklesby (n) fortissima in hydrope purgantia e jalappa & gummi guttæ præscribit, monet tamen, hasce doses militibus exercitatis potius, quam defidiosis urbium inquilinis convenire: nec continuandas purgationes esse, cum partes solidæ multum debilitatæ sunt.

Frequenter olim propinabatur gummi guttæ, Cl. Heuermann viginti tria grana cum helleboro nigro dedit, quæ dosis merito Lipsiensibus nimia videtur. Löseke, Lindanus, & Trillerus infaustos hujus remedii fructus enumerant; Joannes Sitorus Mediolanensis (o) gummi guttæ usum in majore Xenodochio jam octo abhinc annis abolitum esse refert, cum securiora multo remedia in promptu sint.

Tum igitur conveniens solum videtur, cum integris visceribus, nec viribus

(n) p. 233.

(o) Miscell. Nat. Cur.

ribus nimium fractis humores abundant glutinosi atque tenaces ; nam Hallerus observavit , injecto in venam gummi guttæ tenuem ex ano liquorem stillasse, sanguinemque mesentericis in venis solutum fuisse.

Decocto sequente cum fructu usus est Ill. Baldinger (p). Coquitur gummi guttæ aqua , sensim instillato oleo tartari, quod vim drasticam purgantem mitigat. Remotum ab igne atque refrigeratum, si guttatim deinde præbeatur, per vias urinæ aquas evacuare solet, & larga nonnunquam excretionem & critica.

Hydragoga quoque partitis vicibus exhibere consultum est, cum quibusdam etiam majore dosi, sed semel duntaxat sumpta vix alvus moveatur, in aliis vero ex eadem hypercatharsis, aut alia gravia symptomata nascantur.

Si purgantia fortiora poscit morbus, pulveres, aut electuaria pilulis præferenda sunt; hæ etenim, cum primæ viæ nimium exsiccatae sunt, minus solvuntur.

Sequens

(p) Pharmacop. Edimb. p. 270.

Sequens electuarium cum strenue purgat, tum inflammationis metum minorem injicit.

℞. Roob ebul.

— junip. aa. unc. ij.

Oxymell. scill. unc. j.

Rad. jalap. unc. β.

Arcan. duplic. dr. ij.

Syr. de spina cervina q. s.

Ut fiat electuarium.

Sumat sæpius drachmam, donec purgetur.

Ubi resina v. g. jalappæ præscribitur, ea saccharo terenda, vel spiritu vini solvenda erit, ne ob tenacitatem tunicis intestinorum adhæreat. Commode item teste van Swieten aliquantulum aromatis additur, ut tormina arceantur.

Cum sumto purgante resinoso dolores existunt, ovum forbile, itemque absente feбри vinum hungaricum profuerit.

Quandoque post purgationes validiores contractis intestinis coercetur aer, unde spasmi oriuntur, & increscens abdomen fere ut in tympanitide percussum resonat. Huic malo unctio-

nes

nes ex unguento calendulæ, oleo laurino, & camphora extra adhibitæ; intra opiata cum carminativis fumta levamento sunt.

℞. Aq. menth. unc. ij.

Elix. stom. temp. dr. β.

Laud. liquid. Sydh. gutt. xiv.

Elæosacch. menth. dr. j.

Sumat omni dimidia hora unciam dimidiam, donec symptomata remittant.

Interdum sumto draſtico diarrhæa ſequitur, vires atterens, & vitæ terminum accelerans. Artis erit prohibere, ne humores nimia vi in inteſtina irruant.

Si vires collapsæ ſunt, pulſusque imbecillius micat, mixtura ex cortice peruviano, aqua menthæ, vino &c. ſi vero evacuationes urgeant, mixtura opiata mox memorata propinanda eſt.

Ubi fitis vehemens, & pulſus celerior, cauſſime cum opiatis agendum. Quæ ſequitur, mixtura magis convenit.

℞. Cort. peruv. dr. vj.

Gum. arab. dr. ij.

Succ. catech. dr. j.

Aq.

Aq. flor. rhœad. ℞ j.

Spirit. Vitriol. gutt. xvj.

Syrup. Diacodii q. s. ad gratiam.

Sumat singulis horis, aut altera quavis hora unciam unam.

Abstinendum ab acidis mineralibus, ubi majoribus ægri doloribus vexantur, ne intestina, mucro abrafo nudatiora, nimium irritentur.

Tenesmus, aut acerbiora tormina decoctum salep, salicariam, & clysmata demulcentia poscunt.

Felicius ascites diureticis debellatur. Invenias quidem apud auctores exempla hydropicorum, pulvere Doweri, opio, aut semine sinapi devorato, vel etiam viridium genistæ summitatum infuso sanatorum; sed sicut remedium, quod ægris quibusdam nil profuerit, damnare haud convenit, ita ob unum alterumve successum magis prosperum idem non temere & universim commendandum est.

Fatetur candidissimus Sydenhamus, se hydropem sæpius ope syrupi ex spina cervina parati sanasse; inde fiducia plane juvenili in animum induxisse, teneri.

neri a se medicinam, cuius hydropi sanando aptam, ac sufficientem; sed paucis post hebdomadis erroris damnatum, cum feminæ ex quartana hydropicæ eundem syrupum aucta dosi incassum, & nullo fructu præbuisset, quæ tamen alterius medici cura, aliisque medicamentis sanitati omnino restituta fuit.

Complures ante annos asciticum vidi, cui a peritissimo Archiatro Kefsler optima remedia frustra adhibebantur. Demum, ut ne nihil agere medicus videretur, roob sambuci exhibuit, unde secuta copiosissima urinæ excretionæ æger integre convaluit.

Putat Lieutaud, conducere asciticis lotii promovendi causa usum cantharidum, a quarta grani parte, ad granum unum aut alterum progrediendo. Quin & Dioscorides, & ante bina fere sæcula Ulricus Rumlerus cantharides hydropticis adhibuerunt. Ex ephemeridibus (q) quoque constat, in Hungaria adversus hydrophobiam exhibitas fuisse cantharides,

(q) Decad. I. Ann. 1617. observ. 113.

des, fudore copioso, & urina absque omni dolore succedentibus; ego vero in hydrophobis, quibus cantharides exhibebantur, contrarium observavi. Galenus binorum casuum meminit, ubi cura cantharidibus infeliciter tentata est. Cl. Plenck (r) noxium earum usum internum vidit: Ill. Piquerius (s) a cantharidibus ad mentem Lieutaud præbitis urinam retineri potius, quam promoveri usu didicit. Ipse etiam Lieutaud eadem, qua cantharides laudat, pagina (t) eas acerrimum medicamentum esse pronuntiat; & demulcentibus temperandum, quod sæpe stranguriam, aut mictum cruentum inducat. Hinc cum Cl. Ludwig (u) cantharidum usum dubium esse censeo, cum frequenter spasmus urinæ viarum stimulo suo efficiat.

Eædem pessime nocerent strictioris fibræ hominibus; vel ubi humores nimium

(r) Mat. med. p. 338.

(s) T. II. p. 208.

(t) p. 839.

(u) Therap. general. p. 133.

mium attenuati sunt, aut in putredinem abire occipiunt, tamen cum alia remedia nihil quidquam proficiunt, tentari queunt in ægris pastaceo habitu, qui farinaceis abusi, siti, & calore carent.

Dum nuper ascitico frigidaë temperiei ad nosocomium generale delato, qui apoplexia primum, dein paralyfi dextri lateris correptus erat, eam ob rem tria vesicantia applicabantur, majus inde consecutum est urinæ profluvium, quam e remediis omnibus, quæ morbus postulare videbatur, exhibitis. Quæ dum continuarentur, ascitæ curatio feliciter effecta est.

Cum Meloe Proscarabæi Linn. mitius, ac cantharides agere videatur, eum in hydrope cum roob sambuci mistum tentavi, & aliquoties, cum successu exhibui.

Inter alios gravissimum asciticum intra biduum diuresi indefinente sanavi, in pluribus tamen optato successu carui, quin imo dolorifica inde, & parcius urinæ secretio, sitis, fauciumque ariditas consecuta, demulcentibus, & mucilaginosus adjuvanda fuit.

Nec

Nec commendari multum millepedes merentur, qui, uti (x) Cartheuser investigando observavit, præter plurimas inertes, teneras, & mucilaginosas partes principio salino, nec fixo alcalino, neque nitroso, sed nonnihil volatili urinoso constant, quod admixto vino rhenano, aut austriaco penitus destruitur, & in sal neutrum ammoniacale, nullius ob exiguam sane quantitatem præcipuæ virtutis, convertitur. Succo etiam multo vilior est pulvis e siccatis & contritis millepedibus paratus, neque ad solvendam crassiorem pituitam valet.

Nitrum, quod in remediis urinam pellentibus censetur, non convenit asciticis, quibus laxior habitus, humores nimium soluti, & vires ventriculi depressæ sunt.

Omnibus diureticis longe scilla antecellit, quæ & rubra, & alba est; illam efficaciorē reperit Ludwig. (y)

L 2

Præ.

(x) p. 102.

(y) Advers. med. præct. Vol. II. P. IV.

p. 700.

Præfertur radix exsiccata, cum decoctum recentis ob ingratum, & nauseæ plenum odorem ægri respuant, & succus e recenti commodè exprimi nequeat, quamvis tunicæ succulentæ cum aqua vel aceto diu terantur. Jubet vir supra laudatus, tunicas discerptas in pastam farinaceam impingere, ut subito exsiccentur, cum sic integris viribus diu conservari possint; sed mihi leni solis aut clibani calore exsiccatæ præplacent, cum multæ priore illo modo vires pereant.

Monet Cl. Cartheuser, pulverem contusum, etiam in vasis probe clausis conservatum, efficaciam semper aliquid amittere, quare satius ducit, recenter contuso pulvere uti. Ad extractum tamen parandum scilla recens præferenda videtur.

Scillæ dosis ægris & symptomatibus accomodanda est.

Van Swieten eam probat, e qua levis sequitur nausea; tum enim certus erat de diuresi futura; si vero vel vomerent ægri, vel nullam omnino nauseam

seam sentirent, non tanta fecernebatur urinæ copia.

Ego tum efficacissimam sensi, cum nulla ægros nausea vexaret.

Oxymell scilliticum largius propinatum urinam movet; convenit ægris strictiore habitu, quorum pulsus celerior est, aut sitis intensior; prodest præcipue, cum ascites ab obstructione hepatis, hæmorrhoidibus suppressis, aut febribus cito nimis profligatis ortus est.

Quandoque mobiliori systemate nervorum præditi mellita non ferunt, sed inde spasmodicis affectibus corripuntur; iis oxymellis scillitici loco syrupus scilliticus N. 22. propinandus est.

Varia tamen ad causam morbi impugnandam scillæ adjungenda sunt, ut ex sequentibus patebit.

Ubi fibra laxa, corpus pallidum, humores glutinosi, vinum scilliticum N. 23. commendatur. Incipiendum a minore dosi, ne subsequatur vomitus.

Ex numerosissimis asciticis vix unum, alterumve scillitico vino curatum vidi. Minore copia datum, vix lotium pro-

licuit : paullo largius haustum vomitus & abdominis dolores ciebat, appetitumque delebat.

Maxima medendi vis extracto scillæ aquoso inest, quod in pulveribus, vel in mixtura ab uno grano ad iij. ascendendo pro dosi præbetur.

Rarius ab extracto, quam oxymelle scillitico anxietates nascuntur.

Interdum nil proficiente extracto, scilla in substantia a gr. j. ad iij. pro dosi data fuit.

Mead eam ad $\Theta \beta$. exhibendam vult; sed inde vomitum, dolores abdominis immanes, mortem denique ipsam subsequutam vidi. Cadavera renes immunes, at ventriculum, & intestina inflammata, & gangræna corrupta exhibebant.

Cl. Mead haud sequendo consilio scillæ radicem ari jungit, namque hæc masticata fauces urit, & sitim generat vix extinguendam. Nitrum passim scillæ additum inconueniens est, ubi alvus laxior, aut leucophlegmaticum frigidumve corpus, aut vires infirmæ. Multo rectius ac felicius hic granum camphoræ

ræ

ræ dimidium cuilibet pulveri scillitico admiscueris,

Ubi a scilla sumta ructus, flatusque ægrum vexant, uncia dimidia aquæ menthæ post quamlibet ejus dosim levamen adfert.

Vires ventriculi scilla debilitatas cortice firmare juxta laudati sæpius Tissoti mentem (z) oportet. Minus recte Ludwig purgantia scillæ jungi vult; opato toties successu caruit scilla, quoties crebriores inde purgationes secutæ sunt.

Cum magni seu ventriculi, sive intestinorum dolores a scilla sumta observantur, desistendum ab ea, & ad demulcentia velut decoctum salep confugiendum est.

Pessime consulunt ægro, qui ob tormenta excitata laudanum addunt; mitigatis enim doloribus fallitur medicus, cum interea, dum scillæ usus continuatur, gangræna succedat.

Optime animadvertit Bergius, minus congruentem esse scillam ardente

L 4

uri--

(z) p. 207.

urina, pulsu indurescente, hepateque infarcto, nec multum ab hoc pharmaco expectandum, si non tantum in solidis roboris supersit, quantum ad evehendas urina aquas requiritur.

Ubi a scilla lotii loco sudores profusi & viscerum moventur, levantur quidem ægri sed malum recrudesceat, & in anasarcam aut reliquas hydropis species abit. Hic scilla abstinendum monet Ludwig, cum inde solida nimium laxentur, corpusque eo citius ad cachexiam disponatur.

Si ægri nullo prorsus modo scillam ferre possunt, propinare oxymel colchicum ex re erit, cum nullam testante supralaudato Ludwig (aa) in nostris pratis invenire sit plantam, quæ cum scilla ita, uti colchicum comparari possit.

Sæpius hoc remedium asciticis, sed frustra exhibui. Claræ memoriæ Henricus Collin, qui principio oxymel colchici, pro efficacissimo hydropis remedio habuit, dein ad extractum lactucæ virosæ confugit,

Sunt

(aa) Vol. II. P. IV. [p. 721.

Sunt tamen viri fide dignissimi, qui effectus prorsus salutare hujusce oxymellis in ascita observatos fuisse testentur. Ita Vogel hydropem peritonæi stupendum oxymelle colchici sanavit; quin duplo majorem ejusdem e radice parati dosin, quam Ill. Störck præceperat, cochleari majori mane & vespere offerebat.

Si post purgantia aut diuretica, id quod rarius accidit, aquæ subito evacuentur, abdomen fasciis constringendum est, ne humores in partem minus resistantem lethali impetu irruant.

Platnerus testatur, ægros, qui educatis per evacuantia omnibus aquis, convalescere videbantur, brevi post apoplexia extinctos fuisse.

Ceterum his roborantia ex amari-
cantibus, cortice peruviano & limatura
martis N. 24. & 25. maxime congruunt.
Corpus morbo superato satis roboratum
esse, id juxta van Swieten indicio fue-
rit, si calor per totum corpus æquabi-
lis diffunditur: si nulla ejus pars ab in-
gesto potu tumet: si denique in illis,
quæ epidermidi subjacent, partibus, ve-

lut in labiis & gingivis vividus color ac rubicundus enitet.

In multis asciticis morbus neque purgantibus, neque diureticis tollitur, aut, qui sublatus videbatur, brevi redit, nisi talia simul exhibeantur, quæ in causam morbi agunt, ad quam eradicandam variis opus est remediis.

In ascita post nimias evacuationes v. g. diarrhæam aut hæmorrhagiam moderatus corporis motus, si vires ferant; tum frictiones & roborantia cum amaricantibus, ut absynthio, cortice peruviano, aut limatura martis peropportuna fuerint.

Addi his lenia aromatica, ut calamus aromaticus &c. possunt, tum ad gratiam conciliandam, tum ad motum humorum aliquantum augendum. Absynthium ponticum vulgari præponitur, quod magis aromaticum sit, & amaritie minus displiceat.

Quandoque in hydrope a nimio hæmorrhoidum fluxu latent viscerum obstructions; tum martialia, quibus ægri admodum anguntur, inconvenientia forent, sed amaricantibus, interposito rheo,

rheo, & si vires nimium fractæ sint, cortice utendum.

Ascitici ex obstructione hepatis aut lienis potissimum tussicula inani laborant, alvus tardior est, color faciei in flavescentem aut luridum vergit, ægri alimentis anguntur, & urina flavescit; febres sæpius præcessere intermittentes vel præmature cortice profligatæ, vel ultra tempus relictæ, præcipue cum ægri paludosis in locis habitarunt.

In iis, qui strictiore sunt habitu, ubi pulsus celerior, major sitis, & urina rufa cum crasso sedimento apprehenditur, cremore tartari purgandum est corpus, dein decoctum taraxaci, saponariæ cum salibus mediis, & multo oxymelle scillitico locum habet. Dosim determinant ægri vires, alvi tarditas, & urinæ profluvium, sed calida stimulantia, imo & amaricantia obsunt.

Quibus ex obstructione viscerum natus est hydrops, qui pastaceo sunt habitu, pulsu tardo, & corpore tactu frigidior, iis, cum vires ferunt, lenia purgantia ex rheo cum sale medio primum præbenda sunt, ne a solventibus
nimium

nimum angantur, dein ad amaricantia & incidentia transeundum; interposito extracto scillæ, si urina parcius fluat.

℞. Absynth. pont.

Trifol. fibrin.

Calam. arom. \overline{aa} . unc. j.

infunde per 20 horas vino austriaco generoso. Colaturæ une. xv. adde

Salis tart. dr. j β . — ij.

Syr. kermes. unc. j. β .

* Ubi alvus magis lenta, syrupo kermes ille de spina cervina substitui debet. Quibus item vinosa displicent, iis infusum aquosum ex prædictis addita solum minori salis tartari dosi conveniet.

Celeb. Pringle in hydrope alcalina cum infuso amaro commendavit, quibus spiritum juniperi addit, quem, cum viscera abdominis obstructa sunt, minus congruere puto.

Garden olim cineres tabaci laudavit, quos nuper Franklin quoque Lutetiæ celebravit, quamquam nihil hi præ aliis cineribus salem alcalinum fixum vegetabilem largientibus, peculiare habere videantur.

In actis Hafniensibus asseritur, alkalina non profuisse in hydrope, nos prosperrimos prædicti infusi successus in Nosocomio experti sumus.

Tum alkalina nocent, cum humoribus solutis febris, aut sitis urget, vel cum maculis corpus scedatur.

Laudatur in obstructione hepatis chelidonium majus, quo Poloni adversus hydropem utuntur, e nimio ardentium spirituum usu progenitum.

Propinantur exsiccatæ radicis duæ, recentis quinque aut sex drachmæ. Lange chelidonii extractum vinosum ad 3. mire profuisse narrat in obstructione viscerum abdominalium, & pulmonum infarctu. Ego sequentem mixturam quandoque felici, sæpe nullo successu exhibui.

℞. Extr. chelid. maj. dr. j.

Liq. terr. fol. tart. unc. β.

Oxymel. scillit.

Syrup. de duab. aa. unc. j. β.

Aq. anis. unc. iv.

Sumat tertia aut quarta quavis hora unciam unam.

Dosis pro diversitate ægrorum aut symptomatum vel augenda, vel minuenda est.

Lysons

Lyfons laudat calomel ad gr. v. cum purgantibus in ascita ubi hepar obstructum est. Theodorus de Mayerne (bb) olim mercurium dulcem exhibuit: ego, cum idem experirer, non multum profeci.

Forte locum habere possit malo incipiente, at certe obest provecto, jam collapsis viribus, & humoribus solutis. Ultimo bello italico hydropicis militibus mercurius dulcis sed infauſto ſane eventu præbebatur. Löſeke mercurialia non prodeſſe putat, niſi e lue venerea perperam curata hydrops exſtiterit, ſed & tum magna opus fuerit circumſpectione, cum ex mercurii quoque abuſu hic morbus generetur.

Foreſtus icterum in hydropem abeuntem decocto aut ſucco marrubii albi ſanavit. Vix quæquam huic remedio peculiaris ineſſe vis videtur, ſed cum artis præſcriptis non repugnet, tentari poteſt.

Oritur aſcites quoque e febris autumnalibus præpropere depulſis, ſed frequentius ab iiſdem diutius relictis,
aut

(bb) Prax. med. p. 337.

aut crebriore alvi purgatione. Hinc merito Werlhoff ineptam in febribus purgationem cachexiæ & hydropis matrem esse dixit.

Ejusmodi ægris hoc electuarium saluti fuit.

℞. Cort. peruv. pulveris. dr. vj.

Calam. arom. dr. iij.

Oxymell. scillit.

Syrup. de duab. aa. q. s. ut fiat electuarium.

Sumat altera, aut tertia quavis hora drachmam unam.

Apud frigidiore, qui farinaceis aut leguminosis abusi sunt, vel loca inhabitant humida atque depressa, calamo aromatico feliciter theriaca diateffaron substituitur.

Ubi sæpius in idem malum jam æger recidit, & ad minimum corporis motum glutinoso sudore diffluit, cortex cum marte proderit, si nullæ viscerum obstructions adsint.

Sollicite inquirendum, an non quartana lateat, quæ nisi fugetur, hydrops non tollitur, hinc cortex largissima quantitate cum amaricantibus indicatur.

tur. Sequens remedium insignem vim habuit.

℞. Cort. peruv. selectif. pulveris. unc. j.

Rad. gentian.

Flor. sal. amon. mart. \overline{aa} . dr. j.

Oxymel. scill.

Syrup. de duab. \overline{aa} . q. s. ut fiat electuarius molle.

Sumat tertia quavis hora drachmas duas.

Si ægri loca incolant paludosa, vel in aere nebuloso degant, addenda huic electuario erit drachma una radicis serpentariæ.

Post quamlibet dosim corticis hauriendum est infusum amarum; fecus is diu in primis viis insolubilis hærebit teste Percival.

Idem in subtilissimum pulverem redigendus est, sic enim teste Celeb. Bergio nullam stomacho molestiam creat.

Qui feбри profligata, & viribus invalescentibus perstat hydrops, infuso aquoso aut vinoso ex amaricantibus, juncto sale tartari tollendus est.

Triplicis generis est vinum austriacum: primum leve, quod nec acre, nec admo-

admodum acidum in campestribus crescit : alterum acre & diureticum collibus innascitur : tertium valde adultum & defæcatum, quod olei instar mite, sed valde spirituosum est, & vix lotium pellit.

Rarius a menstruâ oppressis ascites oritur ; quod ubi accidit ; si ægra plethorica est, si viribus valet, si recens morbus cœpit, venæ sectio indicatur, jam a Galeno commendata.

Intempestiva enim sanguinis missio teste Tralliano in aliis periculum, in hydropico autem mortem inducit.

Fallax plethoræ signum venæ sunt magnæ, & inflatæ, pluribus alioquin asciticis familiares.

A vena secta mixtura præbenda est ex roob sambuci & ebuli, oxymelle scillitico, & salibus mediis.

Ubi ex pallido flavescens est corporis habitus, urina mucosa, vel ubi chlorosis præcessit, pilulæ tonicæ Baccheri, aut sequentes servient.

℞. Extr. trifol. fibrin. unc. β.

Gum. ammon. dr. ij.

Extr. myrrh. aquos. dr. j.

M

Extr.

Extr. halleb. nigr.

Mafs. pilul. Ruf. \overline{aa} . dr. β .

F. pilulæ gr. iij.

Sumat ter per diem quatuor aut sex, non neglectis amaricantibus, scilliticis, atque frictionibus.

Frictiones multis profunt asciticis, sed leniores, uti Celsus monet. Eas oleo amygdalarum adhibito fieri Raymundus Fortis (cc) voluit, ac nuper iterum Ill. Störck. Non sine fructu aliquantum spiritus cornu cervi admiscetur, verum abstinere a frictione oportebit, cum abdomen immanius tumet, cum dolet tactu, & cutis nimium tenera est.

Si aquæ nulla ratione educi queunt, paracenthesis instituenda est. Extant exempla hydropum periculosissimorum, hoc modo sanatorum.

Neque tamen cito nimis tentanda ea est, ne partes peritonæo adjacentes lædantur; neque serius etiam, ne viscera nimium ab aqua arrodantur,

Valet

Valet hic præceptum supradicti Fortis Leopoldi Augusti archiatri (dd) : paracenthesis tum facienda est, cum vires valent, cum morbus est recens neque multa æger feбри laborat; cum neque in visceribus scirrhus hæret, neque eadem aquis corrupta sunt; tamen morbo jam provecto & obstructis visceribus instituenda etiam atque repetenda nonnunquam erit, ut enormis anxietas, & metus suffocationis dematur. Sunt, qui in hydrope cystico & peritonæali aquarum educationem damnent, sed fallit persæpe horum diagnosi.

Imo idonea sane paracenthesis erit, cum cysticus hydrops, & ascites adesse videbuntur, ut aquaeducta saccus majore libertate gaudeat.

Ast ubi abdomen dolet, non quod aquis distentum sit, sed quod corrosionis sensum præbeat, aut ubi ascites ex vomitu cruento natus est, eadem operatio mortem acceleraret.

Potest in utroque latere paracenthesis suscipi, cum tamen scirrhus magnus,

M 2

aut

aut venæ cutaneæ varicosæ deprehenduntur ; in opposito id tentasse præstabit, quod & æger, & circumstantes facile hæmorrhagia terreantur.

Si uno in latere minor, quam in altero fluctuatio observatur, signum id visceris indurati est in hoc latentis. Color faciei flavus utplurimum hepar affectum: lividus aut plumbeus splenem obstructum indicio prodit.

In ascita sæpius viscera mole majora & indurata sunt ; quare cavendum, ne acu lædantur, quod Schmuckero, id candide fatenti, accidit.

Si per vires licet, uno ductu aquæ extrahendæ sunt, quod relicta in vulnere cannula, uti van Swieten observavit, in ejus ambitu inflammatio nascatur, vel ea ablata vulnus brevi concre scat, aut certe ita contrahatur, ut sine vi denuo inferi non possit.

Interea, dum aquæ effluunt, debili ægro vinum vel jusculum propinandum: at si inde non levetur, ab ulteriore feri emissionem desistendum est.

Feliciorem prognosin præbent aquæ eductæ, cum citri colorem præseferunt,

cum

zum submucilaginosæ & subsalsæ, urinam redolent; quo magis ab hisce indicibus discrepant, eo gravius periculum minantur, uti Duverney observavit.

Hoc statu morbi tam ancipiti aquæ loco nonnunquam tremula in abdomine gelatina continetur, quæ nullo modo per ampliorem cannulam exit. Tum vero vulnus dilatare, & eductis aquis detergentia, & antiseptica injicere licet.

Ut ne aquæ redirent, Angli injectiones adstringentes & roborantes ex aqua Bristolensi, & vino rubro tentaverunt, sed ægra inter injiciendum gravissimis symptomatibus corripiebatur, & quamvis convaluerit, parum tamen a vera morte abfuit.

Nonnunquam post paracenthesin magna respirationis difficultas subsequitur, a flatibus orta, cum intestina debilitata haud amplius aquis comprimuntur. Ubi ea carminativis exhibitis diutius remanet, plerumque hydrops pectoris accedit.

Cavendum, ne fero educto nimium comprimatur abdomen.

Si æger post paracenthesin fractis est viribus, pulsuque celeriore, cortex præbendus.

Nuper in binis feminis asciticis paracenthesi instituta loco aquæ materia purulenta gelatinosa effluxit, cortice dato utraque integre convaluit.

Si fitis urget, acidi mineralis quidpiam addendum: si vero pulsus debilis, parvus, ac tardus animadvertitur, mixtura e spiritu Mindereri & cornu cervi succinato locum habet.

℞. Aq. menth. unc. iv.

Spirit. Minder. unc. β.

— Cornu Cervi succin. gutt. xxx.

Syrup. kermes. dr. vj.

Viribus post paracenthesin invalescentibus ejusmodi remedia adhibenda erunt, quæ causam hydropis expugnent. Rarius per umbilicum aquæ sibi viam atque exitum quærunt; quod cum fit, levando ægrum, nihil medicamentis turbandum.

Contra vero ubi umbilicus tumet, aut prominet, integumenta que tenuia sunt, lanceola is aperiri potest.

Genitalibus tumefcentibus prodest vinum rubrum cum herbis aromaticis & aqua calcis : N. 26.

Adhibentur quoque sacculi farina, herbis aromaticis in pulverem redactis, & modico sale, qui decrepitaverat, referti. Quodsi partes excoriatae sint, madidaeque, tum sal sacculo contentus solvitur, ac rodendo saevos dolores ciet.

Labia gravidarum tumentia, partumque impredientia scarificanda sunt.

Cum pedes adeo intumuerent, ut metuendum sit, ne cutis dirumpatur, profuerit sane, eos incidere, quod potissimum ulcera succedunt, discerptae cutis vulnere multo benigniora.

Damnantur a de Haen & Haffnien-sibus (ee) scarificationes propterea, quod per saepe gangraenam produxerint. Non tamen omnino rejiciendas esse puto, cum in aperto sit, lympham extravasatam quandoque resorberi, & per diversas partes extra corpus ferri. Incisiones neque longae admodum, neque nimis profunde instituantur, atque etiam cum

M 4

recte

(ee) Ann. 1671. Observ. 104.

recte ac probe fiunt, illico adhibitis cum internis tum externis medicamentis gangrænæ obviandum est.

Perniciem summam tum afferunt incisiones, cum lividis pedes maculis squalent.

Cavendum etiam, ne hujusmodi maculæ pro scorbuticis habeantur, & acriora idcirco remedia veluti nasturtium &c. porrigantur.

Supereft, ut de iis quoque breviter agam, quæ apud quosdam singularem in curando hydrope laudem adeptæ sunt. Clysmata ex urina vaccarum, asinorum vana deprehendit de Haen.

Gratiolam quandoque asciticis profuisse testatur Duverney (ff). Ejus extracto nullus ciebatur vomitus, sed copiosum urinæ profluvium sequebatur; spirituosum plus purgavit, quam aquosum: plus item illud, quod ex foliis, quam quod ex radice conficiebatur.

Wratislavienses atro gratiolam carbone notaverunt: ego ante complures annos frustra fui, cum eam exhiberem.

Nuper

(ff) Ann. 1703.

Nuper in Nosocomiis viennensibus felici, uti referunt, eventu, propinabatur. Tentari igitur poterit in ægris frigidis ac glutinosis, ubi nulla viscerum labes, nullus inflammationis metus, nulla denique corporis extenuatio observatur, cum Bergius (gg) observaverit, gratio-la fœno immixta equos emaciari.

Succus iridis nostratis (hh) a Lin-næo specificus habetur, & perquam hydropicis salutaris, cum quandoque ventriculum subvertat, alvum dejiciat, & urinam urgeat.

Jeremias Lossius aliquoties anasarca laborantes iridis nostratis succo a se curatos atque sanatos fuisse ait, addit tamen eam continuis purgationibus mortem accelerare.

Observavit Josephus Baader (ii) quo præceptore olim, & amico in paucis caro utebar, e plurimis asciticis vix unum aliquem evasisse, qui succum hunc sumferint; sequebantur enim, uti ipse-

M 5

met

(gg) Mat. med. T. I. p. 26,

(hh) Crantz T. II. p. 177.

(ii) Observ. med. p. 86.

met coram spectavi, ardor, dolorque
œsophagi, ventriculi & intestinorum;
tum tormina, vomitus, ac frequens de-
fidendi conatus absque notabili evacua-
tione alvi; febre denique & inflamma-
tione accedente plurimos inter crucia-
tus miseri animam exhalarunt.

Laudat Duverney junior in ascita
cum anasarca asarum, alii oxymel ejus-
dem, sed hoc triginta abhinc annis fru-
stra præbui.

Nocent crysalli lunæ, quas ab agyr-
ta olim propinatas vidi.

Quidam corticem medium sambuci,
turpethum vegetabile & radicem bryo-
niæ laudant, sed hæc omnia, uti Fran-
cofurtenses docuerunt (kk) ventricu-
lum & intestina arrodendo graviter læ-
dunt, tonum eorundem debilitant, &
vasa lymphatica eo adducunt, ut facile
rumpantur. Quin imo externa unguen-
ta e validioribus catharticiis confecta
abdomini tuto adplicari negat Sydenha-
hamus, cum iis quandoque hyperca-
tharsis

(kk) Select. med. T. II. p. 305.

tharsis excitetur nulla remediorum ope inhibenda.

Decoctum corticis ebuli, uti Broklesby (ll) refert, cum reliqua remedia fallerent, vomitum, alvum, & urinam movit. Sed ex ejusmodi effectis patet, remedium esse drastrictum, caute & cum circumspectione adhibendum. Præstat, ut ex præcedentibus liquet, & Tralianus præcipit, paullatim, & absque periculo evacuare, quam festinando nimium cum morbo ægrum quoque tollere.

Mayerne (mm) alumen commendat propterea, quod urinam magnopere moveat, sitim restinguat, putredinem arceat, & tonum viscerum, innoxie ea adstringendo, restituat. Itaque absque metu tentari poterit, ubi tenuitate humores peccant, quia alvus quoque alumine movetur.

Ante paucos menses in nosocomio tribus colica pictonum affectis post adhibita incassum diversa remedia alumen
cum

(ll) p. 277.

(mm) Prax. med. p. 382.

cum gummi arabico optato adeo eventu exhibuimus, ut post sex vel septem doses sumptas alvus solveretur & tormenta disparerent.

Sæpius extractum lactucæ virosæ; in hydropse sed frustra propinatum vidi, cui pharmacopœi sonchum oleraceum nonnunquam substituunt.

Qui huic remedio favent, ut ejus famam tueri possent, magnam extracti scillæ dosin eidem admiscuerunt.

Menghinus (nn) compluribus ægris dimidiam minimum unciam cremoris tartari per diem exhibuit, idque tam diu continuavit, usque dum largiter urina proflueret.

Cum ad solvendum tartarum magna aquæ copia opus sit, admiscenda erit sexta, vel septima pars boracis, unde salvo acore tartarus facile in aqua solvitur. Tali modo propinatus mirum quantum in ascita profuit, ab obstructione viscerum orto, quam fitis quoque, & pulsus celerior comitabantur; ut iteratis experimentis in nosocomio vidimus.

(nn) Act. Bonon.

dimus. Frustra hos a solo cremore tartari successus expectaveris, utriusque enim eventus certa & indubitata vidimus in Nosocomio nostro argumenta.

Ubi vero vires languent, ubi soluti humores sunt, aut aquarum colluvie laxata omnia, cremor tartari, & quaecunque relaxant, medicamenta teste Ludwig (oo) non congruunt.

Laudatur in ascita pilulæ tonicæ Bacheri, quarum confectionem Cl. Richard publici juris fecit. Constant extracto radice hellebori nigri, quod radicibus prius spiritu vini alcoholisato maceratis, postea rhenano optimæ notæ vino digestis paratur. Post hæc extractum aqua solutum rursus inspissatur, additoque spiritus vini optimi tantilla quantitate consistere cogitur. Hujus uncie uni additur tantundem extracti myrrhæ aquosi cum scrupulis decem pulveris cardui benedicti, ut massa efficiatur libero aere ficcanda, & in pilulas grani dimidii conformanda.

Præ-

(oo) Adv. Vol. III. P. II. p. 337.

Præbuit auctor decem pilulas aliquoties de die quandoque ad quindecim, imo viginti progressus est.

Post quamlibet dosim jusculum exhibuit; nonnunquam longiore intervallo temporis cessavit: in corporibus strictiore fibra multum commendavit largos potus alterantes, ut decoctum taraxaci, &c.

Recte animadvertit Baccherus, quod malo consilio asciticis omnibus olim inculcatum fuerit, ut potu abstinerent.

Baptista Montanus multa jubet, sed aperientia bibere eos, qui maxime obstructi essent.

Boerhaavius, calidis ceteroquin in hydrope remediis favens, ea tamen rejicit, ubi sitis cum febre urget, & succum citrinum, acetosam, lactucam cum cremore tartari præscribit.

Si pilulæ Baccheri nauseam & vomitionem excitant, dosim minuendam auctor præcipit, atque aromatica, vinum hispanum, aut burgundicum, clysmata denique & quandoque a pilulis abstinentiam suadet.

Multum emolumenti ab alvi purgatione & diuresi expectatur ; ego autem duriores sæpe alvum eo tempore, quo his pilulis ægri sunt usi, observaveram.

Nocent, ubi præter febrem siccitas major, & sitis adest, fœtentque urinæ ; quandoque profunt in solidorum debilitate, & enata inde fluidorum spissitate, ut in hydrope post quartanas, post evacuationes nimias, aut animi pathemata. Multum quoque prudentiæ ad dosin statuendam, tempusque eas præbendi designandum requiritur. Multi maniaci rite antea purgati ab expertissimo Nosocomii physico de Vigiliis ope pilularum tonicarum Baccheri curati fuerunt.

Nos ab infuso hellebori cum amaricantibus, vel etiam ab extracto, jam a Brunnero adversus hydropem commendato, plus opis adferri ægris, quam a pilulis in Nosocomio vidimus, ubi ascites ex obstructis visceribus, aut nimium glutinosis humoribus exstitit.

℞. Absynt. pont.

Saponar. aa. unc. j.

Rad. helleb. nigr. dr. β.—j.

Coque

Coque per quartam horæ partem
in aqua fontis q. s.

Colaturæ ꝑ̄ j. adde

Oxymell. scill.

Syrup. de duab. aa. unc. j.

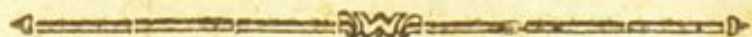
Sumat altera aut tertia quavis hora
unciam unam.

Videndum, ne helleborus viridis
Linn. helleboro nigro substituat.

Si urina parcius profluat, præter
memoratum decoctum, extractum scil-
læ in usum vocandum est.

In laxis corporibus, dum lentore
peccant humores, egestis antea per diu-
resim, aut alvum aquis, egregiam vim
habet tinctura martis helleborata. N.

27.

C A P U T IX.

D E

VOMITU CRUENTO.

Parum interesse existimo ad hujus morbi curationem, pluribus verbis differe-re, quænam ejus sit origo, utrumne ex ipsis ventriculi, an e-lienis, aut he-patis vasis seu debilitatis, seu ruptis, seu arrosis excernatur.

Vidit Hoffmannus in dissecto ca-davere hominis, vomitu sanguinis ex-stincti vasa brevia nigro colore scæda, ac disrupta ; & in ventriculi cavo, uti & in intestino ileo liquamen nigrum ac scetidum deprehendit. At, cum alte-rius, eodem morbo sublati cadaver Ill. van Swieten aperuisset, visceraque ab-dominalia omnia sollicitè & accurate lus-trasset, neque vas ruptum ullum dete-

N

gere,

gere, neque insignem aliquem ullo in viscere labem notare potuit.

Quidam dubitant, utrum ex liene per vasa brevia sanguis ad ventriculum feratur; at alii cum Dodonæo observant, lienem ante vomitum sanguinis intumuisse, detumuisse post vomitum.

Nec vero sanguis grumofus vomendo ejicitur tandem, sed massæ quoque membranaceæ, & cellularis in interval-
lis coagulato sanguine redundat, quæ concretionibus polyposis quam simillimæ sunt (a).

Fræquenter hic morbus ab hæmorrhoidibus, & menstruis suppressis, validioribus obstructionibus, aut scirrho ventriculi, hepatis, lienis; denique ab atra bile oritur, præcipue si corpus atrabilariorum ira excandescat. In infantibus, animadvertente Vogel, quandoque ex vehementi capitis aut ventris compressione in partu nascitur.

Vomitum cruentum per sæpe molesta abdominis, & hypochondriorum tensio,

(a) Ludwig advers. med. præct. T. I. P. I. p. 173.

fio, oppressio ad scrobiculum cordis, & cardialgia antecedit, præcipue a fumtis cibis.

Quandoque morbus modo brevior, modo longior intervallo redit.

Vomitus cruentus plerumque prope a periculo vitæ abest. Nihilominus van Swieten complures vidit, qui ex eodem evasere, fatisque commode deinceps vivere, etsi tantum sanguinis ejecissent, ut præ inanitate subita convellerentur.

Marcellus Donatus lienosos quosdam ad x. libras sanguinis per secessum & vomitum ejecisse, auctor est, unde levati aliqui, alii omnino valetudini integræ redditi fuere. (b) Cl. Vogel (c) contendit, vomitu cruento interdum fuisse leviores lienis & hepatis obstructions sublatas.

Stalpart van der Wiel (d) etiam menstrua absque incommodo per vomitum rejecta vidit.

N 2

Facile

(b) Hist. med. mirab. L. IV. C. IX.

(c) p. 216.

(d) Cent. II. C. XVII.

Facile ab hæmorrhoidibus vomitus cruentus existit ob nexum, qui inter lienis, ventriculi, & hæmorrhoidalia vasa intercedit; sed hæmorrhoidibus etiam fluentibus persæpe hoc malum, nec evitatur, nec, teste Montano & Claudino, cum adest, dispellitur.

Interdum vasa lienis & ventriculi varicosa ita dilatantur, ut malum postquam sedatum est, denuo recurrat, corpusque enervet. (e)

Minus periculi habet vomitus cruentus, cum e suppressis menstruis ortus est.

Nonnullos hic morbus post breve tempus aufert; alios febris lenta, hydrops, aut tympanitis, eum subsecuta necat.

Cum ægri massas nigras, easque fœtidas inter deliria evomunt, pessimi id quidem ominis est, at, qui ascitæ accedit, vomitus sanguinis, plane lethalis haberi debet.

Id quoque malum, cum post cruentum vomitum sincerus per alvum sanguis

(e) Advers. med. præct. Vol. I, P. I. p. 176.

uis profluit ; sed , ubi cruor grumofus & ater eadem via excernitur , minus periculi fubeft.

Cl. Tralles (f) venæ fectionem pro præfentiffimo hujus morbi remedio habet ; jungit tamen , nifi morbum acer , in ventriculo penitus infidens , ftimulus excitaverit.

Poterit vena incidi quidem , cum pulfus fortis & plenus deprehendetur , morbusque e confuetis hæmorrhagiis fuppreffis originem ducet , verum in numerosiffimis ægris , vix talis mihi occurrebat ; fed plurimi , quod recte item Dodonæus , ac Hoffmannus obfervarunt , fractis , ac dejectis viribus fuere. Aurelianus quoque pulfus dubios , & animi defectiones obfervavit , quin totum inde corpus frigidum reddi didicit. Quare timendum eft , ne vena incifa æger brevi exspiret , aut infuperabiles languores , vel hydropes fequantur. Venæ fectione præterea fpafmi indeque vomitus perfæpe augentur.

(f) T. II. p. 29.

Sauvages in hoc morbo ab hæmorrhoidibus, vel menstuis suppressis nato parvas solummodo venæ sectiones commendat, cum pulsus facile concidat.

Ubi ægri viribus constant, æstusque aut orgasmus observatur, e Trallesii præcepto potus demulcens frigidiusculus, veluti aqua cum succo citri, granatorum, aut ribesiorum præbendus est, quæ omnia, cum grata ventriculo sunt, tum nausæ & corruptelæ occurrunt.

In malo vehementiori acida mineralia dilutissima tentari possunt.

Si vero sumtis acidis dolorem in ventriculo ægri sentiunt, ab iis abstinendum est.

Alumen in usum vocandum non est, cum multis vomitum cieat.

Nec martialia locum habent, quæ noxios edunt effectus, ubi obstructis visceribus abdominalibus propinatur. Cum vires autem adeo collapsæ sunt, ut pulsus vix percipiatur, extrema frigeant, mensque ipsa obtenebrata sit, fricandis leniter extremis partibus,

tibus, blando lecti calore, & odoramentis ad nares admotis excitandi sunt ægri, & acetum vino mixtum regioni ventriculi adplicandum.

Abstinendum a frictionibus ventriculi, quoniam, eo vel leviter agitato, vomitus observante Pisone rediit. Interne mixtura ex aqua, & syrupo menthæ ac infusum millefolii præberi possunt. Paregorica a multis artis peritis ob virium imbecillitatem rejiciuntur, verum cum cruciantes hypochondrii spasmi, & intolerabiles anxietates, irritatioque mechanica, quæ a grumis in ventriculo hærentibus excitantur, sopienda sunt, vix aliunde, quam ab opio, levamen expectari potest.

Pacato vomitu, ut grumosæ reliquiæ auferantur, & oscula dilatata corroborentur, paucas rhei doses cum cremore tartari exhibendas præcipit Ill. Tralles.

Si multi grumi sanguinis cum borborygmis, tensione, & dolore abdominis per anum egerantur, clysmata ex decocto millefolii, & taraxaci profunt.

Arnicam, ut grumis sanguinis resolvendis & obstructionibus viscerum rese-

randis aptissimam nonnulli prædicant; sed in vomitu cruento haud propinanda videtur, cum ea sæpe acerbos ventriculi dolores & vomitus excitaverit, id quod adhuc magis de floribus ejus, quam herba intelligi debet.

Viribus sensim redeuntibus, causa morbi eliminanda est, quæ plerumque in visceribus abdominis obstructis latet.

Hinc medicamenta ex taraxaco, cichoreo, saponaria, terra foliata tartari parata exhibere oportet. A leniori dosi incipiendum est, ne forte per solventia largius sumpta, vasis nondum consolidatis, vomitus cruentus denuo redeat.

Etiam si morbus mensium, aut hæmorrhoidum suppressioni originem debeat, perniciosum foret, helleborum, aut remedia ex aloe parata, vel alia emenagoga propinare. Potest tamen in menstruis suppressis emplastrum leniter stimulans, ut de galbano crocatum D. V. inferiori abdomini applicari.

Cum vel ipso vomitu cruento, vel medicamentis solventibus, quidquid obstructum erat, sublatum est, & viscera abdominis libera & expedita sunt, tum
ad

ad roborantia, veluti pilulas ex cortice, extracto millefolii & rheo; vel ad aquas martiales confugere oportet.

Aquæ Stecknicenses, quibus hic frequenter utuntur ægri, ferrugineæ sunt, & adstringentes ita, ut fere ad stipticas accedant; cum tamen minore copia aerem fixum ac spadanæ contineant, his postponendæ videntur. (g)

Verum hæ aquæ medicatæ parcis & repetitis dosibus hauriendæ sunt, ne subita, & copiosa earum ingurgitatione ventriculus justo plus distendatur.

Ubi morbus jam profligatus videtur, & ægri de pondere rursus, ventriculi regionem occupante, vel de anxietatibus, alvique obstipatione queruntur, denuo ad lenia solventia, quæ alvum proliciant, & ad clysteres transeundum.

Enemata minore volumine injicienda sunt, ne intestino colo nimis distento, fundus ventriculi comprimatur.

N 5

Scor-

(g) Jac. Ó Reilly de ortu, & indole aquarum Stecknicensium.

Scorbutici quandoque sanguinem evomunt, & cruenta per alvum deji-
ciunt; sanguis autem raro grumofus,
fed loturæ carniū fimilis eſt.

Vix malum hoc medelam capit.

Si ægri ſitiant, pulſus ſit celerior,
infuſum malti cum pauco elixirio vitrio-
li ſimplici D. V. N. 28. niſi dolores
ventriculi inde augeantur, exhiberi po-
teſt.

Præſtantiffimos effectus ab infuſo mal-
ti, ſcorbuticis ad ij—iv. ꝥ. de die pro-
pinato, in Noſocomio vidimus.

Ubi vires admodum dejectæ ſunt,
ſerum lactis cum vino rubro paratum,
decoctum ex cortice peruviano, & ſuc-
cus catechu convenit, cum conſtet, fere
ſolutas ſcorbuticorum gingivas fruſtulis
ſucci catechu in ore retentis mire ro-
borari. Urgente malo ad fortiora ad-
ſtringentia, ut decoctum florum balaus-
tiorum, radicis biſtortæ recurrendum
eſt.

Vomitu ſanguinis etiam ſuperato ca-
vendum ab acrioribus antiſcorbuticis;
ut : naſturtio, & cochlearia.

Viribus

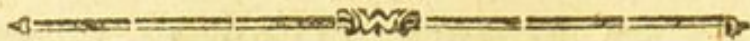
Viribus erigendis cortex peruvianus optime infervit, ad quem in scorbuto provecto fractis viribus magis, quam ad antiscorbutica confugiendum est.

Brassica muria condita merito, ut egregium alimentum contra scorbutum celebratur, ubi autem ab alimentis sumtis reconvalescentes ex vomitu cruento scorbutico flatibus, borborygmis, & anxietatibus vexantur, ad testudines, ranas & teniores carnes & jura ex iis parata confugere licet, a quibus scorbutici in diuturnis itineribus brevi vires & sanitatem recuperarunt.

Convalescentibus ex vomitu cruento animi quies, diæta tenuis, moderatus corporis motus, imprimis equitatio imperanda est.

Videndum etiam, ne regio ventriculi frigori objiciatur, quo admissio dolores cardialgici, spasmodici, quin vomitus ipse redire solent.

Caveant feminae a thoracibus, quibus infimæ costæ, & inde hepar, lien, atque ventriculus comprimuntur.

C A P U T X.
D E
C H O L E R A.

Quamquam frequentissime augusto mense choleram grassari asserat Boerhaavius, ea tamen aliis quoque temporibus, ac tum præcipue crebrior animadvertitur, cum calidis diebus frigidaë noctes succedunt.

Multo frequentius ab acriore atque copiosiore bile oritur, quam e refrigerantium abusu, ceu peponum vel cucumerum, aut ab esu brassicaë, carnisve fuillæ.

Robustissimos quosque, cum vix per aliquot horas cholera correpti essent, pulsu debilissimo, oculis caligantibus, ac fere exanimes reperi. Hinc recte Aurelianus
acu-

acutam dicit, & celerrimam passionem, quæ nunquam in alterum transeat diem

Quo magis excrementa a statu naturali recedentia ; ut : livida, nigra, aut loturæ carnis similia excernuntur, eo periculofior morbus.

Abdominis doloribus leniendis Winttingham venæ sectionem commendat, pernicioso fane tum consilio, cum pulsus exiguus, & inæqualis deprehenditur, cum frigidis sudoribus æger manat, aut animo linquitur.

In summum vitæ discrimen ii adducerentur, quibus ob oris amaritiam vel vomitum emetica propinarentur.

Cælius Aurelianus ait: si quis vomitum provocare vellet, idem ageret, quod ille, qui sanguinis fluxione intereuntem phlebotomia adjuvare, vel sudoribus dissolutum, diaphoreticis confirmare cuperet.

Plurimi initio morbi jusculum pulli tenue ad mentem Sydenhami largiter potandum jubent, ut acrimonia hoc modo eluatur ; ego centum & amplius ægros cholera affectos tractavi, in quibus vix elapsis aliquot ab accessu ægritudi-

nis

nis horis singultum, debilitatem summam, oculos caliginosos, & pulsum inveni, vix sub sensus cadentem. Itaque mox ad opium confugiendum fuit, jam a Serapione, & Heraclide Tarentino commendatum.

℞. Aq. Meliss. unc. iij.

Laudan. liquid. Sydenh. gutt. xxiv.

Syrup. kermes unc. β.

Sumat quarto aut sexto quovis minuto unciam dimidiam, prout necessitas postulat; non enim longis intervallis præbendum est hoc medicamentum, ne opii virtus inefficax reddatur.

Cum plurimi medicinam sæpius evomant, alii majori laudani dosi egeant, donec optatus sequatur exitus, consultum sane fuerit, plus opii præscribere, cum æger in loco a pharmacopolio longius dissito degit, ne ante pereat, quam necessaria opii dosis præsto sit.

Nunquam me hujus methodi pcenituit, etsi Cl. Joung asserat, frequentius nocere opium, nisi acre vomitu ante expulsus sit.

Inter

Inter vomitum ipsum, aut eo remittente, infusum melissæ, vel jus pulli tenuiculum ingeri potest.

Urgentibus doloribus cataplasmata ventri admoveri convenit; sed ubi debilitas cum vomitu urget, præferendi sunt sacculi herbis aromaticis: rore marino, mentha &c. repleti. Hi calido vino immerguntur, tum expressi regioni ventriculi adplicantur.

Cavendum, ne epithemata frigida, a Cælio Aureliano commendata adhibeantur. Quamquam idem mox subjungat: cum dolor aut intestinorum tormenta coegerint, frigidorum loco temperantia admoveamus.

Hisce non levantibus semivesicantia apponi possunt.

Morbo superato vires extracto corticis, vino rhenano aut austriaco &c. erigendæ sunt.

℞. Aq. Meliss. unc. v.

Extr. cort. peruv. unc. β.

Syr. flor. tunic. q. s. ad gratiam.

Ubi pondus circa ventriculi regionem sentitur, aut alvus, quod potissimum accidit, segnior est, drachmas

vj.

mas vj. aut xij. tincturæ rhei addere priori mixturæ oportebit.

Sollicite ab aeris injuriis , pedumque refrigeratione cavendum.

A Mortono cholerae species observata est, quæ accessu sæpe tertianæ, raro quartanæ, sæpius vero tritaëpheæ paroxysmum comitatur. Ejusmodi in febribus pulsus utplurimum contractus est, ac per intervalla remittens.

Multum in his periculi inest, cum mortem minentur; nec solventibus, aut purgantibus tractandæ, quam brevi cortice fugandæ sunt.

Univerſim febres intermittentes, quæ durante paroxysmo magnis doloribus atque anxietatibus stipatæ sunt, purgato corpore, brevi cortice peruviano extirpare oportet, ne perniciosæ evadant.

CAPUT XI.
DE
DYSENTERIA.

Dysenteria alvi profluvium est, cum acerbis intestinorum doloribus, molestoque tenesmo conjunctum, quo materies biliosa, mucosa, cruenta &c. ejicitur.

Sæpe dysenterici inter liquidas dejectiones excrementa dura, & figurata deponunt.

Nonnulli vehementes dolores sentiunt, alii mitius habentur: quandoque copiosa alvus, quandoque modica, sed frequentissime, excernitur.

Urina sæpe saturata est, nonnunquam aquæ instar limpida profluit.

Morbus ipse jam cum vehementia hominem adoritur, jam mitis principio per gradus perpetuo ingravescit.

O Dyssen-

Dysenteria vel sporadica est, vel epidemica; hæc plerumque periculi plus habet: frequentius autumnò, æstate vero frequentissime grassatur. In regionibus quoque calidis graviores crebrioresque dysenteriae occurrunt.

Diversa mali sedes est. Pringle in intestinis crassis eorum, qui hoc morbo mortui erant, pustulas, velut a variolis ortas, reperit: earum sedes in cellulosa erat, quæ villosæ subjicitur, ipsa hac illæsa.

Nonnunquam in intestinis tenuioribus, suppuratio, gangræna, & sphacelus deprehendebatur; contra vero Cel. Zimmermann (a) in dysenteria, quæ intra breve tempus mortem attulerat, intestina prorsus sana invenit.

Variæ quoque dysenteriae causæ existunt; velut alimenta prava & corrupta: aqua fœtens, & aer putridis exhalationibus inquinatus; unde post inundationes, aut in locis palustribus sæpe hic morbus grassatur.

Maxi-

(a) Von der Ruhr. p. 51.

Maximam quoque vim habent ad generandam dysenteriam turba hominum, intra angustius spatium coarctata, vel subitæ aeris vicissitudines, tum Matutina parum cautos nunc frigora mordent.

Quare in castris etiam sæpius hoc malo gregarii milites, quam eorundem præfecti corripuntur, qui melius nutriuntur, neque tam densi cubant, & contra aeris injurias melius muniti sunt.

Etsi dysenteria sporadica in indiis præcipue occurrant, ubi e nimio fructuum, veluti peponum aut prunorum esu nascuntur: etsi item hi fructus tum, cum corpus ante dispositum est, purgent, Bramini enim solis vegetabilibus viventes diarrhæa potissimum laborant: epidemicae tamen dysenteria huic causæ adscribi non possunt, cum sæpe iis annis grassentur, quibus fructuum inopia summa est, aliis vero, qui fructuum copiam suppeditant, vix observentur.

Dysenteria non semper a bile vitia-
ta nascitur, quamvis, ut Cl. Strack ob-

fervavit, illos frequentius invadat, quibus ea aut nimia, aut corrupta est.

Periculosior hic morbus strictioribus, quam laxis, viris, quam feminis est: periculosissimus tum, quum alia ægritudine detentum aggreditur, præcipiente enim Hippocrate (b) morbos supervenire morbis malum est, quod uno exhaustus pene homo, alteri ferendo impar sit. Lethalis, quæ atra bile, cancro, aut phthisi laborantes adoritur.

Mitior sub frigido aere, quam æstuante cælo esse solet dysenteria.

Quæ a dejectionibus sinceris inchoat, ea discriminis plurimum habet.

Non tantum periculi in vomitu est, cum principio morbi existit, quam cum in ejus progressu accedit.

Hippocrates quidem vomitu, qui diuturno alvi profluvio sponte advenit, solvi ait morbum, verum in hoc statu sæpe ab inflammatione nascitur emesis, signumque præbet instantis gangrænæ.

Cum omnia, quæ ori ingesta fuere, denuo rejiciuntur, vel cum matèria æruginoso-

(b) Libro de Morbis.

ginosa, aut porracea sincero vomitu egeritur, indicium id fuerit periculi in quovis stadio urgentis.

Quo major abdominis dolor, quove pejor excrementorum odor, eo morbus deterior.

Modicæ, sed sæpius repetitæ excretiones majore cum periculo conjunctæ sunt, quam eæ, quibus materiæ plus, at rarius per alvum excernitur.

Largius urinæ profluvium bonum omen præbet.

Hæmorrhagiæ in dysenteriis autumnalibus malum præsagium, cum sanguinem nimis solutum indicent.

Infauftæ prognosis est abdomen tumidum, ardor internus, rigentibus extremis corporis partibus: ingens ad præcordia anxietas: debilitas summa: defectiones animi: aphtæ; maculæ denique nigræ, corpus deturpantes.

Nonnunquam dysenteriam hydrops, tympanitis, & marasmus sequitur.

Diversa est dysenteriæ pro diversa ejus natura curatio.

Persæpe ex acri, ad intestina delato, originem ducit; raro admodum perfecte inflammatoria est; quandoque rheuma-

tica, biliosa, putrida, maligna, vel ex his mixta; ut: rheumatico-biliosa &c. occurrit. Nonnunquam sub initium inflammatorium, deinceps vero putridum prædominatur.

In curanda dysenteria ad ea, quæ præcesserunt, tum ad ægri vires, ipsamque epidemiæ naturam attendendum est probe. Neque tamen ex quibusdam epidemiis regulæ generales formandæ sunt, cum præcipiente Immortali Sydenhamo: qua methodo currente anno ægros liberaveris, eadem ipsa forsan jam anno vertente ex medio tolles.

Cl. Tralles diarrhæas observavit, quæ diutius relictæ facile in dysenteriam abiere. Eas ille exhibito rheo, & data sub vesperum theriaca Andromachi una cum demulcentibus, brevi sanavit.

Dysenteriæ ex ejusmodi diarrhæis enatæ dictis medicamentis tractandæ sunt. Plures hoc anno mitioris indolis dysenterias curavi, quæ dato rheo & demulcentibus brevi sanabantur.

Cum dysenteria inflammatoriæ est naturæ, plerumque frigus præcedit: dolor constans ac velut ardens percipitur,

tur, isque fixus est, & unam abdominis partem præ alia infestat.

Pulsui haud fidendum est; quod in ipsa intestinorum inflammatione sæpe parvus tangitur.

Hic venæ sectio, viribus accomodata tentanda; tum cataplasmata abdomini emollientia apponenda, ac ejusmodi elysmata ano injicienda sunt.

Non tamen omnibus dysentericis enemata profunt, cum in nonnullis morbus inde exasperetur.

Interne cremor hordei, emulsa, decoctum althææ, radicis salep, mixtura ex gummi arabico parce, sed sæpius ingerenda sunt, ne intestinis plus distentis dolor augeatur, aut vomitus sequatur.

Cavendum a purgantibus, præcipue vero ab emeticis, quamvis æger nihil appetat, & biliosa rejiciat; vomitu enim spontaneo, qui a dolore & diathesi inflammatoria nascitur, bilis sana, in ventriculo fluctuans expellitur. Quæ forte causa fuit, cur galli milites in italia Ludovico XIV. regnante fere omnes, quibus ipecacuanha exhibebatur, perierint, cum antea quam plurimi, in exercitu

gallico Sedani dysenteria laborantes curati essent, vomitu per ipecacuanham excitato.

Quam plurimos novit Cel. Frank (c) dysentericos letho traditos, cum ex nausea, vomiturationibus, oppressionem stomachi, quin ex oris amaritudine, & linguæ viscositate ad bilis turgescentiam concluderent incauti.

Interdum a vena secta dolor, calorque minuuntur, & abdomen mollitur. Quodsi tum ægri de appetitu prostrato, & nausea conquerantur; vel si fordida appareat lingua, lenia purgantia e tamarindis & manna locum habent. Absit rheum, quod ob vim suam adstringentem tormina, & morbum auget.

Occurrunt dysenteriae, in quibus, observante de Haen, & Vogel, purgantia haud conveniunt. Elapso anno multos dysenteria affectos in nosocomio absque evacuantibus feliciter curavimus.

Morbus enim a transpiratione suppressa ortus sæpe folis demulcentibus,
dia-

(c) Delect. opusc. med. Vol. I. p. 198.

diaphoreticis, vesicatoriis, paregoricis, demum clysmatibus tollitur.

In hac dysenteriae specie faba Pichurim, quam ante triginta annos a Carmelitis ex Lusitania redeuntibus accepi, sæpe levamen tulit.

In dysenteria biliosæ, aut putridæ naturæ cavendum, ne ob acerbum capitis dolorem, majorem ad attractum calorem vena secetur. Orgasmus enim putridi, & dissoluti sanguinis aliquando plethoram, & inflammatoriam diathesim simulat, ut exercitatiores etiam viri subinde fallantur.

Qui sanguinem in morbis negant putrescere, ii monente Hallero, in verbo ludunt, & id solum negare volunt, esse perfectam, dum vivimus, qualis in cadavere est, putredinem.

Ubi nausea, oppressio ad scrobiculum cordis, & lingua sordibus obducta animadvertitur, emeticum propinandum, interdumque repetendum est.

Vomitoria plus emolumenti habent initio morbi, quam cum longius progressus est.

Radix ipecacuanhæ, quæ tanquam specificum in hoc morbo deprædicatur, optime tartaro emetico jungitur, cum præcipiente Zimmermann & Murray ipecacuanha fordibus satis ejiciendis raro sufficiat. Solus tartarus emeticus quandoque violentius agit, aut alvi excretiones nimium auget.

Hume ipecacuanham ad gr. v. sexta quavis hora præbendam censet, testatur tamen vir clarissimus, paucos omnino ægros continuam perferre nauseam posse.

Neque adeo e re fuerit, confirman-
te Cl. Strack, (d) tartarum emeticum multa dilutum aqua, per intervalla exhibere, quam si subito deglutiatur, ita enim certius ac facilius vomunt, nec tanta nausea torquentur ægri.

Nil damnosius paregorico, quod post emeticum ad turbas inde natas, compescendas porrigitur; opio enim dato liberior per alvum necessaria excretio impeditur, febris augetur, sudor nocivus

(d) Tentam. med. de dyfent. p. 86.

vus excitatur, & corpus magis ad putredinem disponitur.

Si vomitorio dato, signa ffordium, in intestinis adhuc latitantium, apparent, ad purgantia ex manna, tamarindis, & fale amaro (quod Cl. Zimmermann ad unc. j—j β . exhibet) confugiendum est. Si vero hæc revomant ægri, & abdomen valde tensum sit, tincturam rhei præferre oportet.

Inter purgandum leve infusum florum chamomillæ haurire convenit.

Si dysenterici datis purgantibus materiam viridescentem ejeciant, atque inde leventur, ea continuasse juverit; si vero lingua purior sit: neque ægri nauseam, anxietatem, aut oppressionem ad scrobiculum cordis querantur: si denique excrementa copiosa, aquosa, non admodum fœtencia excernant: vel inter purgandum dolores augeantur, vires prosternantur, aut singultus, tremorve accedat, desistendum ab evacuantibus, & ad demulcentia, ut gummi arabicum, radicem althææ, & salep recurrendum est.

Non

Nonnulli althæam ejusdem cum radice falep virtutis esse putant, sed hæc illi præferenda videtur, cum magis ad gelatinæ naturam accedat, nec vires ventriculi adeo deprimat, ut althæa.

Ceteris demulcentibus in dysenteria facile falicaria præstat, vel in pulvere ad ʒ j. altera quavis aut tertia hora, vel in mixtura propinata. At eam multa aqua dilutam esse oportet, ne mixtura nimis glutinosa evadat.

℞. Pulv. falicar. dr. j β.

Aq. flor. rhæad. ℥ j.

Syrup. alth. unc. j.

Laudat de Haen, in nimio alvi fluxu, e laxitate orto, falicariam, sed ob virtutem adstringentem in cacochymia purulenta ejus usum damnat.

Cl. Bergius quoque eam adstringere docet, sed idem vir clarissimus folia recentia lubrica esse testatur. Neque ego in exsiccata styptici quidquam gustando detexi, aut in dysenteria noxium aliquem effectum, qui ex adstringentium usu facile consequitur, observavi. Quin ea in phthysicorum diarrhæa colliquativa vim habuit palliativam, neque ægri illa sumta

sumta majorem anxietatem, aut respirationem difficiliorem sentiebant.

Si datis etiam demulcentibus ægri nimium purgentur, vel doloribus excrucientur, tum absente inflammationis metu, neque ulla in primis viis hærente saburra lenia demulcentibus paregorica socianda sunt.

℞. Rad. falep. dr. j.

Coque per quartam horæ partem in aqua fontis q. s.

Colaturæ unc. xiv. adde

Laudan. liquid. gutt. xv.

Syrup. diacod. unc. β.

Sumat singulis horis, aut altera quavis hora unciam unam.

Quodsi vero ægri, dum paregoricis utuntur, angantur, aut abdomen increseat, desistendum ab iis, &, pro diversitate symptomatum, ut ex prioribus patet, ad clysmata ex infuso chamomillæ, vel purgantia, cum lenibus carminativis recurrere oportet.

In hoc dysenteriae stadio tinctura rhei præferenda est mannæ, cum intestina adeo laxata sint.

Ubi

Ubi in dysenteria putrida purgato sufficienter corpore & absente inflammationis metu nihil diluentibus, aut demulcentibus efficitur, corticem simarubæ, vel succum catechu propinare convenit, hic enim & alvi excretiones cohibet, & putredini resistit; rejiciendum vero est catechu adustum, sapore ingratum, in aqua penitus non solubile.

Alumen, quod putredini adversatur, & colliquationem humorum impedit, in dysenteria putrida non convenit, cum alvi fluxum moveat.

Interdum, mitigato jam morbo, tum alvi profluvium, tum abdominis dolores rursus augescunt. Quod cum fit, lenia purgantia commendantur, quæ locum habere possunt, si lingua sordescat, excrementa viridem colorem referant, aut ægri circa præcordia coangustentur. Si vero vires dejectæ sint, aut signa ante memorata non appareant, caute cum purgantibus agendum erit; nam hæc forte symptomata e frigore incaute admissio, aut intestinis mucositate nudatis exorta sunt: quemadmodum enim

ægri

ægri graviter læduntur, cum demulcentia & styptica, primis viis non satis expurgatis præbentur, ita dysenterici quoque pereunt, cum fractis nimium viribus, evacuantia propinantur, aut illa negliguntur, quæ alvi fluxum compescant; tum enim humores magna vi in debilitata intestina irruunt.

Pessima vulgo opinio inhæret, noxi-um id esse, si e dysenteria biliosa decumbentibus ægris, cum sitiunt, potulenta larga manu exhibeantur; veretur enim, ne alvi excretiones inde augeantur: cum ex adverso humorum acrimonia diluentibus corrigatur, & ad feliciorē egestionem disponatur.

Lac raro dysentericis convenit. No- cet in diathesi biliosa & putrida ob ca- seosas, & butyraceas, quas continet partes: nec in dysenteria maligna tuto propinatur, ne intestina, ac corpus ma- gis relaxentur. Denique in morbo in- flammatoriæ naturæ emulsa lacti longe præferenda videntur.

Cum sitis urget, corpusque evacua- tionibus adhuc eget, uncia β . cremoris tartari in vj . libris aquæ soluta & libe-
raliter

raliter hausta prodest. Si vero nulla evacuantia indicantur, tum demulcentibus quidpiam spiritus vitrioli addi potest, at cum vires concidere, venter magis tumidus, & intestina laxiora evafere, tum egregiam opem elixir vitrioli acidum Halleri rite dilutum præstat; simili remedio Pater meus in curandis morbis putridis multum ac felicissime versatus ante quinquaginta annos non sine maximo emolumento usus est.

Rejicienda tamen acida mineralia, cum dolor abdominis, iis sumtis, ingravescit.

Si in dysenteria biliosa aut putrida purgato, quantum opus erat, corpore pulsus mollis ac debilis tangatur: si vires prostratæ sint penitus: præcipue vero, si aphtæ accedant, quæ non semper a purgantibus, morbi principio intermissis, aut adstringentibus, aromaticisve datis nascuntur, decoctum ex cortice peruviano, & radice salep proficuum erit.

℞. Cort. peruv. select. dr. x.

Coque in aqua per horam
adde

Rad.

Rad. falep. dr. j.

Coque per quartam horæ partem.

Colaturæ unc. xiv. adde

Syrup. papav. errat. q. s. ad gratiam.

Sumat singulis horis, aut altera quavis unciam unam.

Cortici quoque peruviano non sine fructu cascarilla jungitur, quæ debili ventriculo, & laxitati ventris egregie subvenit.

In dysenteria, ubi gangrænæ metus oboritur, clysmata e cortice N. 7. paranda esse censuit nuper vita functus amicus meus Cl. Huck, cui plane assentior; illud tamen universim monendum arbitror, ut clysmata cumprimis ex cortice confecta parva dosi injiciantur, quo diutius ab ægris retineri possint.

Laudatur in dysenteria ad putridam vergente, si nullus inflammationis metus adsit, radix arnicæ ad dr. β altera, tertia, aut quarta quavis hora sumenda; sed quantum usu discere potui, in morbis putridis arnica longe cortice inferior est. Multi etiam ægri de ventris dolo-

P

ribus

ribus auctis post arnicam sumtam conqueruntur.

Commendatur quoque radix colombo a gr. x—xv. & ultra aliquoties per diem sumenda, cum alvum non obduret, & bilis putredinem, acrimoniamque corrigat, eamque Expertissimus de Mertens (e) cum fructu exhibuit. Ceterum, si ejus periculum gustando fiat, non omni prorsus adstringendi vi carere videbitur.

A Parisinis, aliisque vitrum ceratum antimonii laudatum fuit; verum Cl. Navier (f) illud inutile expertus est, & Baumé (g) adnotavit, persæpe vomitus ab eodem cieri. Multos vitro antimonii cerato e medio sublatos vidit Zaffius. Neque Angli tum probant, cum tormina vehementiora, cum caloris, & tensionis sensu in abdomine animadvertuntur. Ceterum hoc remedium eo fortius agit, quo subtilius contritum est,
adeo

(e) T. II. obs. p. 13.

(f) Dissert. sur plusieurs maladies populaires.

(g) p. 127.

adeo ut gr. j. talis pulveris plus præstet, quam gr. ij. obiter, & negligentius comminuta.

In dysenteria certe non prope a periculo abesse hoc remedium credendum est, quod, ut in actis anglicanis refertur, vomitum, & dejectiones eliciendo, hydropes quandoque sanavit.

In dysenteria putrida puritas lecti, & linteaminum imperanda, urina, fæces alvinæ hoc morbo affectorum, lecti, stramen, quibus hi ægri incubuerunt, præsto auferenda sunt, cum morbus hic tam facile contagio contrahatur, quamquam Carolus Pifo contrarium asserat.

Denique observata docuere, quod vapor aceti, pulvis pyrius accensus non profuerit ad malignitatem morborum putridorum corrigendam, & ad contagium prævertendum, nisi cautum fuerit, ne multi ægri in eodem loco decumbant, & aer sæpius renovetur. Ex observatis Sarcone & aliorum constat putridos morbos in plateis arctioribus & frequentiores, & graviores fuisse.

Cum febris tertiana vel simplex, vel duplicata ad dysenteriam accedit, vel cum certo tempore dolores abdominis exacerbantur, aut alvus crebrius excernitur, cortex peruvianus in substantia tentandus est. At, quibus alvus a cortice movetur, nec febris ob remedium cito nimis e corpore ejectum, minuitur, iis opium sed parce & considerate propinandum est. Theriaca vero Andromachi, electuarium. Diascordii, aut ejusmodi medicamenta calida & stimulantia minus conveniunt.

Dysenteria maligna ex subita & summa virium prostratione, pulsu debili, urina fere naturali, tremore artuum, somnolentia & apofitia cognoscitur.

Ingens hæc jactura virium, ut jam Boerhaavius observavit, non ab ejectæ materiæ copia, sed a vi quadam venenata, in spiritus ipsos agente repetenda est. (h)

Ejusmodi morbo nonnunquam ii laborant, qui ægris inserviunt, morbumque contagione nacti sunt. His, ubi
de

(h) Epist. ad Bassand. p. 33.

de oppreffione ad fcrobiculum cordis, fumma naufea, aut anxietate conquerruntur, emetica præbere licet, quamquam fimiles ægri non bilem, fed aquam remedio fuperpotam & mucum gaftericum quandoque evomant.

Semper tamen & virium, & vitæ anteactæ ratio habenda eft, vereor enim, cum fupralaudato Frank, ne in dyfenteriiis malignis ob nimias emeticorum laudes fæpiſſime peccetur, cum a ſolo inteſtinorum dolore, nervorumque ventriculi confenſu, & naufea, & vomitum ritio facile producantur.

Nocent purgantia, nec ſola demulcentia locum habent, fed ad adſtringentia, diaphoretica, & ſtimulantia confugiendum eſt. Hinc cortex ſimarubæ, ſuccus catechu N. 29. & 30. pulvis Doweri, camphora, moſchus, decoctum ex mentha, ſalep, aut ruta, denique electuarium Diaſcordii pro diverſitate ſymptomatum conveniunt; ut ex iis patet, quæ de febre putrida & maligna (i) animadverti.

P 3

De-

(i) De curandis febribus & inflammatis commentat.

Decoctum corticis simarubæ minus adstringit, quam pulvis in substantia datus, qui ad Θ j. tertia, vel quarta quavis hora propinatur. Nonnullis tamen a pulvere ventriculus gravatur. Forte ideo Barbeirac decoctum N. 31. antepōnit, cum saburræ suspicio in primis adhuc viis hærentis existit.

Diluentia in dysenteria maligna melius conducunt, cum tepida hauriuntur.

Magnæ utilitatis in dysenteria maligna sunt vesicantia, sæpe emplastrum ex dimidia parte meliloti, & vesicatorii cum successu abdomini applicatur.

Quandoque a vesicatoriis diutius suppurantibus nascuntur ulcera, remediis consolidantibus resistentia: prodest tunc, fila carpta solutioni aluminis crudi immergere, & ea exsiccata ulceribus applicare, quæ cum eventu quoque pulvere subtilissimo olibani insperguntur.

Fomenta, aut cataplasmata emollientia, quæ in nonnullis dysenteriae speciebus ventri admota profunt, in maligna non conveniunt, sed eorum loco linteis utendum est, quæ infuso aquoso-
vino.

vinoso ex ruta, scordio, & lavendula immersa fuerint. Curandum, ut lintea bene exprimantur, nec abdomini apposita frigefacta relinquantur.

Abstinendum quoque a clysmatibus emollientibus, aut evacuantibus; cum pulsus remisse, & inæqualiter micat, venterque inflatus est, infusum saturatum chamomillæ cum camphora ano injici potest.

Ubi a prædictis auxiliis dejectiones alvinæ non minuuntur, sed pulsus, & vires magis concidunt, ut nullus inflammationis accedentis metus supersit, enemata N. 32. ex decocto radicis tormentillæ, addito gummi arabico, & camphora tentare licuerit.

Anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo multi ad nosocomium Fratrum misericordiæ deferebantur dysenteria affecti, neglectique. In plerisque ob summam debilitatem nullus amplius evacuationibus locus erat: alii, primis viis purgatis, adeo copiosa excrementa dejiciebant, ut remediis laudatis nihil proficientibus mors instare

videretur. Multis horum sequens medicamen profuit.

℞. Conserv. rosar. rubr.

Syrup. myrtill. aa. dr. vj.

Pulv. rad. torment. dr. j.

— — ipecac. dr. β.

Opii pur. gr. iv.

Misce exactissime.

Sumat singulis, aut altera quavis hora drachmam unam.

Hoc ideo usus remedio sum, quod fore sperabam, ut ipecacuanha motum peristalticum minuat, & opium vomitum prohibeat.

Nondum enim eo tempore ipecacuanhæ cum opio connubium ex Geoffroy & Pringle mihi innotuerat.

Nonnulli singultu molestissimo corripiebantur, qui addito moscho illico levabantur. Verum, cum existimarem, ob imminutas alvi excretiones cessavisse singultum, a moscho abstinui. Sed brevi iterum rediit, qui exhibito rursus moscho evanuit.

In dysenteria, nullis remediis cedente, cum vitium in ultimo solum intestino inest, Hermannus van der Heyde
clys-

clysmata frigida cum aceto, ex vesica injecta, commendat: sed videndum, an non exulceratio in intestino recto adfit, cum inde dolor augeatur.

Quod dysentericos maxime symptoma vexat, tenesmus est, qui varia poscit auxilia.

Initio morbi sæpe minuitur cremore hordei, decocto althææ, aut feminis lini ano injecto; si progrediente malo mucus pellucidus, tremulus, gelatinæ similis deponitur, rheum in substantia prodest: cum vero unacum alvi fæcibus purulenta excernuntur, aut ab ulcere tenesmus proficiscitur, præter clysmata ex lacte & amylo, modica addita terebinthina, præter aquas item spadanus cum lacte, sequentes pilulæ egregie conducunt.

℞. Gumm. arab. unc. β.

— oliban.

Extr. agrimon. ʒa. dr. j.

Terebint. coct. vel

Balsam. de Mecha dr. β.

Fiant pilulæ gr. iij. consperge pulvere liquiritiæ.

Sumat tres, quater, aut quinquies per diem.

Ad diarrhæam purulentam dirio- rem compescendam torrefactas glandes quercus commendavit Rosenstein.

Si dolores valde urgent, paregorica poscuntur; sed clysmata ex opio parata circumspeditione egent. Vidi a xx. guttis laudani ob lumborum & inguinum dolores acerbos ante eruptionem catameniorum injectis, anxietatem summam & paralyfim levem inferiorum artuum successisse, licet fomenta & clysmata emollientia præmissa fuerint. In viro retano laborante a grano opii per clyisma applicato eosdem eventus animadverti.

Nonnunquam, superato jam morbo, a fæcibus duris tenesmus oritur, sanguisque striatus excernitur. Cavendum, ne, quum hæc accidunt, morbum rediisse quis putet, & adstringentia in usum vocet; sed uncia salis amari in libris iv. aquæ solvenda, & sæpius hujus solutionis cyathus hauriendus est, donec mollior alvus excernatur.

Ubi

Ubi post gravem dysenteriam pertinax admodum alvi obstipatio superest, coalitum, vel excrescentiam quamdam præcludentem, ut Kleinius monet, suspicari fas est.

Qui e dysenteria convaluerunt, quandoque ciborum appetentia privantur, flavescent vultu, ac viribus franguntur, his, si amarities oris, & oppressio ad scrobiculum cordis animadvertatur, emeticum; secus tinctura rhei aquosa convenit,

Vitandæ quoque dysenteriae morbo expeditis sunt aeris vicissitudines, nec fructus horæi, nisi caute admodum, concedendi, ne in malum idem recidant.

Anno 1762. multi, qui e dysenteria præmature cohibita tympanitici evaserant, ad Fratrum misericordiae nosodochium deportabantur. Hi clysmatibus ex infuso menthæ saturato, emplastro de cumino abdomini appposito, infuso item menthæ, ore hausto, & sequente mixtura satis facile curabantur.

℞. Aq. menth. unc. iv.

Tinct. aquos. rhei unc. j. — j ℞.

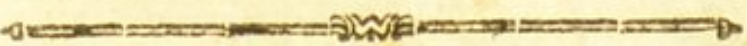
Elixir stomach. temp. dr. j.

Elæosach. menth. iij.

Sumat altera quavis hora unc. β.

In tympanitide vero, alia ex causa orta, non tam felicem eventum hæc methodus habuit; verum alia exhibenda fuerunt.

C A P U T XII.

DE

I C T E R O.

Icterus flavus primum, aut niger est isque majore plerumque cum periculo conjunctus: dein febrilis, vel apyretus: denique continuus, aut periodicus, qui sæpius recurrens nonnunquam in perennem mutatur.

Quandoque e spasmiss iræ, herniæ incarceratæ, colicæ pictonum, denique ab emeticorum, aut purgantium drasticonum vi inductis: sæpe crassiori e bile &c. sæpius e viscerum abdominalium obstructione oritur.

Interdum e dysenteria, præpostere ac perversè curata, extitisse morbum regium Berolinenses observarunt.

Nasce.

Nascitur item e fæcum duritie, ut in gravidis, vel e corticis abusu. Qui quandoque, dum per intestina fertur, in massas cogitur indissolubiles, nec motu peristaltico ejiciendas. (a)

Nonnunquam facile curatur, nonnunquam brevi tempore mortem adfert: interdum, ac niger cum primis, longiore intervallo, teste Junkero, ægros tenet. Novi ipse quempiam, ictero nigro laborantem, qui, neglectis omnibus remediis, per complures annos in urbe inambulans, morbosum corpus circumferebat.

Ut plurimum in tympanitidem, non raro quoque in ascitam abit, ac tum præcipue, cum albam eamque copiosam ægri urinam reddunt, neque respirandi difficultas, aut dextri hypochondrii tumor medicamentis levatur.

Nonnunquam febris lenta, quæ ictero se adjungit, consumuntur ægri.

Icte-

(a) Medical. Observ. and Inquiries by a Society of Physic. in London, Vol. IV. p. 123.

Icterus ad quartanam accedens, vel e capitis vulneribus ortus, mali est omnis; ille vero lethalis, qui ex hydrope, aut suppuratione hepatis nascitur.

Alvi fluxu morbus regius solvitur; at cum fæces spumant, fœtentque supra modum, & diversissimis coloribus tinctæ sunt, haud procul ab interitu ægri absunt.

Hæmorrhoides fluentes persæpe salutari sunt ictericis, sed id propediem viribusque adhuc firmis fiat; alioquin perniciosæ hæmorrhagiæ, iis præcipue, qui ictero nigro affecti sunt, haberi debent.

Cura pro diversitate causæ, & symptomatum differt.

In recens natis tinctura rhei, sapo venetus, & enemata profunt. N. 33.

In gravidis, quæ recte antea valebant, nonnunquam icterus ex spasmodicis, sæpius autem e duris, & copiosis, quæ intestinum colon occupant, facibus oritur debet. Ille antispasmodicis, hic clysmatibus & medicamentis, alvum leniter ducentibus impugnandus est. Ve-

rum

rum ubi proximis ante partum mensibus accedit, aut venæ sectione, aut partu ipso tollitur.

Ubi icterus, id quod perraro evenit, in febribus intermittentibus per periodos recurrit, rursumque apyrexiae tempore evanescit, cum is, tum febris ipsa cortice propulsatur.

Ira illis potissimum icterum inducit, in quibus, cum valent, copiosior bilis fecernitur.

His neque ob amaritiem oris emetica, nec ob spasmos opiata præbenda sunt, sed diluentia, subacida, & si alvus constipata sit, tamarindinata, cremor tartari, ac enemata, cum diæta tenui sanitatem adferunt.

Icterus ex hæmorrhoidibus, aut menstruis suppressis ortus, cum signa plethoræ apparent, id præcipue postulat, ut hirudines apponantur, vel vena incidatur, semicupia adplicentur, super calida sedeatur, ut decocta denique solventia ex gramine, taraxaco, tamarindis, & sale medio exhibeantur. N. 34. Cavendum ab aloë & medicamentis ex ea confectis.

Ubi

Ubi icterus e crassiori bile, vel ex obstructis visceribus ortus est, a rheo, tamarindis, vel salibus mediis curationem auspicari oportet.

Nimium meticulosi sunt, qui omnino salium usum damnant in iis, quibus nervi sunt mobiliiores. Ego præeunte Boerhaavio litteratis salia prospero sane eventu præbui, tum alias ob causas, tum ob hanc præcipue, quod iis sumtis rarius sequatur alvi obstructio, quam alia purgantia post se relinquere solent.

Corpore leniter purgato, ad solventia recurrendum est, additis iis, quæ alvum molliorem præstant.

Cum ægri habitu sunt strictiore; cum pulsus celerior, sitis major, ructusque nidore offendentes animadvertuntur, decoctum ex acetosa, taraxaco, radice graminis, cum salibus mediis, aut succus taraxaci recenter expressus, vel ejus extractum liquidum cum terra foliata tartari convenit.

Inter decocta solventia illud ex saponaria paratum cetera antecellit, quod ex foliis recentibus, multoque magis e

Q

radi-

radicibus paratum, ceu sapo spumas agit, maculasque pingues detergit.

Si lentus admodum humorum motus observetur, ægrique e pallido flavescent, pilulæ ex sapone veneto, extractis amaricantibus, gummi ammoniaco, felle taurino, rheo aut massa pilularum cochiarum profunt.

Non nimis magna pilularum dosis una vice paranda est, cum diutius asseruatæ ita quandoque exsiccentur, ut in corpore non solvantur, sed fere integræ per anum excernantur.

Diuturnus quandoque solventium usus in annosis viscerum obstructionibus requiritur. Nuper virum iisdem, & quidem gravissimis laborantem integræ sanitati restitui, dum per biennium vernali & æstivo tempore succo taraxaci expresso, hyeme pilulis ex gummiferulaceis, & extractis amaricantibus utebatur.

In tumoribus abdominis durissimis præter inunctiones sequens mixtura per longius tempus sumta nonnunquam mire profuit.

℞. Extract. tarax. liquid.

Terr. foliat. tart. aa. unc. β.

Extr. Conii maculat. Linn. gr. x

—xx.

Aq. fœnicul. unc. vj.

Syrup. de duab. unc. j.

Sumat omni tri-aut quadrihorio duo
cochlearia.

Inunctiones, & memorata solventia
absque extracto cicutæ voto non re-
sponderunt.

Ubi a solventibus diutius usurpatis
viscerum obstructions non emendantur,
sed æger debilior redditur, aut corpus
extenuatur, ab iis abstinendum est, &
præter diætam accomodatam ea solum-
modo locum habent, quæ alvum aper-
tam servant, secus præsto hydrops suc-
cedit.

In his ægris scirrhi viscerum abdo-
minalium latent, licet tactu, ut e. g.
in concava hepatis parte residentes, non
percipiantur. Veros enim scirrhos om-
nium remediorum efficaciam eludere ex-
istimo.

Legitur quidem apud Hallerum,
quod in virgine scirrhus lienis durissi-

mus puerperio solutus fuerit, quæ durities verosimilius ab intestino colo fæcibus induratis distento repetenda videtur.

In ictericis, qui hæmorrhoidibus antea laborarunt, ubi nulla plethora, nullus inflammationis metus, solventibus dictis quidquam extracti hellebori nigri cum fructu additur.

Cum in ictero fæces colore naturali dejiciuntur, amaricantia cum roborantibus utiliter adhibentur. Præ ceteris eminet tartarus chalybeatus, qui nequaquam, ut cetera martialia, alvum comprimit.

Quamvis, flavedine cutis evanescente, morbus quoque superatus videatur, cum tamen excrementa cinerei coloris ejiciuntur, aut scrobiculus cordis oppressus est, extractum taraxaci liquidum, aut si tempus favet, succi herbarum recenter expressi, diutius fumen- di sunt, qui oleo super infuso, diu in ampullis conservari possunt.

Sunt, quorum ventriculo præcipue jejuno succi infesti esse deprehenduntur; at si eosdem juri carniū, addito vitello ovi, immisceas, sine molestia quandoque

doque ferunt. Salubres quoque sunt aquæ minerales solventes, veluti Egranae & Carolinae; sed corpus ante purgare convenit, ne anxietatibus & flatibus nimium ægri conflictentur. Univerſim tamen aquæ ſoteriæ majus emolumentum præſtant, cum ad ipſos fontes hauriuntur; namque hujus rei cauſa & cælum mutandum eſt, & itinera ſuſcipienda: tum expediti, remotique a domeſticis curis ægri corpus quoque, dum aquas inter ambulandum bibunt, ſalubrius exercent.

Ubi ſub uſu aquarum mineralium appetitus deficit, corpusve languet, deſiſtere ab iis oportet. Boerhaavius author eſt, nocere aquas minerales in laxiore corporis habitu, atonia ventriculi & inteſtinorum.

Pertinaciſſimum icterum, pluribus medicamentis fruſtra oppugnatum diuturno fructuum æſtivorum recentium uſu levavi. Verum ubi ventriculus, & inteſtina admodum laxata, ſanguisque nimis ſolutus eſt, fructus horæi, uti Tiffot monet, haud in rem fuerint.

Commendantur a quibusdam in ictero emetica, sed caute in his ac providendum est.

Quamvis enim vomitiones & nauseæ percipiantur, eæ tamen persæpe morbi symptoma sunt, neque a saburra primas vias obsidente excitantur. Tum vero, cum nullus dolor, nullus inflammationis metus adest, neque obstructio insignis observatur, atque purgantia & solventia incassum adhibita fuere, tentari emeticum potest, ut compacta materies concussionibus solvatur, & ad faciliorem excretionem idonea efficiatur. Quandoque purgantibus & solventibus icterus quidem imminuitur, sed vires & pulsus ægrorum collabuntur. Hic solventibus, & evacuantibus supersedendum est, atque ad serum lactis vinosum, vel lenem extracti corticis dosim confugiendum.

Ubi viribus aliquantum confirmatis, alvus dura est, levem tincturæ aquosæ rhei, aut unam alteramve salis mirabilis Glauberi drachmam addere mixturæ cum extracto corticis oportet; dein rursus ad solventia transeundum, iisque tam
diu

diu utendum, donec vultui, urinæ, & excrementis constet naturalis color, & hypochondria omnino libera, reperiantur.

Neque externa in morbo regio auxilia negligenda sunt.

Quibus hypochondrium tumescit, tactumque paullo immitius, dolet, iis femicupia, cataplasmata, unctiões conducunt.

℞. Spec. emoll. ℥. j β.

Sapon. venet. unc. iv.

Conii macul. Linn. unc. ij.

Coque in cataplasma.

Clysmata quoque in ictero laudem merentur. Quodsi fæces argillæ similes dejiciantur, ægerque habitu sit frigidior, saponem aqua solutum injicere convenit, ut bilis vices suppleat. Quamquam hæc sapo haud vocari possit, cum alcali destituta sit; tamen experientia teste lenta solvit, intestina stimulat, & alvum promovet.

℞. Sapon. venet. unc. β.

Solv. in unc. x. aq. fontis.

Injice.

Cum alvus admodum depressa est, & excrementa velut glutine obvoluta apparent, enema ex terebinthina, ovi vitello subacta, & aqua diluta persæpe profuit.

Ceterum unctiones, althææ & calendulæ unguento factæ, non minus conducunt; si malum pertinacius resistat, commode unguenti neapolitani quidpiam admiscueris.

℞. Unguent. alth. unc. iij.

— — calend. unc. ij.

— — neapol. dr. j β.

Ova cruda a quibusdam in ictero commendata absque successu exhibita fuisse memini. Quin imo nonnullis ea exitio fuere, dum alia remedia negligebantur, quibus adhibitis fortasse recuperassent salutem ægri.

Cl. Greding belladonnæ ægris administravit. Dedit mane, & vesperi pilulam.

℞. Exer. belladonn. gr. xxiv.

Puly. folior. gr. xv.

℞. pilulæ ponderis semigrani.

Prima post quamlibet pilulam sumtam die insignis calor corporis, vehement.

mentior, crebriorque arteriarum, præfertim temporalium ictus, capitis temulentia & largus sudor subsequebantur, quæ omnia majore fæcum viridum, & urinæ excreta copia diminuebantur; demum rhabarbaro, & sale amaro morbus penitus sublatus est. (b)

Elapsis annis belladonnâ in pertinacibus viscerum abdominalium obstructionibus tentaveram; paucis profuit, at plures nullum inde levamen percipere.

Quare, nisi in reliquis medicamentis nihil opus sit, vix adhiberi potest; tum vero, & ab hoc desistendum erit, cum appetitus fugit, alvus solutior fluit, & corporis languor invalescit.

Nunc quædam de ictero periodica notanda occurrunt.

Hic quandoque constrictioni spasmodicæ in hysteriis originem debet, licet nuper negatum fuerit, icterum a spasmodis oriri posse. (c) Ipse anno 1752,

Q 5

ictero

(b) Advers. med. pract. Vol. II. P. II.
P. 319.

(c) An Essay on the Jaundice &c. by
William Corp. M. D.

ictero spasmodico leviori ex ira laboravi.

Eum adesse id argumento est: si nulla in hypochondriis durities notatur, si ægri antea flavescentem faciei colorem non exhibebant, si copiosam eamque pallidam urinam reddunt; denique si facillime irritantur, & ictero motus animi præcesserunt.

Externe enemata ex carminativis, frictiones abdominis, & unctiones, unguento nervino, carminativo, & balsamo embryonis factæ: interne valeriana, gummi-ferulacea, asa fœtida, amaricantia; & si nulla obstructionis signa appareant, lenia martialia adhibita medicinam huic morbo faciunt.

Nonnulli ægri, quos mars in substantia exhibitus male afficit, ejus extractum commode ferunt.

℞. Rad. valer. sylvest. dr. vj.

Gumm. ammon.

Extr. trifol. fibr.

— mart. aa. dr. ij.

Asæ fœt. dr. β.

F. pil. gr. iij.

Sumat ter per diem iv—vj.

Cum.

Cum alvus tardior est, rhei quidpiam adicere convenit.

Vix locus opiatis est, nisi cum paroxysmo ingruente, exempli gratia, post animi motum vehementiorem, ægri sibi abdomen validius constringi querantur.

Tamet si calculi vesicæ felleæ tum quoque, cum nullus icterus aderat, in cadaveribus quandoque reperti fuerint, existimetque vir summus Hallerus, morbum regium periodicum redeuntem a calculis progigni vix posse, eum tamen præsertim in feminis ab hac causa observavi. Hæ pondus quoddam, doloremque sentiunt obtusum in regione vesicæ felleæ, qui, etsi acutus non sit, tamen omnia constringit, versus ventriculum se extendit, & respirare libere ægras non finit, tum vomitus accedit, aut irritus vomendi, alvumque dejiciendi conatus. Nonnunquam similia symptomata ab amurca biliosa profecta cum Hoffmanno vidi; quandoque tamen, calculis inferne secedentibus prædicta symptomata absque ictero exstitisse mihi.

Forte

Forte hi calculi, animadvertente Hoffmanno, quandoque in flexibus intestini duodeni nascuntur.

Calculi fellei, uti Cl. Sabatier animadvertit, simillimi sunt bili exsiccatæ: ignem facile concipiunt, levesque sunt adeo, ut aquæ innatent.

Colicas sæpius redeuntēs gignunt; verum, quod mox memoratus vir tradit, ab iis in intestina delatis inflammationes ac choleras ortas esse, id nondum mihi observare licuit.

Cum plethorici sunt ægri, vena aperienda est, ne ingentibus illis nifibus vasa rumpantur; at ubi spasmi validiores, pulsus debilis, aut gelidus sudor observantur, sanguinem mittere haud oportet.

Emetica prope absunt a periculo, cum vasa hepatis dirumpi possint, dum sanguis abdominis in venam portarum maximo impetu fertur.

Consultius est decoctum hordei cum melle propinare, ut facilius vomant ægri.

Profuit in hoc malo decoctum ex taraxaco & radice althææ paratum, addito

dito pauco sale mirabili vel feignette, minori dosi, sed sæpius sumtum.

Cl. Bergius in volvulo, & calculo felleo oleum ricini non sine insigni fructu exhibuit. Dum frequentes vomitiones cum singultibus urgebant, & alia purgantia valida passim fallebant, cochlear unum altera quavis hora sumere cogebatur æger, antequam pharmacum aliquid effecerit. In gratiam eorum, quibus oleum displicuit, idem cum mucilagine gummi arabici vel vitello ovi in emulsionem redegit. Alii, tribus unciiis pro dosi datis, in feminis præsertim tenerioribus alvum motam esse observarunt; alii ad v—vj. uncias procedere coacti sunt.

Multis in colica pîctonum hoc oleum per mercatorem allatum exhibui, sed nihilo majoris efficaciae erat, quam oleum amygdalinum cum manna confociatum, quod crebrius, sed majore dosi, ac Tronchin præcipit, optimo effectu dedi.

Nuper tamen aliquoties in urbe oleum ricini ex feminibus hic Viennæ expressum in cardialgia N. 35. cum vo-
mitu

mitu & pertinaci alvi obstructione cum successu propinavi.

Itaque optandum esset, ut ricini cultura propagetur, quem in Hungaria vidit Cl. Friburgensis Professor Mederer, (d) cum remedium hoc, gustu non ingratum, ob pretium majus, quo hic venditur, paucis ex re, & usu esse possit.

Clysmata emollientia sæpius injicienda & cataplasmata ventri admovenda sunt. Semicupia vix ferunt inquieti ægri.

Omnibus remediis opium antecedit, tum quod summum dolorem mitiget, tum quod spasmos sopiat, forte ductum cysticum, aut communem constringentes.

Expedit, simul decoctum althææ, vel graminis saturatum sæpius haurire.

Extra paroxysmum succus taraxaci expressus, aut extractum ejus liquidum, cum terra foliata tartari longissimo tempore sumendum, interjecto aquæ Sedlitzensis

(d) Hungerbyhler Dissert. de oleo ricini.
Friburgi Brisgojæ 1780.

zensis aut Bilinensis usu, ut alvus indies mollior persistat.

Multis hunc in usum familiaris est aqua aerea, quæ arcani nomine ex Bohemia allata venditur, ipsa vero mera salis amari in aqua solutio est, cui exigua selenitæ portio admiscetur, ut lagena, in qua circiter 28. uncia aquæ insunt, salis unc. ij β. & dr. j. gyphi contineant. (e)

Sæpius calculo felleo laborantibus balnei sulphurei Baadensis usus profuit. Plurimum quoque opis attulit equitatio, aut itinera diuturniora instituta.

Et si cum Cl. Cullen sentiam, haud peculiarem in specifico a Whitt proposito, vim ad solvendos calculos felleos esse, nihil tamen obstat, quominus tentari possit. Constat duabus partibus ætheris vitrioli, & una olei stillatitii terebinthinæ. Dantur guttæ xij—xx. & ultra sacchari frustulo instillatæ. Hac mistura sumta feri lactis clarificati, vel aquæ hordei unc. vj. potantur. Hujus remediï usus in plures menses ducendus est;
&

(e) Hornstein Dissert. 1777.

& cum aliquanto calefaciat, eodem tempore ptisanæ refrigerantes, & demulcentes cum ejusdem generis diæta præcipiendæ sunt.

Qui calculis felleis laborant, nec vitam sedentariam agant; nec alvum obdurescere sinant; omniaque evitent, quæ bilem tenaciorem, & crassiores reddunt; nec moestitiæ locum præbeant, quæ generationi hujus calculi plurimum favet.

C A P U T XIII.

D E

HÆMORRHOIDIBUS.

In curandis hæmorrhoidibus parum ad summam rei facere videtur, utrum eæ ex systemate venæ portæ, an e vasis hypogastricis, an e venis, aut arteriis fluant.

Aliæ cæcæ sunt : fluentes aliæ.

Utræque viris sunt, & matura ætate hominibus, quam juvenibus familiares.

Experientia constat, teneros infantes quandoque hæmorrhoidibus laborasse.

Verum huc referri non debet sanguis, per anum dentitionis tempore fluens, uti aliquoties observavi; qui, ubi primum erupere dentes, sistitur. Nonnunquam tamen vel ob majorem

R

sanguis-

sanguinis profluentis copiam, vel ob summam debilitatem, decoctum corticis peruviani feliciter adhibui.

Nunquam hæmorrhoides animadverti, quæ rite singulis mensibus, catameniorum instar fluxissent, licet id accidisse certis practicorum observatis constet.

Causæ hæmorrhoidum sunt plethora, seu illa per totum corpus diffusa sit, sive circa hæc solum vasa consistat, orgasmus sanguinis, tum corporis exercitiis, tum potibus spirituosis inductus; dein sanguinis per venam portæ impeditus transitus; ut cum viscera abdominalia obstructa, aut humoribus spissioribus atrabilariis referta sunt; denique ea omnia, quæ vasa hæmorrhoidalia comprimunt; ut graviditas, fæces duræ aut consuetudo latrinis diutius insidendi, aut ea, quæ humores ad vasa hæmorrhoidalia magis derivant: ut equitatio, abusus aloes, vel piperis &c. item quæ sphincterem irritant, ceu calculi vesicæ, suppositoria, vermes, hirudines intempestive adplicitæ; &c.

Inter

Inter causas hæmorrhoidum recense-
ri etiam debet amarorum abusus, quo,
teste Spielmanno (a) intestina exsiccan-
tur, alvus obstruitur, & hæmorrhoides
excitantur.

Nostri ætate homines frequentius
Vindobonæ hæmorrhoidibus obnoxii
sunt, etsi moderatius vino utantur,
quam avi eorum. An ex abusu aroma-
tum, condiendis cibis adhibitorum, an
quod rarius corpora exerceant, rhedis-
que frequentius vehantur?

Hæmorrhoides certis temporibus
fluentes, salubriores plerumque vagis
sunt. Quibus eæ jam a tenera ætate,
præsertim copiosius fluunt, illi raro se-
nectutem attingunt, sed ex hydrope
ante, vel ictero intereunt.

Lienosis & melancholicis profunt
hæmorrhoides teste Galeno; sed atra-
bilariis debilioribus, aut jam cachecticis
sæpe exitio sunt, præcipue si majore
copia sanguis excernatur.

Noxiæ sunt eæ, quæ febres profligatas
subsequuntur, cum plerumque e

R 2 visce-

(a) Mat. med. p. 195.

visceribus obstructis ortum habeant. Lædunt hæmorrhoides tum illos, apud quos supprimuntur, tum eos etiam, quibus abundantius, quam par est, fluunt. E suppressis apoplexiæ, morbi inflammatorii, obstructions viscerum abdominalium, fistulæ & gangrænæ vasorum hæmorrhoidalium oriuntur: ast si prolixius manant, cachexiam & hydropem generant.

Si hæmorrhoides etiam illis, quibus alias rite defluunt, ita quandoque manare desinunt, ut nulla propterea functio corporis turbetur, nullis natura medicamentis laceßenda est; cum vero calor, cephalalgia, anxietas circa hypochondria, aut lumborum dolor nascitur, venæ sectio, lenia e tamarindis, crystallis tartari &c. confecta purgantia, & emulsiones nitratæ cum diæta tenui & quiete locum habent.

Cavendum a remediis aloeticis, aliisque, quæ hæmorrhoidibus aperiendis utiles jactantur, ne inflammatio, aut fistulæ succedant.

Ubi vero hypochondria inflata sunt, & corporis habitus flavescit, vitæque præ-

prægressa est sedentaria, decoctum e taraxaco, saponaria, tamarindis cum terra foliata tartari N. 34. præbere oportet.

Si anni tempestas favet, succus taraxaci expressus proficius est.

Etsi fructus horæi maturi ad attenuandum sanguinem crassiores in systemate venæ portarum multum valeant, illis tamen, quorum ventriculi & intestinorum compages minus firma est, non adeo profunt; quod uberius ingesti, flatus concitant, quibus intestina tenduntur, venæ comprimuntur, & molestiæ hæmorrhoidales augescunt. Similibus extracta liquida, ut graminis, taraxaci magis commoda sunt.

Cum hæmorrhoides tument, attrectatæque dolent, cataplasmatibus emollientibus utendum N. 36. Multis sequens lenimen attulit.

℞. Micæ panis albi unc. vj.

Pulpæ pomor. acido-dulc. unc. iij.

Coque cum aqua, donec cataplasmae ris speciem induant; adde

Acet. litharg. gutt. xv—xx.

Nec cataplasmata, neque infessiones nimis calidæ adplicandæ sunt.

Abstinendum in ejusmodi ægris ab adstringentibus. Novi virum, qui hæmorrhoidibus cæcis, maximum ab attractu dolorem cientibus, laborabat. Hic applicitis cataplasmatibus emollientibus, jam plurimum levatus, suadente quopiam acetum cataplasmati admiscuit. Verum illico tumentes sibi venas vehementer constringi sensit, & acerbis per aliquot dies doloribus conflictatus est.

Quidam hæmorrhoides tumentes, frigida lavandas præcipiunt. Quod quidem habere locum initio potest, sed ubi pars affecta, aut inflammata est, aut cum tangitur, valde dolet, malum augetur.

Clysmata fæcibus eliminandis accommodatissima sunt, sed tres, quatuorve uncias excedere haud debent, ne vasa comprimantur.

Cavendum, ne fælia enematibus adjiciantur, sed ad alvum eluendam, manna iis addita plurimum proficit.

Cum hæmorrhoides inflammatæ sunt graviterque dolent, conuli e pepone,
in

in suppositoria conformati, applicitique multum laudantur, sed eos, ubi tumor & inflammatio major urget, ob doloris acerbitem non ferunt ægri.

Si dictis adminiculis hæmorrhoidum tumor non emendetur, metusque sit secuturæ inflammationis; sanguis hiru-
dinibus, aut lanceola educendus est; quod postremum præcipue præferri debet, cum tumor sanguinem grumofum continet.

Ubi nihil adest, quod indicet, sanguinem educi oportere, unguentum linariæ cum quarta aut sexta parte unguenti nutriti adhibitum levat, cui, si urgeat dolor, granum opii admisceri potest.

Hæmorrhoidibus cæcis ac tumescen-
tibus curandis nihil esse æque opportu-
num asserit Ill. de Haen, atque oleum
chalybeatum eorum, qui chalybeis in-
strumentis conficiendis victum exercent.

Quandoque hæmorrhoides interne
descendunt, & a sphinctere ani constri-
guntur, unde gravia symptomata ex-
surgunt. Sed hæc infringuntur, cum
digito in anum inserto illæ reponuntur.

Si varices flaccidæ sunt, absque sensu doloris, vinum rubrum, cui flores balaustiorum incoquantur, vel alumen vino rubro solutum, externe proficue adhibetur.

Postquam nihil his omnibus profectum est, exstirpationem Cel. Schnucker utilissime instituit, & ligaturæ antepōnit, ex qua dolores gravissimos, constrictiones intestinorum, & spasmos mortiferos exortos fuisse, de Haen vidit. Ego tamen deligationis cum successu institutæ memini.

In multis hæmorrhoides, ut verbis Cel. Frank utar, non tam ob sanguinis, per abdominalem morbum, circulationem impeditam; quam a solius tunicæ intestinalis intimæ laxitate, & venarum ano vicinarum atonia speciali, a multis causis facile extricabili, intumescunt. Hinc sola sæpe saccorum ejusmodi tunicæque ano propendentis, & infiltratæ vel callosæ exstirpatio intestinalem hunc morbum, recte monente Ill. Theden (Neue Bemerkungen und Erfahrungen I. Th. S. 56. 59.) radicitus tollit.

Hæmor-

Hæmorrhoidum supra modum fluentium, indices sunt, fractæ vires, facies pallescens, pulsus debilis & inæqualis. Raro hic venæsectio conveniens fuerit, cum frequenter hydrops pectoris inde sequatur.

Hæmorrhagia ex vasis externis orta, quæ quidem rarius occurrit, bolo armeno, vino rubro soluto, & pannis linneis applicato, vel spongia, aceto imbuta; vel linteis carptis, aqua aluminosa madidis, facile sistitur.

Si profundius in recto hæreant vasa, sanguinem fundentia, alvo elota, injectiones ex decocto millefolii, vel etiam ex decocto radicis tormentillæ, vel bistortæ conveniunt.

Commendantur quoque clysteres, & femicupia frigida, sed hæc, cum ægri exhausti sunt & habitus corporis frigidus observatur, vix suaferim.

Laudant item nonnulli suppositoria, ex adstringentibus v. g. corticibus granatorum parata; sed hæc ab ægris, cum nimium irritent, vix feruntur, neque adjumento esse possunt, si mali fons profundius later.

Hæmorrhoidibus plus nimio fluentibus, interne decoctum millefolii (quod in colica hæmorrhoidali mirum quantum prodest) tentandum; si vero hæmorrhagia urgeat, ad decoctum corticis, vel nonnunquam ad alumen confugiendum erit.

Optimos autem effectus in hæmorrhoidibus nimium fluentibus, & hæmorrhagia uteri a vitriolo martis exhibitio observavi. Laudatur in hæmorrhagia uteri $\frac{1}{2}$ grani ipecacuanhæ ter, quaterve per horam data, ut spasmi minuantur, & hæmorrhagia sistatur. Commendaverat jam ante ipecacuanhæ in cohibendis hæmorrhagiis vim, egregius ceteroquin, sed in condendis aphorismis præcox Baglivius. Quibusdam eam salubriter adhibui, sed in plurimis, cum eventus non præsto votis respondisset, præcipue hæmorrhagiis cum periculo urgentibus, ad vitriolum martis confugi.

Opium haud congruit, quod humorum orgasmum, & alvi obstipationem auget, &, ubi viscera abdominalia infarcta sunt, obest. Tum solum locum habere videtur, cum tenesmus obfer-

observatur a stimulo in intestinis ortus, qui fluxum sanguinis ciet, excitumque sustentat.

In chronico hæmorrhoidum fluxu immoderatiore e laxatis visceribus diuturnum rhei usum, & lenia martialia parce præbenda Cl. Tralles commendat.

Ubi limatura ferri sumta alvus nimium præcluditur, præcordiorum anxietates, vel cardialgiæ nascuntur, Cel. Tralles saccharum cum cremore tartari marti addendum suadet.

Quibus vero hæmorrhoides rhabarbaro irritabantur, pilulas ex extracto millefolii cum limatura martis exhibui.

℞. Extr. millef. unc. j.

Limat. mart. non rubig. dr. ij.

℞. pil. gr. iij.

Sumat ter per diem iij—v.

In nimio hæmorrhoidum, inveteratoque fluxu, quem cachexia comitabatur, hydropis metum adferens, continuatum balnei Pyrwartensis usum admirabiles prorsus successus habuisse memini.

Cum vasa vesicæ cum hæmorrhoidalibus nonnunquam communicent, hæmorrhoidum loco miætus cruentus exoritur,

ritur ; cui, si ægri ceterum recte valeant, nihil obmovendum, stimulantia solum, aromatica, spirituosâ ac diuretica fugienda sunt. Ubi vero dolor & ardor pubis observabitur, & pulsus plenus, durusque tangitur, tum vena incidenda est, & emulsiones ac medicamenta leniter alvum moventia veluti ex tamarindis, & manna propinanda.

Ardor inter mingendum gummi arabico aqua diluto, mixtura oleosa N. 37. aut decocto salep N. 38. mitigatur.

Novi, adstringentibus imprudenter exhibitis, inflammationem, & suppurationem lethiferam successisse.

Huc referenda sequens curatio videtur. Monachus quispiam, ante complures annos sæpe hæmorrhoidum fluxu absque incommodo laborans, cum æstuante fyrio, iter institueret, vinumque largius biberet, repente mictu cruento afficiebatur ; qui & infessibus auctus, & variis pharmacis datis exasperatus est. Demum æger meam opem imploravit. Huic præcepi, ut fellæ pertusæ, quæ ligneo operculo concavo recta erat, ita insideret, ut vapor aquæ calidæ suppositus,

positus, per foramen tenue, in operculo ligneo apertum, anoque respondens, eo tantum perduceretur. Una iussi lintea, aquæ glaciali immersa, regioni pubis applicari; quo factò cum post biduum mictus sanguinis fileret, & vasa hæmorrhoidalia intumescerent, his lanceola apertis, integra sanitas rediit.

Cum hæmorrhoidum vi suppressa urina est, non modo diuretica omnia relinquenda; sed ne moderatus quidem nitri usus tutus esse videtur. Profunt quidem diluentia ac demulcentia, ut decoctum althææ interne sumtum, & balnea, semicupia, clysmata, aut fomenta emollientia exhibita, sed sæpe cum hæc expectationem omnem fallerent, hirudines, perinæo appositæ, levamento fuerunt.

Qui hæmorrhoidibus laborarunt, cavere debent a diætâ sicca, & alimentis aromaticis, multas fæces aut flatus generantibus, cum quandoque a solis diurnis flatulentis affectibus hæmorrhoides nascantur.

Cavendum etiam, ne transpiratio supprimatur, namque frigore incaute
ad-

admisso insultus hæmorrhoidales redire solent.

Vitanda deinde alvi obstipatio, ad quam prohibendam plurimum conferunt lenes Sedlizenfis aut Bilinenfis aquæ doses sæpius sumtæ: neque sequendi sunt illi, qui magnopere metuunt, ne ani fistulas falsa progignant.

Minus ad hunc finem conducit rheum, quo diutius sumto flatuum incommoda vix tollenda, & alvi obstructionem clarissimi mecum viri observarunt.

Monendi sunt, qui hæmorrhoidibus vexantur, ne anum charta bibula extergant, sed spongia utantur aqua frigidiuscula madida.

Maximum equitatio hæmorrhoidibus levamen adfert; sed cum hæ dolent, ferre illam ægri nequent: aut certe metuendum, ne inflammatio oriatur.

Qui hæmorrhoidibus fluentibus quondam obnoxii, postea iisdem liberati fuere, modicis egent venæ sectionibus, lenibusque purgantibus, ne alia mala succedant.

CAPUT XIV.
DE
ARTHRITIDE.

Inter arthritidem & podagram, ut Ill. van Swieten docet, hoc interest, quod hæc, etsi, cum inveteravit, plures simul, aliosque ex aliis articulos occupet, principio tamen pedes solum petat; quod nil tale opinantibus ingruat, nec diuturni esse primi ejus impetus soleant. Arthritis vero feбри continua inchoat, torquetque diutius; at plerumque non redit, complures enim, qui gravius hoc morbo laboravere, per omnem deinceps vitam immunes ab eo fuerunt.

Dividitur in febrilem, & non febrilem: recentem, & confirmatam: veram & spuriam.

In

In vera dolorem sequitur tumor : in spuria tumor, dolorque una accedunt.

Arthritis acuta sæpe in chronicam abit.

Haud juvat disceptare, in ligamentisne & articulorum capsulis, ut Boerhaavio & Meadio visum : an, ut Hallerus censet, in ipsa cute, vel in nervis cuti subjectis arthritidis sedes figenda sit.

Multum arthritis cum rheumatismo convenit, iisdemque pene fontibus utraque derivatur ; veluti e dysenteriis, transpiratione, aut sanguineis fluxibus suppressis, scabie retroacta, abusu spirituosorum, fonticulis, & ulceribus chronicis coalitis, venenis saturnalibus, vaporibus mercurii aut arsenici.

Eodem fere modo uterque morbus solvitur, ut sudoribus, urina mucosa, fluxu alvi, furunculis, pustulis, ulceribus, aliisque exanthematibus.

Hæmorrhoides fluentes licet morbum non tollant, eum tamen leniunt.

Forte ab arthritide rheumatismus hoc maxime differt, quod hic nec hæreditarius sit, nec contagione contrahatur,

tur, neque omnem membri, vel articuli mobilitatem tollat.

Arthritis conjuncta cum febre, quæ aere humido, frigido frequentius occurrit, eandem, quam rheumatismus, medicinam poscit. (a)

Cavendum, ne febris ob solos lancinantes artuum v. g. crurum dolores pro arthritica, vel rheumatica habeatur, cum hi dolores sæpe saburræ in abdomine hærenti originem debeant, quod nexum nervorum abdominalium consideranti facile patet. Hæ febres institutis largioribus venæ sectionibus, datis diaphoreticis, & neglectis evacuantibus longæ aut periculosæ evadunt.

Urina turbida cum sedimento mucoso, aut fursuraceo arthritidem febrilem levat. Verum ubi ægri nimiam pallidi & aquosi lotii copiam cum virium detrimento mittunt, decocto corticis confirmandi sunt; atque ubi hoc nihil proficitur,

(a) Commentat. mea de curandis febribus & inflammationibus C. XXIV. p. 415.

ficitur, ad camphoram, & vesicantia confugiendum est.

In eo, quem de febribus vulgaveram, tractatu nimiam videri dixeram nitri dosin a Broklesby præscriptam. Id postea experimento Cl. Nicolai comprobatum fuit, qui, cum drachmam nitri dimidiam singulis horis aliquoties sumplisset, frigus quoddam veluti glaciale in ventriculo sensit, continuatque nitri usu appetitum imminui, & ventriculum debilitari expertus est. (b)

In arthritide non febrili potissimum magnesia nitri, aut sale amaro purgandum est corpus, dein in morbi causam investigandum. Ubi a scabie retroacta malum oritur, flores sulphuris, spiritus fuliginis, decoctum sarsaparillæ vel antimonialia pro diversitate symptomatum, & subjecti locum habent. In arthritide, quæ ex atra bile enata est, efficacissimi sunt succi expressi herbarum N. 39. ex taraxaco, acetosa, beccabunga. Si acidum in corpore prædominetur, acetosæ loco nasturtium aquaticum admiscere

(b) Recept und Kurarten. p. 582.

miscere oportet. Incipiendum a minori dosi e. g. ab unciis tribus, tum ad quatuor & quinque nycthemero progrediendum, si id ventriculus patitur.

Addito aurantiorum succo major expressis succis gratia conciliatur, & eos facilius ventriculus fert. At hos, sero lactis dilutos, propinari nolim, quod vires ventriculi hac admixtione potissimum deprimantur.

Inutiles videntur conservæ, quæ tertia, aut quarta quavis hora ad drachmam unam aut alteram præbentur, cum æger vix tres, quatuorve succi drachmas intra diem ingerat.

Dum arthritis ab acido nata est, sapo venetus largiore copia cum amaricantibus exhibendus est; sanguineis tamen nocet sapo.

Sapo hispanicus parum a veneto differre videtur: sufficit in usum medicum saponem ex bono oleo paratum adhibere; rejiciendus vero ex sebo rancido vetusto confectus, qui odore & sapore ingrato facile dignoscitur.

Si sapo loco alcali ex borace paratur, una hujus pars, duas olei pressi

in saponem pulcherrimum, aqua facile solubilem, teste Spielmann, vertit, quin borax decomponatur. (c)

Vir 30 & aliquot annos natus summis doloribus lumbaribus & ischiaticis corripiebatur. Nihil externa remedia, nihil demulcentia, aut paregorica ipsa profuerunt; demum recordabar ægrum longissimo tempore spiritu vitrioli diluto usum fuisse, hinc sequentem mixturam tentavi.

℞. Olei amygd. unc. j β.

Syrup. alth. unc. ij.

Vitell. ovor. q. s.

diu simul tritis & subactis adde

Aq. comm. unc. x.

Sal. tartar. dr. β.

Hoc medicamento binis vicibus assumpto, dolores immanes tollebantur.

Ubi ex transpiratione suppressa arthritidis absque pulsu pleno & forti existit, tum, si levius malum est, mixtura Hoffmanniana, pulvis Doweri, N. 40. & infusum florum sambuci: si gravius, campho-

(c) Bergius M. M. T. I. p. 15.

phora, vesicantia, decocta sudorifera locum habent.

Oritur & arthritis a chlorosi, & menstribus suppressis, quæ frictionibus, saponaceis, amaricantibus, myrrha, quandoque aloeticis, & balneis sulphureis curanda est.

Nonnullis pulchre profunt aquæ minerales, quæ ferrum, & sal amarum continent.

In arthritide non febrili infusum chamædryos juvit; vidi tamen aliquos, quorum ventriculus inde male afficiebatur.

Egregium hujus morbi remedium aconiti extractum expertus sum. Incipitur a dimidio grano: at si necessitas urget, ad tria, quatuorve ascenditur, quæ tertia, vel quarta quavis hora exhibentur. Si pulsus præterea debilis, & pallidior urina observetur, feliciter aconito camphora jungitur.

In arthritide diuturniore egregiæ efficaciam sunt flores sulphuris cum antimonio, post quos decoctum bardanæ largiter hauritur.

℞. Flor. sulph. dr. vj.

Antim. crud. dr. ij.

S 3

Sacch.

Sacch. unc. j.

F. pulvis.

Sumat bis ter per diem drachmam dimidiam.

Delicioribus parari inde rotulæ possunt.

℞. Flor. sulph. dr. vj.

Antim. dr. ij.

Sacch. candidiss. unc. j β.

F. pulvis subtilissimus. Formentur cum syrupo kermes rotulæ drachmæ dimidiæ.

Sumat ter aut quater per diem drachmam unam.

Præferuntur flores sulphuri crudo, cum hoc quandoque tenesmus, & tormina excitet, si ei aliæ mineræ admixtæ sint.

Aegris pallido habitu, & inprimis frigido, quos arthritidis iterato corripuit, sæpius hæ pilulæ profuere.

℞. Flor. sulph. unc. j.

Resin. Guajac. unc. β.

Antim. crud. dr. j β.

F. pilulæ gr. iij.

Sumat ter per diem 4—6.

Nullum

Nullum in arthritide chronica decocto sarfaparillæ, & antimonii præstantius remedium animadverti.

℞. Sarfaparill. unc. iv.

Antim. in petia ligat. dr. vj.

Coque in ℥. xj. aquæ, ad dimidii consumptionem.

Adde

Liquirit. unc. j.

Sem. anis. dr. ij.

infunde per octavam horæ partem.

Colatura exhibeatur.

Dosis ingredientium & decocti bibendi pro diversitate ægrorum, & morbi pertinacia variat.

Quidam exiguam his remediis efficaciam tribuent propterea, quod antimonium, sulphure adhucdum addito iners evadat. Sed an non ex hac commixtione tertium quoddam corpus, agendi, & efficiendi vi præditum, exsurgere potest?

Boerhaavius nullum ab antimonii decocto fructum expectat, cum illud humoribus nostris non solvatur; sed equos antimonii usu pinguescere novimus.

Præterea tam a pulveribus, quam decocto cum antimonio secundissimos

successus in nosocomio vidimus. Ut reliqua taceam virum tractandum habui, qui arsenico sumto dirissimis doloribus arthriticis, & febre lenta vexabatur, cui in manuum æque ac pedum digitis tophi nascebantur, capillique omnes fluebant. Eum ego lacticiis, pulveribus ex sulphure & antimonio, & decocto sarsaparillæ per annum continuato, interposito balneorum dulcium usu, integræ valetudini recens restitui.

Sub internum antimonii usum ab acidis abstinendum est, ne parte regulina in ventriculo soluta, vomitus & tormina nascantur.

Monendi sunt ægri, ut remediis sudoriferis sumtis corpus probe contra injurias aeris muniant, ne ab humoribus sub cute stagnantibus oedema vel alia mala subsequantur.

Mercurialia præcipiente Monroo, minus idonea sunt arthritidi, nisi hæc a malo Celtico originem trahat, de quo infra.

Videndum, ne ob unam hanc causam, quod noctu dolores ingravescent
(namque

(namque & arthriticis accidere hoc per-
sæpe solet) pro venereo malum habea-
tur. Sex abhinc annis ætate provec-
tiore femina, quæ nunquam venereo
symptomate affecta erat, gravissimis
doloribus arthriticis, noctu ingravescen-
tibus conflictabatur. Qui accersaba-
tur, medicus mercurium primum dul-
cem, tum sublimatum exhibuit; unde
dolores artuum intolerabiles, feбри-
cula lenta & foeda pedum ac nasi ul-
cera consequebantur. Post hæc voca-
tus ego flores sulphuris, & decoctum
sarsaparillæ cum lacte suasi, queis sum-
tis medicaminibus symptomata decre-
cebant; verum cum tardius curatio pro-
cederet antimonium addidi: ex quo bre-
vi ægra penitus convaluit.

Narcotica pertinaciorem arthritidem
reddunt.

In arthritide febrili, quamvis venæ
sectio præmittatur, opiata nocent. Rau-
linus post primas statim phlebotomias
vespere narcotica in rheumatismo suasi,
sed hæc curandi methodus, ut Ill. van
Swieten observat, haud e sententia ces-

fit. (d) In valde sensibilibus, ubi metuendum, ne ob vehementiam doloris convellantur, opium, si febris absit, tentari potest.

A nonnullis oleum terebinthinæ in arthritide commendatur.

℞. Olei terebinth. dr. ij.

Mellis unc. j.

Sumat mane, & vespere, quantum duo cochlearia coffee capiunt.

Profuit hoc quidem, testante (e) Herz, in affectionibus coxæ sine febre, at non in reliquis arthriticis doloribus. Neque sensum doloris in affecta parte inde ortum, nec vim remedii diaphoreticam vir supramemoratus observavit.

Superata arthritide, cum magna ægros debilitas afficit, aut sudoribus corpus diffluit, decoctum corticis peruviani frictionesque conveniunt.

Varia in arthritide commendantur externa adjumenta. Sic in pertinacissimis lumborum doloribus septem vel octo cucurbitæ, non scarificatæ, loco affecto,

(d) T. V. p. 663.

(e) Briefe an Aerzte. II. Sammlung.

affecto, vel circa eum applicitæ sæpius profuere.

Contra dolorem ischiaticum jam olim repetitum vesicatoriorum usum ad partem dolentem commendaveram, (f) nunc id accuratius Cotunnus dilucidavit.

Quidam frigida applicari volunt, sed cavere ab his tyrones jubet Piquerus, (g) quod ea malum ad alias persæpe partes transferant, & convulsionem non raro efficiant, celeriter necantem.

Ceterum ægros, alioquin recte valentes, absente febre, cum dolore ischiatico premerentur, qui diaphoreticis exhibitis, & calidis applicatis pertinaciter resistebat, frigidissimis fomentis levatos sæpius vidi.

Si acerbiores inde dolores accessere, relictis frigidis ad fomenta tepida denuo redii.

A cataplasmate ex sapone, arnica, & cicuta egregios effectus in arthritide, rheu-

(f) *Εντομα* noxia, & utilia. Friburgi
Brisgojæ 1751.

(g) T. I. p. 105.

rheumatismo, imo in pleuritide animadvertimus, quæ tempore humido, frigido occurrebat. N. 41.

Laudatur quoque moxa, qua olim Augustæ Vindelicorum secundo eventu usi sunt. Ea lanugo est artemisiæ, quæ ficta in conos incenditur, ut leniter deflagret; nec magnum dolorem testante Purmanno & van Swieten affert. Cutis antea mundanda, pilique radendi sunt.

Nocet tamen, ubi pars rubet, & inflammata est, in doloribus vero profundis ad dissipandos humores frigidos & serosos valere poterit; quamquam cum Olao Borrichio existimem, inustionem artemisia factam haud majore, quam ipsa vesicantia, vi ad medendum malo pollere.

Arthritide fugata, partibus debilioribus, præcipue oedematosis, corroborandis vinacea sub forma balnei sicci vel cataplasmatibus commendantur; sed ea ex uvis dulcibus, non vero acribus expressa esse oportet.

Ut reditus morbi prohibeatur, in iis præcipue, qui aeris vicissitudinibus expositi sunt, diuturnus balnei sulphurei,

rei, veluti Baadensis, usus necessarius est.

Balneum, quod Frauenbaad vocant efficacissimum est, & plus sulphuris, quam reliqua testante Braun (h) continet.

Juvant quoque balnea hæc sulphurea in paralyfi post arthritidem remanente.

Similibus quandoque profuit electrisatio, præcipue ubi sudor validus, calor insolitus, & commotio in parte affecta cum levamine totius corporis brevi subsequebatur.

Mirabar persæpe, pauperes quosdam, qui sustinendis in balneo paralyticis victum exercent, non raro ducentis per annum lavacris sine noxa uti.

Qui arthriticis, & rheumaticis affectibus obnoxii sunt, ingruente autumno, corpus densioribus vestibus munire debent; tunc enim animadvertente Celso (i) fere meridianis temporibus calor est; nocturnis atque matutinis, simulque vespertinis frigus. Præcepit id jam Hippo-

(h) Transact. philos. 1670.

(i) L. II. C. I.

Hippocrates, licet in calida græcia degeret.

Plures rarius arthritide vexabantur, ubi subuculam laneam nudo corpori applicatam gestabant.

Quibusdam balnea frigida morbum prævertendo profuerunt, nonnullos tamen inde pejus affectos vidi, & novissimis observatis constat, quod licet incolæ septentrionalis Americæ infantes sæpius frigida aquæ immergant; multi tamen adultorum ex morbis inflammatoriis pereunt per vicissitudines aeris contractis. (k)

CAPUT

(k) Histoire des Découvertes faites par divers savans Voyageurs &c.

C A P U T X V .

D E

P O D A G R A .

Multi, velut Cullen (a) podagram a largiore acidorum, & acefcentium usu repetunt; cui ſententiæ van Swieten non omnino adſtipulatur, quamvis det, eam a vinis acidis nonnunquam oriri poſſe.

Ill. Linneus ruſticos in Suecia a podagra immunes vivere exiſtimat, quod vino non utuntur, ſed cereviſiam hauriunt. At ruſtici noſtri, & plebæi toties vino acido abutentes podagra vix corripiuntur. Teſtatur quoque vir ſupralaudatus, nullas podagricis moleſtias a frugibus cujuſcunque generis creatas fuiſſe,

(a) p. 211.

fuisse, quamquam eæ in acidum abeant.

Verosimilius est, morbum hunc a victu plenissimo, neglectis corporis exercitationibus, nimio veneris usu, & immoderata mentis intensione nasci. Certe fatuos raro podagra vexat.

Quod tamen ad superiores mali causas adtinet, fateor, nosse me fratres duos, podagrigo patre genitos, quorum alter, etsi sobrie viveret, pessime hoc morbo cruciabatur: alter omnibus aeris injuriis expositus, veneri, & bacho ultra modum indulgens, nunquam podagra laboravit.

Morbus non caret suspitione contagionis; id quod canes cum podagricis dormientes, vel pedes eorum lambentes confirmant.

Raro feminæ hac ægritudine corripiuntur; rarius e viris macilenti.

Juvenes longe facilius, quam senes, curantur, sed vix grandævi fiunt.

Si dolores constantes sint, longiorem id senibus ætatem præfagit.

Qui multum vel sudant, vel mingunt, raro podagra torquentur.

Sudor

Sudor morbum levat ; is tamen, qui sæviente dolore anxius exprimitur, teste Kleinio non juvat.

Nullam Nieuhoff fidem meretur, qui, postquam Japoniam aliquoties adiisset, affirmare non dubitat, eam gentem ob frequentiore Theæ usum nullo arthritico morbo affligi, cum Kaempferus adeo methodum describat, qua usi Japonenses, arthriticas & podagricas partes corporis moxa inurant.

Arthritici tandem hydropici aut apoplectici intereunt.

Temperent sibi a venere senes podagrici ; novit enim Cl. Ludwig quosdam, qui, cum arthritici matrimonium inivissent, immoderato veneris usu graviores morbos, brevique lethales insultus experti sint.

Cum nulla sit podagræ hucusque reperta medicina, pauca admodum ejus tractandæ præcepta occurrunt.

Sanguis rarissime mittendus est ; quamvis inflatæ sint venæ, pulsusque plenior tangatur.

In sanguineis tamen, quibus vires constabant, dolorem hirudinibus loco poda-

T

grico

grico admotis, illico profligatum fuisse memini.

Ubi lautior vita præcessit, & lingua fordida, majorque calor deprehenditur, mixtura e salibus mediis, & roob sambuci aliquoties purgare corpus oportet; quamquam Sydenhamus & leniorum catharticonum usum damnet.

Sudorifera sub initium morbi cum primis nocent sanguineis, a fortiore sudore arthritici dolores non raro intolerabiles fiunt, & sudoriferis extra paroxysmum datis quandoque invita natura validissimi paroxysmi excitantur.

Opiata haud conveniunt, nisi tam faciles irritatu sint ægri, ut convulsio metuatur, vel ubi violentia paroxysmorum remisit, & morbus identidem recrudescens noctes præ dolore insomnes reddit, præsertim ubi ægri ætate proVecti, & podagra sæpius afflicti fuerunt. Optime panno laneo pars affecta tegitur. A topicis repellentibus & anodynis applicitis metastases lethales: ab acribus inunctis rigor, immobilitas, aut inflammatio partium: ab emollientibus nimia relaxatio producitur. Itaque tumor

mor diutius durat, & morbus eo celerius revertitur.

Immersis in frigidam pedibus primum arthritidis teste Heistero (b) accessit: dein gravissima mala, morsque ipsa consecuta sunt.

Finitis paroxysmis, cum tumor articulorum remanet, frictiones aptæ fuerint.

Nodi & tophi nondum inveterati cedunt quandoque lixivio alcalino, ita temperato, ne partem rodant.

Laudatur in podagra quassia; sed multiplici experientia doctus sum, tantundem in morbis præstare gentianam, quantum quassiam, exoticum illud, & majoris pretii remedium.

Interdum allium profuisse fertur, sed id cum Cl. Spielmann inefficax reperi.

Nec diuturnus decantatæ olim piræ pravæ usus podagricis profuit. Immortalis Boerhaavius (c) de hoc reme-

T 2

dio

(b) De aquæ laudibus nimium suspectis. Helmstadii 1745.

(c) Epist. ad Bassandum Francisci I. Archiatrum, p. 166.

dio ita scribit : Pareira prava parum efficit, multum laudatur. Cur ? Rara est : commendatur a medicis nugacibus, qui arte vacui semper quærunt quid, quo dato ultimum fecisse, nihilque omisisse videntur.

Multum quoque celebratus est pulvis Ducis Portlandiæ, qui partibus æqualibus radicis aristolochiæ, gentianæ, summitatum chamædryos, & chamæpytios constabat. Dosis erat drachma una, matutino tempore summanda. Aristolochiæ longæ radix podagram quidem lenit, sed vitam plerisque utentium minuit, ut Boerhaavius observat. (d) Cælius Aurelianus podagricos, amaribus abufos, apoplexia extinctos vidit, & Cl. Cullen e centum, qui pulvere ducis Portlandiæ usi fuerunt, intra unum alterumve annum nonaginta ac inprimis apoplecticos obiisse testatur.

Cum multi existiment, eandem podagræ, & calculi materiem esse, cum alter alteri morbus sæpius aut jungatur, aut succedat, aquam calcis commendaverunt.

(d) Epist. ad Bassand. p. 71.

runt. Sed factō periculo res præter spem evenit.

Paucos ante annos resina guajaci, in taffia soluta, tanquam specificum quoddam deprædicabatur. Præbetur inde singulis diebus mane cochlear unum, jejuno ventriculo, tum bibitur jusculum lactis. Verum præterquam quod junioribus & sanguineis spirituosā non conveniant, nonnullis gravissima etiam mala e prædicti pharmaci usu creata sunt.

Fortassis vita frugalis, ut recte Cl. Grunnerus animadvertit, & corporis motus, ab Emerigon, qui prædictum remedium publici juris fecit, commendatus plus profuere, quam laudatum jam a sæculis guajacum.

Taffiæ spiritus vini rectificatus potest substitui.

Complures tractavi podagricos, nodis affectos, qui cum remediis usi essent mox referendis, per plures annos interdum, aut nullo omnino paroxysmo, aut lenibus certe, innoxiiisque insultibus corripiebantur,

Calidioris temperiei ægris vernali & autumnali tempore per duas tres septimanas indies unciam unam, aut alteram roob sambuci exhibui, altero tempore exceptis æstivis mensibus quotidie gr. xv—xxv. florum sulphuris porrexi; podagricis frigidioribus pulveres ex sulphure, & antimonio propinavi, illis vero, qui tumidulo & pastaceo corporis habitu præditi erant, pilulas ex resina guajaci, floribus sulphuris, & antimonio suasi, præterea strigili instituendas frictiones commendavi.

Damnat quidem Cl. Warner flores sulphuris in arthritide, quod primas vias relaxent, sed nunquam inde malum effectum expertus sum.

Nec timendum est ab antimonio exhibito, ut Tronchin voluit, colicampictonum succedere, contrarium enim cum expertissimo Strack observavi.

Materies podagrica, cum regressa est, periculi plena generat symptomata. Si ventriculum petit, anxietates, cardialgiam, & vomitus: si pulmonem, catarrhum suffocativum, aut asthma:

si

si caput, apoplexiam, aut paralyfin progignit.

Extant exempla podagricorum, qui cum acidum liquidum, aquosum, viridescens, atque adeo acre evomissent, ut fortissimi mineralis acidi acrimoniam æquaret, malo suo liberati fuere. Nihilofecius haud quemquam fore reor, qui, si tuendæ valetudinis artem vel a limine salutavit, emeticum præbeat in podagra retrogressa. Imo etsi ructus, & anxietates circa præcordia observentur, a purgantibus, quibus nil tutius nosse se Lieutaud asserit, hic abstinendum est, nisi forte insignis ingluvies præcessisset. Ceteroquin ad spirituosam, camphoram, moschum, vinum Tokainum, hispanicum recurrere oportet.

Pedibus, antea affectis, picem burgundicam, aut vesicantia applicare convenit.

Si repulsa podagra ventriculum petat, vel acerbi dolores vexent eos, qui ultra modum sensiles fuerint, opium, sed caute ac moderate dandum est.

In catarrho suffocativo senum, cum regressa podagra est, vesicantia ad fe-

mora, vel inter scapulas apposita, tum gummi ammoniacum, spiritus salis ammoniaci, & camphora interne locum habent.

In cardialgia scutum stomachicum aromaticum epigastrio applicare decet.

Si inter paroxysmum podagricum diarrhœa oritur, & æger ceterum recte valeat, relinquenda est; sin vero vires imminuantur, aut alia mala symptomata observentur, illico compescenda est, cum subito necet.

Merito diætâ tenuior in podagra commendatur, cum constet, quosdam, qui amissis opibus, ad summam egestatem adacti, tenui victu utebantur, immunes a morbo fuisse: eosdem, cum lautius postea & mollius corpus curarent, rursus podagræ obnoxios esse factos. Verum tamen consuetudinis universim, ætatis, & virium habenda est ratio.

Podagricis veteranis, paroxysmo aliquantum imminuto, vinum non sine secundis successibus indulgi. Neque in aliis tamen victus tenuior illico in meliorem

liorem convertendus est, cum sæpe paroxysmus hac ratione acceleretur.

Diæta lactea vix commendanda videtur, cum lac, uti Hallerus (e) docet, adultos debilitet, iis vero, qui vino largius utuntur, aut debili sunt, laxaque fibra, minus opportunum esse constet. Eandem Ill. Zimmermann (f) negat convenire posse ægris, qui aut spasmodis obnoxii, aut infirmo sunt ventriculo.

Quandoque dolores diæta lactea ad tempus minuuntur, sed iidem mox vehementiores redeunt, pedumque debilitatem inducunt, toto vitæ tempore duraturam. Quare in junioribus solum, aut iis, qui paucis paroxysmis infestati fuerint, tentari poterit.

Quidam podagricis esum piscium commendant, sed plures novi Carthusianos sævissima podagra vexatos, quam

T 5 quam

(e) T. II, P. II. p. 143.

(f) P. II, Von der Erfahrung p. 264.

quam ex ordinis instituto perpetuo car-
nibus abstinerent.

Legendus est de podagra Celeber-
rimus Cullen.

CAPUT XVI.
DE
MORBIS VENEREIS.

Quæ sæpius redit gonorrhoea, plerumque doloris minus, at plus in curando difficultatis habet.

Quo propius malum vesicæ collo residet, eo pejus habendum est; cum vero in prostata, ac cumprimis in vesiculis feminalibus hæret, frequenter omnem curationem respuit.

Cum gravior dolor, aut febris urget, venæ sectio, cataplasmata, foci emollientes, remedia demulcentia; ut: decoctum althææ cum paucis nitro, & emulsa conveniunt.

Anno 1753. quo tempore nondum antiphlogistica methodo nostri utebantur, gonorrhoeam admodum dolentem
sanavi

sanavi decocto althææ cum nitro, tanta copia exhibito, ut intra 24 horas decocti libras octo cum nitri semuncia hauriret æger, brevique convalesceret.

Caute tamen nitrum præbere decet; si enim majore, ut a me factum erat, copia propinetur, aut demulcentibus non satis diluatur, irritare, mictumque cruentum eiere valet, uti Cl. Tode observavit. Quare, si magna stranguriæ vis, vel ingens inter mingendum dolor animadvertitur, nitro prorsus abstinendum, & solis demulcentibus, ut radice salep, althææ, gummi arabico utendum est.

Possunt lenia evacuantia, velut aqua angelicæ interponi, non ut multum purgetur corpus, sed ut laxior alvus perflet. Mercurialia tamen, aut fortiora, ut scammonium, non expediunt; vitanda item spirituosæ & stimulantia; quin etiam major corporis motus.

Iis, qui in hoc gonorrhoeæ statu versantur, gravissima e balsamicis mala enata vidi.

Ubi vero gonorrhoeæ magis inveteratæ juncta est urethræ exulceratio, inter-

interdum mercurialia requiruntur; imo, cum internis remediis morbus resistit, injectiones mucilaginosæ cum lenioribus mercurialibus locum habent.

Cum ægris debilibus, aut valde irritabilibus copiosa materia limpida non sine acuto dolore, pulsuque frequenti effluit, corticem cum aut sine opio pro symptomatum diversitate Cl. Schædæus commendat; quin & nonnunquam opium, cum clysmatibus emollientibus, præcipit, ut frequentes ægrorum & cum dolore conjunctæ erectiones impedi-
antur.

Sollicite indagandum, an nihil omnino inflammationis subsit; quæ, si adesset, cortex haud omni periculo vacaret.

Fortasse ægris, adeo irritabilibus tutius foret decoctum salep, aut emulsio cum laudano interne data, quam clysmata cum opio injecta.

Ad frequentiores erectiones mitigandas emulsio camphorata laudatur. Forte ad hunc scopum sola emulsio largius sumpta sufficit.

Multis

Multis ad perfectam curationem necessum esse videtur, ut in albam mutetur materia ex urethra effluens, quæ tamen interdum ad finem curæ usque flavescens perseverat.

Gonorrhoea laborantibus, si nullus urinæ ardor, nullus in urethra calor, vel in erigendo dolor sentiatur: si fluxus materiæ minuatur, eaque crassior evadat, pilulæ ex gummi arabico, mastiche cum modica terebinthina cocta, aut balsamo copaivæ N. 42. opportunæ erunt.

Si gonorrhoea, quæ e relaxatione ortum habet, perduret, cujus rei indicium id præbet, si, cum vel urethra premitur, vel stylus introducitur, aut ultimæ post mictum lotii guttæ exprimuntur, omnis dolor absit, pilulæ superiores, addito extracto tormentillæ, vel pulveres ex extracto martis, & tormentillæ parati profunt.

His nihil proficientibus ad injectiones adstringentes; ut: ad decoctum corticis vel tormentillæ transire licet.

Si candelæ applicantur, in principio nec mole crassiores sint, nec longo tempore relinquantur.

Dam-

Damnandæ sunt injectiones saturninæ. Novi complures, quibus eæ atrocissimos abdominis, artuumque cruciatus excitarunt. Atque cum hos medici pro doloribus, e lue venerea ortis, haberent, infausto consilio mercurialia maxima dosi porrigebant; unde factum, ut ægri demum insanabilibus nervorum morbis implicarentur, aut phthisi consumti interirent.

Est quoque gonorrhœa ficca, ubi parietes urethræ velut concreescere incipiunt, & dolor inter mingendum intolerabilis percipitur; hic constricta urethra, ejusque muco expresso mitigatur, & injectionibus emollientibus, ac mucilaginosi utendum est.

Grave malum, urina penitus suppressa; quod, si a residuo tumore glandularum urethræ, antea inflammatarum, & postea discussarum sit ortum, candela, aut chorda immissa, mechanica quadam ratione juvatur. Eodem modo adplicitæ tum quoque conveniunt, cum canalis a plicis, vel crassitie membranarum urethræ coangustatur, non raro tamen

litus

litus mercuriales , loco ægro externe adhibiti curationem accelerant.

Quidam in gonorrhoea inveterata laudant interne tincturam cantharidum, aut injectiones ex oleo terebinthinæ. Hi novam inflammationem excitare velle videntur, ut malum radicitus evelant ; verum ejusmodi stimulantia , ac præcipue tinctura cantharidum, quamvis cauta manu exhibita, nonnunquam stranguriam, dolores pergrandes, atque gravissima mala pepererunt.

In phymosi, quæ balneis, fomentis emollientibus, aut discutientibus ; item præputio, carptis linteis aut spongia impleto, sanatur, rarissime incisio lateris necessaria est ; neque, dum fit, malum sæpe auffert. Itaque graviore in casu, vel in phymosi scirrhusa circumcisionem potius instituere oportet.

Condylomata potissimum in immundioribus spectantur. Minora, vel fungosa aquæ calcis, aut alumini cedunt.

Si verrucosæ sint naturæ plus aluminis , vel solutionem hydrargyri in acido nitri, aut mercurii sublimati applica-

plicationem poscunt : majora sæpe cultro auferre oportet.

In ablatis, quæ crebrius recrescunt, decoctum radicis tormentillæ vel bistortæ applicare convenit.

Pulvis sabinae condylomatibus inspersus vix memorabilis est efficaciam.

In bubonibus, cum vires exorbitant, minuendæ eæ sunt, locumque habet curatio antiphlogistica : bono effectu mixtura ex salibus mediis & roob sambuci corpus leniter purgatur; cum vero pulsus est debilis, cum vix febris percipitur, neque æger quosdam fere dolores sentit, alimenta majore copia concedenda sunt; quin & cortex & vinum rubrum viribus erigendis conveniunt.

Si circumferentiæ bubonis non inflammata, indurata & quasi callosa sint, optimo successu bis de die iv. aut v. gr. calomelis cum saliva subacti iisdem infricantur, & emplastrum ex cicuta cum gummi ammoniaco imponitur. Idem locum habet, dum bubone, post suppurationem factam, aperto durities in circumferentia major persistat.

U

Quan-

Quantum fieri potest , cavendum, ne bubones incidantur , aut lapis causticus iis admoveatur ; qui enim sponte sua aperiuntur , citius multo ac felicius coalescunt.

Videndum quoque , ne aperti bubones filis carptis , aut turundis obturentur , hac enim compressione & margines callosi efficiuntur , & ulcera malignæ speciei generantur.

Cum e bubone ulceroso materies effluit ichorosa , simulque vires dejiuntur , nocent mercurialia ; at nutrientia , ut decoctum corticis cum lacte , vel decoctum ex antimonio , & sarsaparilla profunt.

Ex numerosissimis venereis , qui per annum & dimidium in Nosocomio generali degebant , duo solummodo bubone gangrænofo laborabant.

In hoc statu cortex peruvianus & camphora aceto antiseptico soluta , tum interne , tum externe , tempestive adhibenda sunt.

In testiculis venereis præter balnea emollientia , vapores , & repetita clysmata , etiam cataplasmata emollientia
geni-

genitalibus cum fructu adplicantur; ubi tamen suspenforio utendum est. Raro inunctiones locales conveniunt, nisi chorda spermatica admodum intumeat.

Cum testiculi induruerent, neque remediis ullis cedunt, quidam gonorrhoeæ inoculationem commendant. Verum hæc in statu inflammationis, & teste adhuc dolente pessime noceret.

Novi duos, qui durissimis testiculis præditi erant. Hi antea gonorrhoea laborarunt, quæ balsamicis remediis, & adstringentibus suppressa fuit. Cum eam denuo contraxissent, emollientibus & debita gonorrhoeæ curatione, tum mercurialibus, non ore solum sumtis, sed externe etiam applicitis, penitus convaluere.

Adversus ulcera venerea, præcipue faucium, in cachecticis corporibus, cum tenuem atque acrem ichorem continebant, sequens pulvis bis, ter, quaterve per diem sumtus profuit.

℞. Extr. gratiol.

Pulv. scænic.

Lapid. cancror. aa. gr. v—viij.

U

Hoc

Hoc remedium plerumque per falivæ & urinæ vias agit, rarius purgat, rarissime sudorem pellit; quod si fiat, de cephalalgia potissimum conqueruntur ægri.

In morbis venereis cutaneis, in scabie, quin & herpete pertinacissimo infusum scordii saturatum ad ℥. j. ter quater imo sæpius de die sumtum cum balneis mire juvat; quandoque in scabie venerea pulvis scordii adjumento est, sed tardius infuso agit.

In cancris venereis lardaceis, & non lardaceis efficacissimum erat sequens remedium.

℞. Succ. cicut. unc. ij.

Calomel. dr. jβ.

Sæpius de die, cum ficcatum fuerit, linteis carptis adplicetur; hyemis tempore extractum cicutæ subrogari in succi locum potest, sed tardior tum curatio erit.

Cavendum quoque in cancris venereis, ne intempestive saturnina adhibeantur. Vidi ipsemet a balneis penis in gonorrhoea, ubi saturnina magna copia admiscebantur, membrum sensu omni
atque

fatque errigendi potentia privatum fuisse, quin dolores etiam inguinum, perinæi, & artuum accessisse; qui ægrum sæve admodum, & complures annos torquerent.

Præter decocta, cataplasmata, & balnea emollientia flores sulphuris interne adhibiti maximo levamini fuere.

Neque tamen hinc arguero, saturnina omnia, externe adplicita, obesse; imo ea in malis quibusdam cutaneis præclaram opem præstant, sed circumspectione opus est.

Ad luem ipsam sanandam, imo etiam ad alia symptomata tollenda frictio mercurialis sæpe requiritur, quam balnea præcedere debent, nisi nimium viribus deficientur ægri.

Videndum, an sebum recens sit; tum in frigidiore loco unguentum servandum, & absque terebinthina parandum est, ut cutis pustulæ præcaveantur, id quod facilius obtinetur, cum e butyro cacao conficitur unguentum.

Vitanda est salivatio.

Eam camphora, unguento neapolitano addita, non impedit.

Scorbuticis vix, aut certe non sine maxima circumspeditione mercurialia conveniunt.

Salivatione incipiente, quoniam in ore ulcuscula nasci solent, cavendum, ne ea pro siphiliticis habeantur, ususque mercurii continuetur.

Salivationem exorientem supprimunt balnea tepida, diæta tenuis, potus mucilaginosus, clysmata, & lenia evacuantia; sed caute ultimis utendum, ne vis mercurii omnis in intestina irruat, & diarrhoeam colliquativam suscitet, qua juvenem, nobili ortum prosapia, brevi e medio sublatum vidit Boerhaavius.

Cavendum, ne ægri nimis frigide tractentur, nam sæpe hac de causa, vel ex aere nocturno incautius admissis humores nimia vi in intestina feruntur.

Quod cum fit, clysmata emollientia, decocta demulcentia, ut salep, vel mixtura cum gummi arabico, & opiata præbenda sunt.

In nimia salivatione sulphur interne adhibitum, & camphora profunt: & si ductus salivæ nimium relaxati sint, neque

que os nimio opere doleat, gargarisma ex decocto tormentillæ peropportunum fuerit; si vero corpus ex salivatione nimium fractum debilitatumque sit, lenia martialia congruunt.

Videndum, ne ægris debilioribus diæta nimium tenuis administretur.

Cum ægri inter frictiones valde debilitantur, aut multum sudant, cortice peruviano egent.

Qui vero, vel negotiis, vel aliis causis impediti, frictionibus uti nequeunt, iis mercurius gummosus Plenckii commendandus est.

Quandoque gummi arabici plus, quam Cl. Auctor præcipiat, addendum erit.

Habet id commodi hoc remedium, ut a ventriculo plerumque facilius feratur. Quod si salivationem cieat, eadem observare oportebit, quæ paullo ante diximus.

Sæpe frictiones non profunt: alii eas ferre nequeunt, sed mercurio interne cum levamine utuntur: nonnullos contra mercurius interne sumtus lædit, sed iis frictiones opportunæ sunt.

In ægris, qui nervos admodum irritabiles habent, vel hæmoptoe laborant, cautissima manu mercurialia danda sunt, in venereis aneurismate simul affectis ea plane interdicit Oosterdykschacht, cum mercurii abusus quandoque aneurismata efficiat.

Plures lue venerea affecti, ac pro desperatis habiti, cum aliquoties frictionibus mercurialibus, debite institutis, extra Nosocomium absque fructu usi essent, apud nos adhibitis aliis auxiliis fanabantur.

In tophis, & carie præter inunctiones mercuriales, si iisdem ægri non antea usi fuerunt, æthiops antimonialis, interpositis purgantibus, & largo potu sarsaparillæ secundæ decoctionis insignem opem attulit.

Aethiops antimonialis, cujus efficaciam in tinea capitis, scrophulis, strumis & scabie expertus est Cel. Baldinger (a) etiam in doloribus artuum vehementibus, & fluore albo malæ notæ
ter,

(a) Hist. med. mercur. & mercurialium,
P. I. p. 47.

ter, quaterve die sumtum juvit. Addi tamen plus sulphuris debet, quam Huxhamus præcepit.

℞. Flor. sulph. partes ij.

Antimon. crud. in tenerrimum pulverem contusi part. iij.

Mercur. viv. part. iv.

Misceantur exactissime longo & assiduo tritu.

Tentatæ etiam fuere pilulæ e mercurio vivo & refina guajaci confectæ, sed non eadem, qua æthiops, virtute pollent.

Decoctum ligni juniperi cum antimonio paratum N. 43. bubonibus induratis, testiculis, iisque, qui scrophulosis simul affectionibus laborabant, salubre fuit.

Omnium præstantissimos effectus a decocto ex antimonio & sarsaparilla vidimus.

Rutty (b) affirmat, decocta lignorum præferenda esse, cum malum in ossibus hæret, quod eorum actio ad ossa usque pertingat.

U 5

Laza-

(b) P. 37.

Lazarus Riverius luem cum exostosis decocto guajaci & antimonii curavit. Henricus III. galliarum rex fudore, decoctis lignorum excitato, absque hydrargyro sanatus fuit.

Famosus Udalricus de Hutten novem annis lue torquebatur, undecies absque effectu salivationi submissus, decocto guajaci curabatur.

Cel. Fordyce decoctum sarsaparillæ commendat tum, cum ossa squammosa præcipue læsa sunt, vultque frictiones mercuriales prius adhiberi; idem in scabie venerea, aut quoties ægri ante mercurio vel absque debita methodo, vel sine fructu usi fuere, salutare esse merito contendit.

Citius, faciliusque agit apud eos prædictum decoctum, quibus antea mercurius propinabatur; quamvis plures quoque sanaverim, nullo seu interne, seu externe adhibito mercurio.

Idem remedium in tophis, scabie venerea, præcipue in doloribus osteocopis maximam utilitatem adfert. Tum vero lecti calore sudor expectandus, & primæ antea viæ expurgandæ sunt. Sumitur pondere ℥ ij—iij. quater per diem.

De-

Decoctum sarsaparillæ ex priore decoctione residuæ potui fervire potest.

In valde emaciatis decocta sudorifera minus conveniunt.

Lenia purgantia cum mercurio dulci inter decocti usum optimo successu propinantur ; semper tamen virium, symptomatum, & morbi vehementiæ ratio habenda est.

Miram quoque vim in phthisi & tabe venerea debellanda exseruit decoctum ex antimonio & sarsaparilla paratum. Verum a minore dosi v. g. unc. ij. incipiendum, quæ altera, aut tertia quavis hora sumatur. Nonnunquam tamen vel hæc quoque portio, quamvis exigua, pectoris oppressionem inducit, quæ, nisi leni facta venæsectione, & exhibito simul lacte tollatur, ulteriorem prædicti decocti usum vetat.

Si ægri viribus sint valde fractis, corticem peruvianum præbere, atque ac etiam, nutriendi causa, addere oportet.

Nonnulli in phthisi venerea lac capræ commendant, cui frictiones mercuriales factæ sint. Verum sæpius a frictio-

frictionibus ejusmodi capræ fauces tumescere solent, quare alimenta respuit, & ad lactandum inepta efficitur.

Pthificis, & scorbuticis venerea labe infectis infusum malti pulchrę prodest.

Dexterrimus, & in curandis morbis venereis multum versatus Nosocomii generalis chirurgus Zeller observavit, sanationem in malo celtico affectis, quorum pupilla valde dilatata est, tardius procedere. In ejusmodi ægris lingua ut plurimum impura est, neque antivenerea profunt ante, quam solventibus, & leniter evacuantibus corpus sæpius purgetur.

Sollicite quoque in id inquirendum est, an non alius cum lue morbus conjunctus sit; persæpe enim omnis medicinæ vis ac efficacia lue opponitur, ea vero symptomata, quæ suam originem alteri morbo debent, negliguntur; quo fit ut in deterius ruant ægri.

Quidam, in curanda lue venerea, mercurium sublimatum corrosivum, spiritu frumenti solutum, laudant, quidam eum rejiciunt.

Abra-

Abrahamus Gordon (c) egregiam se ejus opem ac vim vidisse testatur. Nosocomii ad S. Marcum quondam physicus Locher, jam fato functus, retulit, omnes fere, qui lue venerea affecti erant, mercurio sublimato corrosivo fanatos fuisse; verum acta suecica nos docent, sublimatum pluribus quidem exhibitum fuisse, sed uni, alterive solum profuisse, multos denuo in idem malum recidisse, alios omnino levatos non fuisse, immo malo hypochondriaco, pectoris pravis affectionibus, vomituque vehementi correptos, etsi aqua cinamomi, camphora &c. adderentur.

Parisini funestos effectus post usum sublimati internum viderunt. (d)

Wathen testatur (e) dolores nocturnos, exostoses, & cutis eruptiones minui,

(c) Medical observations and inquiries. V. I. 1758. p. 369.

(d) Memoires de l'Academie Royale de Chirurgie T. IV. à Paris 1768.

(e) Observ. pract. de lue ven.

nui quidem hoc medicamine, sed paullo post recrudesce.

Russi, (f) qui ceteroquin mercurii sublimati usum commendant, insinuant tamen, eum absque balneo non profuisse. Simul decoctum sarsaparillæ celebrant, cum nonnulli mortui fuerint, quibus sudor non exprimeretur.

Novi equidem paucos, quibus sublimatus auxilio fuit; plurimis tamen nocuit, & contractiones membrorum, nervorum insanabiles morbos, hæmoptyses, & phthises lethales ex ejus usu provenire vidi. Forte in hominibus robustis, aut iis, qui pastaceo sunt habitu, quandoque locum habere posset, at in ægris valde irritabilibus, vel debili pectore præditis, in tussi item sicca, & hæmorrhagiis merito ejus usum damnat Ill. Baro Störck. (g)

In Nosocomio generali mercurii sublimati usus internus meo consilio, ductuque exolevit.

Impro-

(f) Petersburger Journal. May 1783.
p. 321.

(g) T. II. p. 264.

Improvidè lactantibus exhibetur causticum hoc ac violens remedium, quod teneræ pusillorum fabricæ omnino non convenire videtur. Timendum etiam, ne infantes copiosiore salivæ secretionē, quæ frequenter inde sequitur, suffocentur.

Periculosius isto remedium esse sublimatus videtur, cum mica panis in pilulas formatus, quem Expertissimus de Mertens sinistros plane exitus habuisse vidit, quapropter illud tamquam perniciosum remedium rejicit.

Forte interdum minus infaustos effectus præstitit, cum observante Baldinger (h) pilulæ serius, interdum non solutæ, vomitu ejiciantur.

A pilulis keyserianis, quæ virtutem suam omnem mercurio debent, soluto in aceto concentratissimo, colicas gravissimas, hypercatharces, & febres lentas enatas observavi.

Laudatur quoque in lue venerea Lobelia longiflora in decocto, sed caute adhibendam esse Ill. Murray (i) præcipit.

(h) P. II. p. 34.

(i) p. 516.

pit. Ego, cum nulla ejus copia Viennæ fuerit, nihil quidquam de virtute hujus remedii asserere possum.

Cl. Budensis Professor Winterl, literis Viennam missis retulerat, morbos venereos in Hungariæ confinibus a mulieribus ope radicis Astragali exscapi fanari. Itaque Ill. B. de Störck, cui plurima in re medica debemus, quam humanissime a me petiit, ut hujus medicamenti usum in Nosocomio generali tentarem, cui petitioni ut satisfacere-
mus, quantocyus exhibuimus, & sequentia observavimus.

Cum nulla dosis, neque methodus sumendi medicamenti determinata esset, hac formula sum usus:

℞. Rad. astragali exscapi unc. β.

Coque in XV. unc. aquæ, donec
℥ j. supersit.

Sumat æger tepide mane, ac vespere.

Decoctum istud satis gratum saporem præsefert, atque ad infusum liquiritiæ prope accedit.

Cum hujus radicis copiam tantam, quanta ad plura capienda experimenta
neces-

necessaria foret, non obtinuisssem, en-
sequentes quatuor observationes.

Femina, 48 annos nata, cum arthri-
tide, & tribus tophis, quorum unus
exulceratus erat, caput obsidentibus ad
Nosocomium 26. Julii 1785. deportaba-
tur. Præmissis purgante, decocto astragali usa, prima hebdomade 6—7 vici-
bus in dies purgabatur: altera & tertia
septimana minuebantur alvi excretiones,
at mictus frequentior, cum copioso su-
dore nocturno, qui ad integram usque
sanationem perduraverat, successit. Do-
lores arthritici brevi fugabantur; tophus
vero exulceratus simplici medela exter-
na curabatur quartæ ab adventu hebdo-
madæ spatio: reliqui duo, nulla extrin-
secus adhibita ope, prima Septembris
omnino evanuerunt, & ægra jam incolu-
mis e nosocomio exiit.

Altera 20 annos nata, tophis dolen-
tibus non paucis affecta, partu paullo
ante edito, 28. Octobris in Nosodochi-
um deferabatur. Hæc primis quatuor
diebus nullam ex usu decocti mutatio-
nem sensit, at dein per sex dies purga-
tione frequenti, cui cephalalgia con-

juncta erat, corripiebatur; purgationibus postea & vehemens sudor nocturnus, & mictus copiosus supervenit, quin & alternantes ventriculi dolores accessere. Demum ægra 5. Decembris sana ad suos rediit.

Femina item, 50 annos nata, quæ herpete, ulcere venereo, & rheumatico dolore affecta erat, 6. Octobris usum dicti antea remedii inchoavit. Hæc primis octo diebus aliquoties in dies purgabatur; dein lotium colore naturali, magna copia excrevit, denique 19. Novembris Nosocomium reliquit, ceterum penitus persanata, si genu excipias, quod parum mole auctum, sed indolens remanserat.

Denique juvenis 21 annorum 7. Octobris Nosodochium adierat, qui bubonibus duobus induratis, sed admodum inæqualibus laboraverat. Postquam decocto astragali uti cæpit, primis quinque noctibus vehementer sudavit; sudorem mictus copiosissimus excepit, ægerque 30. Octobris sanitati restitutus est.

Nullus

Nullus istorum ægrorum, quantum
sciscitando expiscari licuit, mercuriali-
bus antea remediis usus fuerat.

Eo, quo hæc scribo tempore; duo
venerei radice astragali, denuo mihi
transmissa, cum successu fruuntur.

FORMULÆ.

Nro. 1.

℞. **A**q. commun. unc. x.
Arcan. dupl.
Acet. vini aa. unc. β.
Nitr. pur. dr. j.
Roob sambuc. unc. ij.

Nro. 2.

℞. Camph. gumm. arab. subact. gr. j.
Nitr. pur. gr. v.
Sacchar. Θ. j.
M. F. Pulvis.

Nro. 3.

Nro. 3.

- ℞. Sal. amar. dr. vj.
solve in iv. unc. aquæ.
Pro clysmate.

Nro. 4.

- ℞. Tartar. emet. gr. iv.
Aq. commun. unc. iv.
Pro clysmate.

Nro. 5.

- ℞. Gumm. ammon. vitello ovi
soluti dr. ij.
Extract. enul. Θ. ij.
Aq. hyssop. unc. viij.
Oxymell. scillit.
Syrup. de hyssop. aa. unc. jß.

Nro. 6.

- ℞. Aq. rub. idæi unc. ix.
Succ. citri.
Sal. mirab. Glauber. aa. dr. vj.
Syrup. rub. idæi unc. ij.

X 3

Nro. 7.

Nro. 7.

℞. Cort. peruv. ruditer tusi dr. x.
coque per horam in aqua commu-
ni ad colaturam ℥. j.
D. pro clysmate.
Injiciantur iv. unciaë pro dosi.

Nro. 8.

℞. Camph. gr. xv.
Pulv. gumm. arab. dr. j.
mistis, & in mortario vitreo diu
tritis, adde
Aq. meliss. unc. iv.
Syrup. kermes. unc. β.

Nro. 9.

℞. Folior. aurant. unc. j. & dr. vj.
in aqua comm. unc. xx. decoque
per 2 vel 3 horas vase clauso,
Colaturæ adde
Vini rubr. unc. x.
Sacch. q. s. ad gratiam.

℞. Fo-

- ✱. Folior. aurant. unc. j.
 infunde aquæ fervidæ ℥. jβ.
 bull. per momentum, stent in leni
 digestionē per 8 horas
 Colaturam exhibe.

Nro. 10.

- ✱. Rad. valer. sylvest. dr. vj.
 Gumm. galban.
 ——— sagap. aa. dr. jβ.
 Asæ fætid. dr. j.
 F. pilulæ gr. iij.

Nro. 11.

- ✱. Cort. peruv. unc. j.
 coque per horam in aqua communi
 adde
 Flor. verbasc. unc. β.
 Rad. liquirit. dr. vj.
 infunde per octavam horæ partem
 Colaturæ unc. xiv.
 adde
 Syrup. papav. alb. unc. j.

Nro. 12.

℞. Extract. trifol. fibrin. dr. vj.
Gumm. ammon. dr. ij.
Rhei elect. dr. j.
F. l. a. pilulæ gr. ij.

Nro. 13.

℞. Kermes miner. gr. j.
Sacch. alb. ℥. j.
Extract. liquirit. gr. iv.
M. F. Pulvis.

Nro. 14.

℞. Gumm. ammon. aceto scill.
soluti dr. ij.
Aq. hyssop. unc. vj.
Syrup. hyssop. unc. jβ.

Nro. 15.

℞. Flor. sulphur. dr. j.
Gumm. arab.
— — tragac. aa. dr. jβ.
Extract. liquirit.

Sac.

Sacchar. $\overline{\text{aa}}$. dr. ij.

Kermes miner. gr. ij—iv.

M. F. Pulvis.

Nro. 16.

℞. Rad. symphyth.

Herb. agrimon.

— Urtic. minor. $\overline{\text{aa}}$. unc. j.

coque per quartam horæ partem
in aqua.

Colaturæ unc. xiv.

adde

Syrup. papav. rhœad. unc. j.

Nro. 17.

℞. Alum. crud. gr. iij—vi.

Gumm. arab. gr. viij.

Sacch. ð . j.

M. F. Pulvis.

Nro. 18.

℞. Aq. flor. rhœad. unc. viij.

Gumm. arab. unc. β .

Alum. dr. β .

Syrup. diacod. unc. j.

X 5

Nro. 19.

Nro. 19.

℞. Rad. polygal. amar. unc. ij.
coque per quartam horæ partem
in ℥. jβ. aquæ.
adde
Rad. liquirit. dr. vj.
infunde per octavam horæ partem.
Colaturam exhibe.

Nro. 20.

℞. Lichen. island. unc. j.
coque per $\frac{1}{2}$ hor. in aqua comm.
adde
Rad. liquirit. dr. iij.
infunde per $\frac{1}{8}$ horæ partem.
Colaturam unc. xiv. exhibe.

Nro. 21.

℞. Stipit. dulcamar. unc. ij.
Sciff. & leviter tus. infunde s. q.
aq. fervent. per $\frac{1}{2}$ hor.
dein momento ebull.
Colatur. ℥. ij.
adde

Oxy-

Oxymell. scill.

Syrup. hyssop. \overline{aa} . unc. j.

Nro. 22.

℞. Scill. maritim. leviter siccat. unc. j.

huic adfunde

Vini boni unc. xvj.

stet infusio hæc per horas xxiv. in
loco moderate calido, vase recto.

Colatum coquatur cum duplo sacchari
una ebullitione in syrapi consisten-
tiam.

℞. Acet. scillit. partem unam sacch. alb.
partes duas, facta unica ebullitione
remove ab igne.

Nro. 23.

℞. Scill. recent. unc. β.

Cort. cinnam. unc. j.

infunde in ℥. ij. vini boni aus-
triaci.

Nro. 24.

Nro. 24.

- ✱ Cort. peruv. dr. vj.
Limat. mart. non rubiginos.
Theriac. diateſſar. \overline{aa} . dr. ij.
Syrup. de cinnam. q. s. ut fiat
electuarius molle.

Nro. 25.

- ✱ Cort. peruv. unc. j.
Herb. trifol. fibrin. dr. vj.
Limat. mart. non rubiginos.
Cort. cinnamom. \overline{aa} . dr. ij.
F. cum \mathcal{H} . ij. vini austriaci] gene-
rosi vinum medicatum.

Nro. 26.

- ✱ Herb. Major.
— Rut.
Flor. lavend. \overline{aa} . unc. ij.
infunde vino rubro hungarico per
20 horas.
Colatura \mathcal{H} . ij. cum aqua calcis
commisceatur.

Nro. 27.

Nro. 27.

- ℞. Tinct. mart. aperitiv. Glauber. unc. iv.
in his solve
Extract. helleb. nigr. dr. ij.

Nro. 28.

- ℞. Malti in molendina fracti ℥. β.
coque s. q. aquæ per $\frac{1}{4}$ horæ.
Colatura refriger. ℥. iv.
D. U.

Nro. 29.

- ℞. Aq. meliss. unc. viij.
Succ. terr. catech. dr. iij.
Camphor. gumm. arab. solut. gr. viij.
Syrup. kermes. unc. j.

Nro. 30.

- ℞. Rad. serpent. unc. j.
affunde desuper aquæ fervidæ ℥. jβ.
stent per xij. horas in loco mode-
rate calido infusa.
Colaturæ adde
Sacch. unc. β.

Nro. 31.

Nro. 31.

℞. Cort. fimarub. dr. ij.

Coq. in ℥. ij. aquæ ad tertiæ par-
tis consumptionem.

Nro. 32.

℞. Rad. torment. unc. β.

coque per $\frac{1}{2}$ horam in aqua com-
muni.

Colaturæ ℥. j.

adde

Gumm. arab. unc. β.

Camphor. gr. viij.

Injiciantur 4 unciaë pro una vice.

Nro. 33.

℞. Aq. foenic. dr. vj.

Tinctur. rhei aquos. dr. ij.

Sapon. venet. vitello ovi subacti
gr. xvj.

Syrup. de cichoreo unc. β.

℞. Aq. commun. unc. j.

Sapon. gr. x—xv.

Mell. dr. j.

M.

Nro. 34.

Nro. 34.

- ℞. Rad. taraxac. cum toto unc. iij.
Tamarind. unc. ij.
coque per $\frac{1}{4}$ horæ in aqua.
Colaturæ ℥. jβ.
adde
Sal. mirab. Glaub. dr. vj.
Syrup. de duab. q. s. ad gratiam.

Nro. 35.

- ℞. Olei ricini unc. iij.
Syrup. alth. unc. ij.
Vitell. ovor. q. s.
diu tritis, & subactis
adde
Aq. commun. unc. x.

Nro. 36.

- ℞. Specier. emoll. ℥. β.
Coque cum s. q. aquæ in cata-
plasma,

Nro.

Nro. 37.

- ℞. Aq. font. ℥. j.
 Syrup. alth.
 Gumm. arab. $\overline{\text{aa}}$. dr. iij.
 ℞. Olei amygd.
 Syrup. alth. $\overline{\text{aa}}$. unc. ij.
 Gumm. arab. dr. ij.
 Aq. comm. unc. x.

Nro. 38.

- ℞. Rad. salep dr. jβ.
 coque per $\frac{1}{4}$ horæ in aqua.
 Colaturæ ℥. jβ.
 adde
 Syrup. alth. unc. jβ.
 ℞. Rad. fatyr. in pulverem redacti unc. ℞.
 solve in x. unc. aquæ calidæ
 adde
 Syrup. de symphyth. unc. j.

Nro. 39.

- ℞. Taraxac. cum toto partes iij.
 Acetos. }
 Beccabung. } recentium $\overline{\text{aa}}$. part. j.
 expe-

exprimatur succus ad unc. iv.

adde

Succ. aurant. unc. β .

Nro. 40.

℞. Nitr. pur.

Tartar. vitriol. $\overline{\text{aa}}$. unc. iv.

Pulverata & mista injiciantur successive in crucibulum candens, & fluat massa per $\frac{1}{2}$ horam.

Massæ huic refrigeratæ, & pulveratæ adde

Opii pur.

Rad. ipecacuanh.

— liquirit. $\overline{\text{aa}}$. unc. j.

M. F. Pulvis subtilissimus.

Nro. 41.

℞. Farin. fabar. \mathbb{H} . β .

Sapon. venet. unc. iv.

Herb. cicut.

— arnic. $\overline{\text{aa}}$. unc. j β .

c. s. q. aq. fontis in cataplasma.

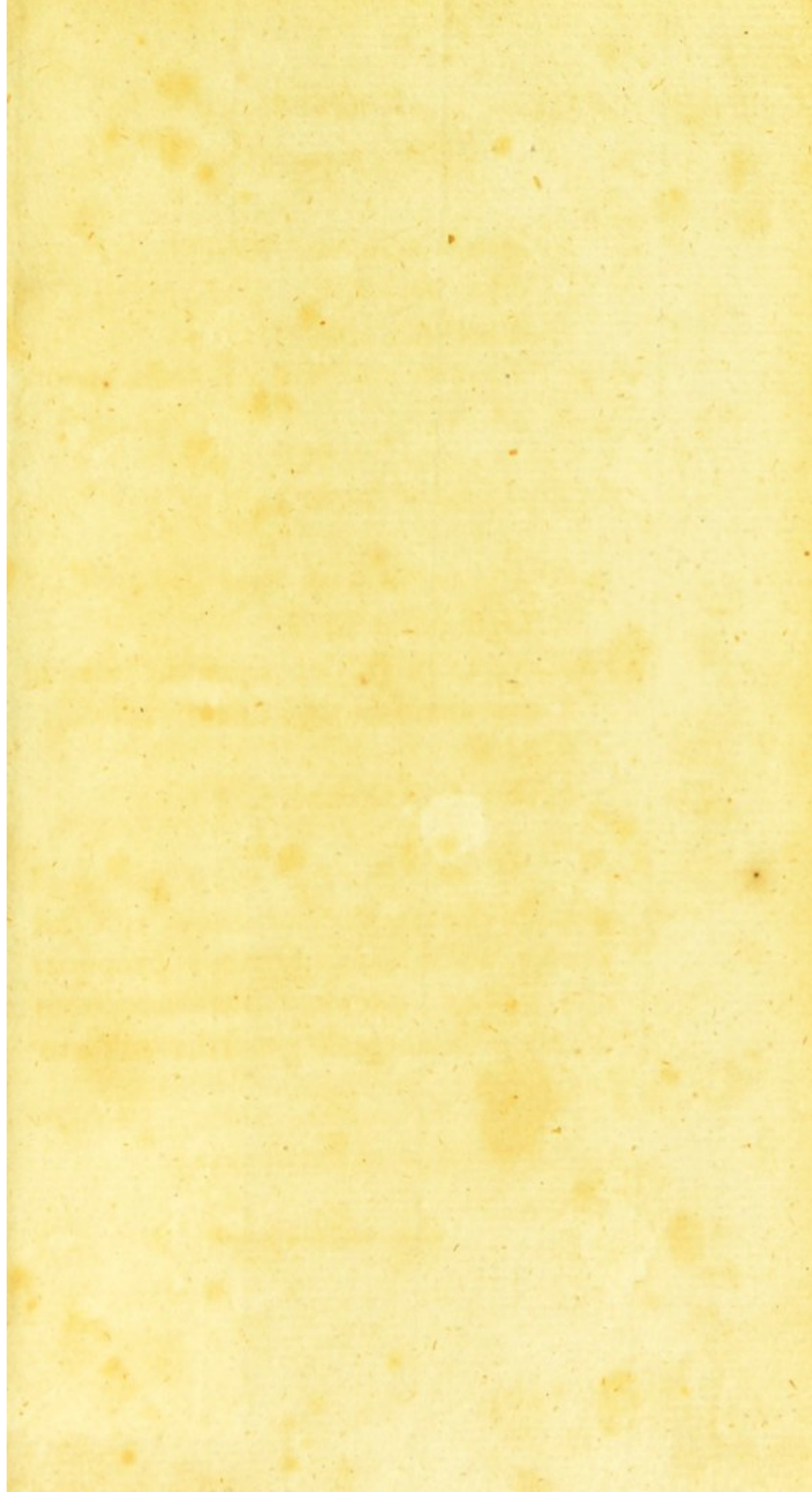
Nro. 42.

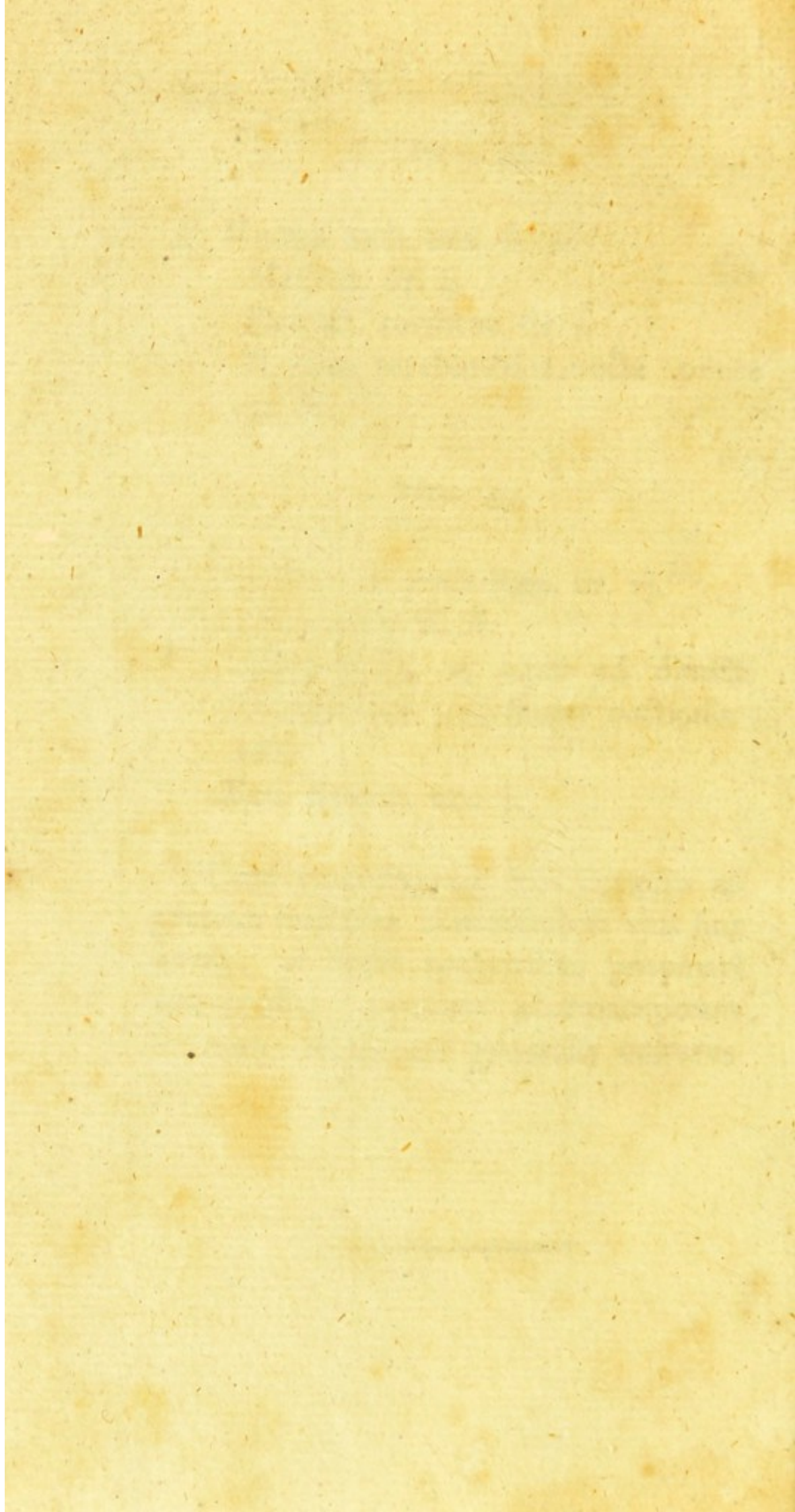
℞. Gumm. arab. unc. β.
Mastich. dr. ij.
Extract. torment. dr. j.
F. cum terebinthina cocta pilulæ
gr. iij.

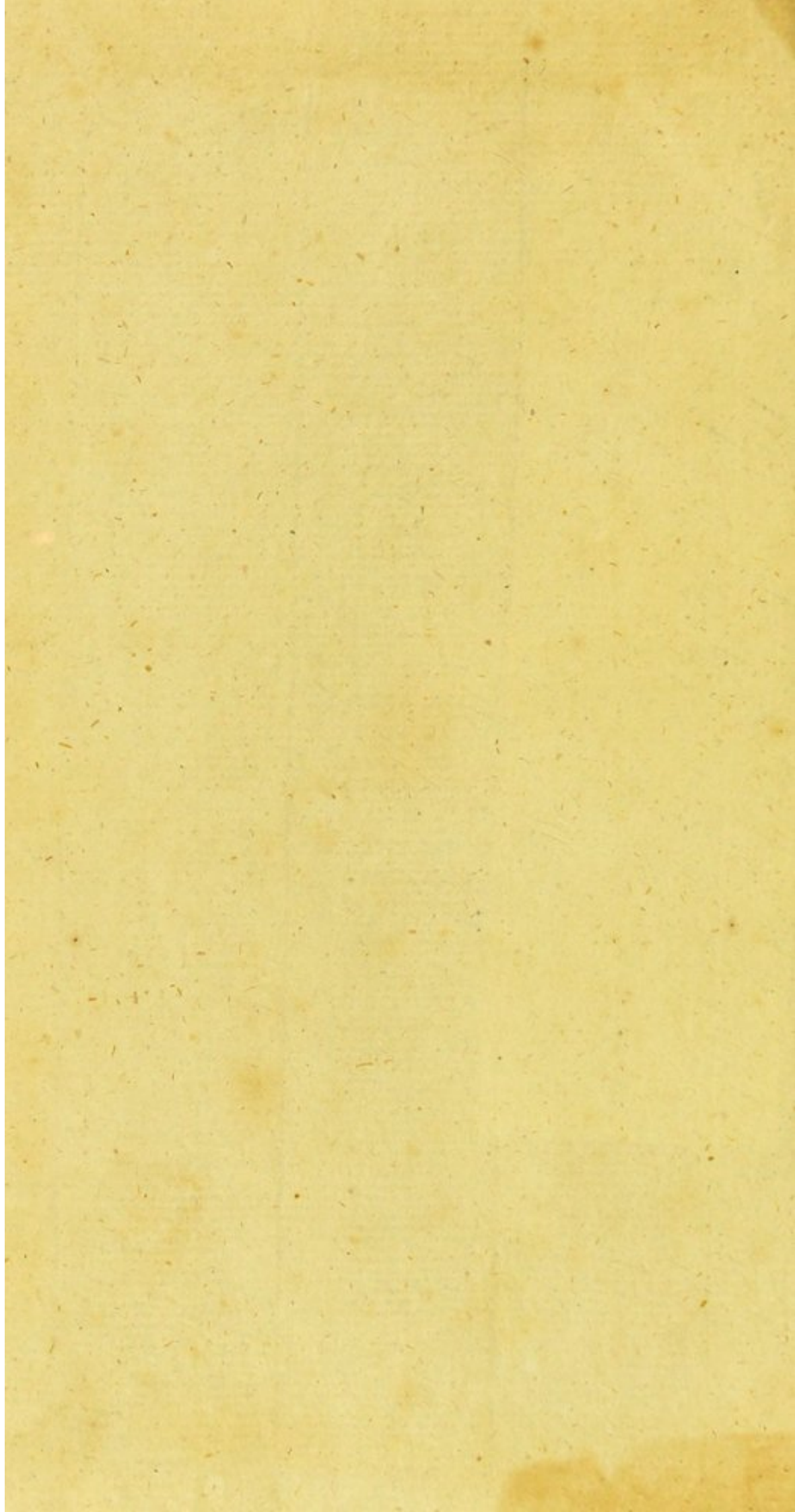
Nro. 43.

℞. Antimon. in petia ligat. dr. vj.
Lign. junip. ℥. β.
coque in ℥. xj. aquæ ad dimidii
remanentiam ; ad finem coctionis
adde
Rad. liquirit. unc. j.

Cum nonnullæ ex his formulis ad
gratiam majorem conciliandam ejus sint
pretii, ut facile pauperibus propinari
non possint ; proxime pharmacopœam
in usum Nosocomii generalis editurus
sum.

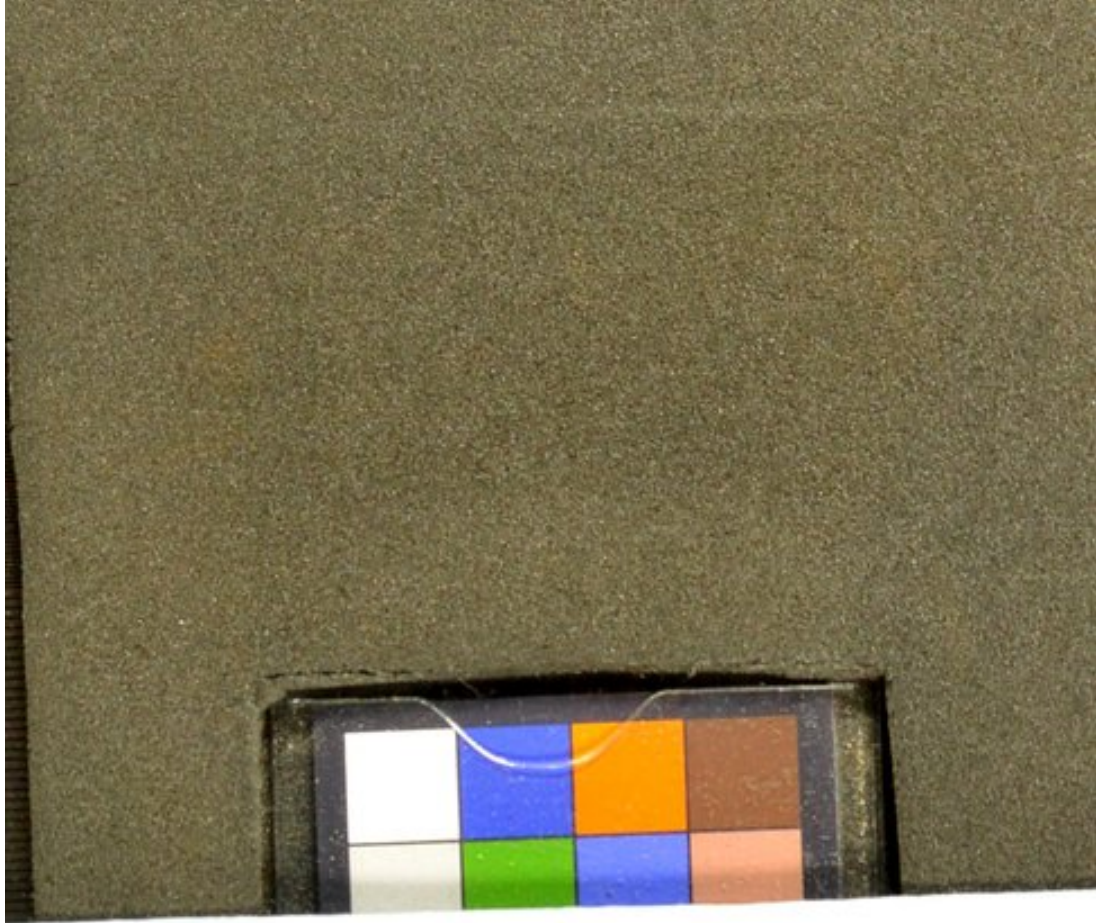

Seb?

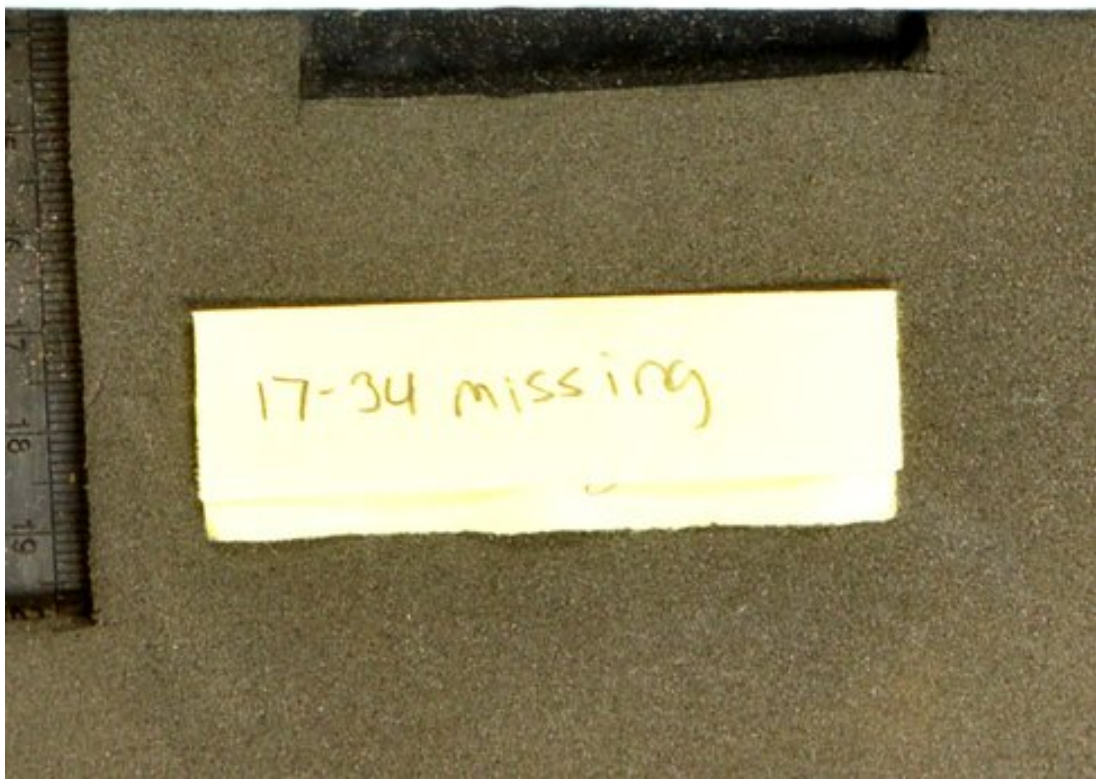

DICTATED

SOME TIGHT
GUTTERS

17-34 missing